

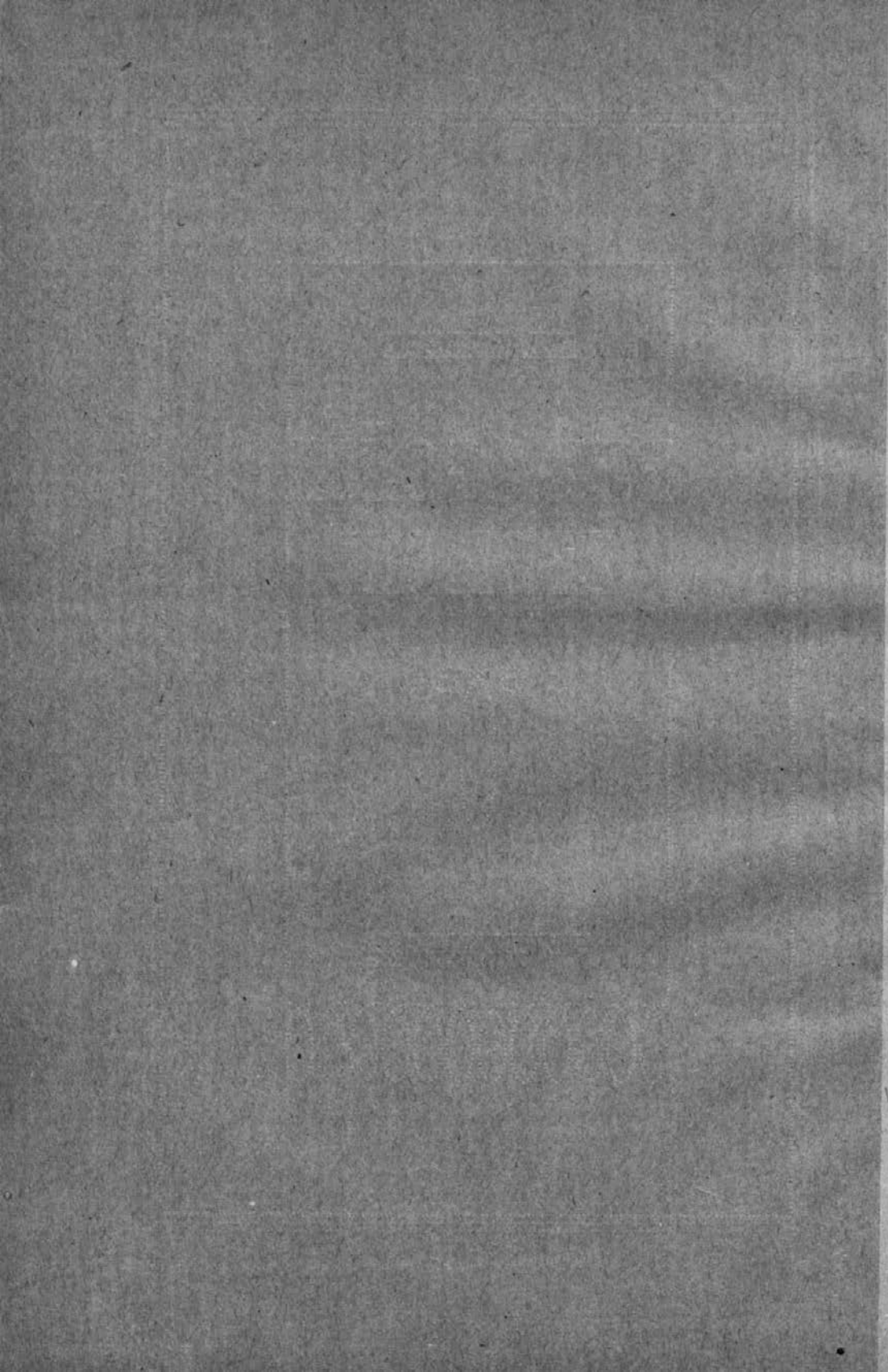
XX. ZVEZEK

**PEDAGOŠKI
ZBORNİK**

V LJUBLJANI 1922

XX. zvezek.

Pedagoški zbornik

za leto 1922.

Izdaja

Slovenska Šolska Matica v Ljubljani.

Uredil

dr. K. Ozvald.

Ljubljana 1922.

Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

℥ Ⅶ ℥ 36480 *c*

Ⅶ ℥ 36480 *c*

03002249

Vsebina.

I. Članki in razprave.

	Stran
1. <i>K. Ozvald</i> : Kdo je izobražen?	5
2. <i>Dr. Stane Rapè</i> : Učitelj in univerzitetna izobrazba	11
3. <i>Alojzija Štebi</i> : Zamorjene sile	18
4. <i>Franjo Čibej, stud. phil.</i> : Pota in razpotja v sodobnem „mladinskem gibanju“	30
5. <i>Fr. Fink</i> : Metodичne smernice za pouk slovenščine pri Neslovencih	41

II. Kulturni pregled.

1. <i>Franjo Žgeč, stud. phil.</i> : Akademski socialno - pedagoški krožek na univerzi v Ljubljani	61
2. <i>K. Ozvald</i> : Zbornik za pučko prosvetu	66
3. <i>K. Ozvald</i> : Hrišćanska zajednica mladih ljudi	68
4. <i>Nadzornik za srednje šole dr. L. Poljanec</i> : Današnje stanje meščanskih šol v Sloveniji	71
5. <i>K. Ozvald</i> : Ob tridesetletnici „Nastavnog Vjesnika“	75
6. <i>K. O.</i> : Prvi doktor pedagogike	76

III. Letno poročilo „S. Š. M.“ za l. 1922.

1. Upravni odbor	77
2. Imenik članov	78
3. Pregled članov „S. Š. M.“	92
4. Občni zbor „S. Š. M.“	94
5. Zaznamek dozdej izdanih in založenih knjig „S. Š. M.“	98

K. Ozvald:

Kdo je izobražen?

Veljati za izobraženega, to je danes nekaj, česar si marsikdo vsaj na tihem želi. Vprašanje, spadaš li med izobražene ali pa med neizobražene ljudi, to vprašanje dobiva v življenju od dne do dne bolj odločilni pomen. In vseh vrst šole, od najnižje do najvišje, izobraževalna društva, razstave, muzeji in podobne naprave, kaj so neki drugega, če ne — sredstvo in pot do izobrazbe? Kdo je torej zares izobražen, to se pravi splošno izobražen?

Večkrat slišimo bolj ali manj prikrito mnenje, da je izobražen tisti, ki se je kaj več učil, nego vsi oni, kateri so obiskovali le ljudsko šolo, in ki zato tudi več »zna«. Po takem mnenju bi pač najbolj izobražen bil »strokovnjak«, to je vsakdo, ki se je do vsakojakih podrobnosti izuril na tem ali onem ožjem poprišču in ki mu radi pravimo »specijalist« (n. pr.: zdravnik za pljučne bolezni ali oči, botanik s posebnim ozirom na to in to vrsto rastlin, graditelj za betonske stavbe, itd.). Toda ali takšen, brez dvoma visoko učen človek res tudi tedaj zasluži pridevek »izobražen«, če n. pr. svojega slugo zmerja s surovimi psokami, če ne drži dane besede, če ne odgovori na pismo, ki vsebuje važno vprašanje, če se roga ljudem, ki živijo po zahtevkih svoje veroizpovedi...? Težko!

In dalje uči vsakdanje izkustvo, da se včasih prav nič ne obotavljamo, tudi koga, ki ni učen, imeti za izobraženega. O tem in tem kmetskem človeku ali obrtniku n. pr. gre glas, da je izobražen, ker — lepo ravna s svojimi otroki in delavci, čita strokovne in dnevne časopise, pazi na svoje in svojih ljudi zdravje, se pri izdelovanju in kupovanju raznih potrebščin ne ozira le na korist, ampak tudi na lepo obliko, itd.

Zato pa smemo pač reči, da merilec prave izobrazbe ni — izpiljeni razum, »intelekt«. Prelepo je to misel izrazil S. Gregorčič, češ

Le tisto omiko jaz štejem za pravo,
ki voljo zadeva, srce in glavo —
vse troje!

Res, da nam je razum silno važen svetovalec v življenju. Komu neki bi n. pr. danes še ne bilo znano, da človek z ostrino svojega razuma vedno globlje prodira v skrivnosti prirode ter njene sile čimdalje bolj vpreza v jarem najrazličnejših služb! Razum nas vodi do spoznanja, kakoda se ima to ali ono bodisi v tvarnem ali pa v netvarnem (duševnem in idejnem) svetu, in zlasti še do spoznanja, zakaj se ta ali ona reč ima tako in tako. In če se damo voditi od takih spoznatkov, nam je mogoče, v posameznem življenjskem položaju vsaj do neke meje ravnati v svoj prid; komur je n. pr. znano, kako nastaneta blisk in grom, ta se ob nevihti lahko v precejšnji meri čuva pred strelo. Brez razuma in njegovih tvornih sil bi človeku, posebno še v današnjem življenju, ki postaja od dne do dne bolj zapleteno, ne bilo obstanka.

Toda kaj bi nam pač koristili za življenje najplodovitejši spoznatki iz prirodošlovja, zgodovine, vsakdanjega izkustva itd., ako bi jih ne porabljali pri reševanju vsakovrstnih nalog, katere nam stavi življenje!

N. pr. spoznatek, da se močvirnati svet dá izsušiti ter z uspehom obsejati, je za gospodarja čisto brez pomena, ako mu manjka volje, da načrt za izsuševanje, ki mu ga je nasvetoval veščak v teh rečeh, tudi res izvrši. Kajti šele volja je čudotvorni izvrševalec tega, kar je tu ali tam posameznik ali pa več posameznikov s pomočjo svojega razuma spoznalo za prav in za potrebno. Človek, ki bi delal samo načrte in ki bi mu manjkalo trdne volje za njihovo izvršitev, je kakor priklenjen čolnič, ki se neprestano ziblje, pa se nikamor ne priziblje. Klasično žalosten in literarno ovekovečen zgled nekoga, ki dela načrte od jutra do večera, pa nima ne volje in ne moči, da bi svoje načrte tudi uresničil, je »junak« Oblomov, kakor nam ga v svojem romanu istega imena prikazuje veliki ruski pisatelj Gončarov.

Volja je torej tista moč, iz katere se rodi, četudi ne prav vsako, a vsaj vsako važnejše naše dejanje in nehanje. Zlasti pa si brez volje in njene dinamike ne moremo misliti takih dejanj, od katerih zavisi telesni blagor (civilizacija: higijena, komfort...) in pa duševna poglobitev (kultura: teoretsko znanstvo, umetnost, npravstvenost...) bodisi posameznika bodisi vsakovrstnih človeških zajednic kakor so rodbina, narod, država...

Toda če ima dvoje ali več ljudi n. pr. lepo knjigo na ponudbo, se lahko primeri, da jo eden kupi, ker »ljubi« knjige, a drugi da jo zavrne, ker mu ni knjig »nič mari«. Hočem ali boljše rečeno: doseči, vresničiti hočem namreč vsikdar le to, v čemer vidim kako vredno to: kar smatram za koristno, dobro, plemenito, lepo, zdravo..., a nočem tega, kar imam za nič, za škodljivo, podlo...

In tako vidimo, da nam za uspešno pot skozi življenje ni dan samo dar spoznavanja (s pomočjo razuma), temveč tudi dar hotenja in pa dovzet-

nost za vrednote vseh vrst. Vprašanje, kateri izmed teh troje darov je v življenju važnejši, oziroma najvažnejši, pa bi stalo na isti stopnji, kakor recimo vprašanje: časa je bolj treba tistemu, ki hoče pisati, ali papirja ali peresa ali črnila? V obojnem primeru je treba enega in drugega in tretjega, ako se naj doseže namen.

Le v toliko gre dovzetnosti za vrednote prednost pred ostalima komponentama v pričujočem sestavju sil, v kolikor je ta dovzetnost pogoj za nastop posameznih aktov našega spoznavanja in hotenja: o tej ali oni stvari začne vsakdanji pa tudi nevsakdanji človek (znanstvenik, iznajditelj...) šele tedaj razmišljati, ako je ta stvar prej vzbudila njegovo pozornost; in tudi zahoče se mi je šele v toliko, v kolikor najprej gledam v njej kako vrednoto. Kdo bi se brigal za »lanski sneg«!

Nikar pa ni tako, da bi teh trojnovrstnih darov bila vsakemu posamezniku ista mera položena v njegovo osebo. Življenje marveč uči, da je ta bolj razumen nego oni, da ima ta trdnjšo voljo od onega, da je ta bolj dovzeten za vse, kar je lepega, blagega, velikega..., nego kdo drug. In bistvo izobrazbe zahteva od tebe, da nobenega izmed teh troje darov, ki jih imaš v taki ali taki meri od rojstva, ne zanemarijaš, ampak jih vse, po danih možnostih, kar najbolj in pa neprestano razvijaš.

V tem razvijanju je votek izobrazbi, kajti — »izobraževanje je notranje oblikovanje«. Izobražen ni tisti, ki se je morebiti do vrha natrpal z vsakovrstno šaro mrtvega znanja, a sicer ostal isti Janez, kakor nekoč. Zares izobražen je marveč le tisti, ki — »je organsko zrastel v notranjo in vnansjo kulturo svoje dobe in svojega naroda«, to je tisti, ki vse svoje duševne sposobnosti brez prestanka razvija, jih razvija do take stopnje, da mu je mogoče, ako si n. pr. tega za-

želi, v kar najobilnejši meri postati deležen kulturnih zakladov, ki jih vsebuje znanstvo, umetnost, javno življenje, pravni red, tehnika, verstvo itd.

Ker pa naše spoznavanje in hotenje zavisi od do-
vzetnosti za vrednote, lahko p o v z a m e m o tako-le:

Izobražen je tisti, ki si je

a) oko svojega duha čimbolj izuril za doznavanje najrazličnejših vrednotnih vrst (= za doznavanje gospodarskih, življenjskih, kulturnih, osebnostnih ... vrednot), ki si

b) resno prizadeva, vrednotne vrste z ozirom na njih medsebojno stopnjo prav ocenjevati, ter je

c) pripravljen, svoje dejanje in nehanje vsikdar uravnati v smislu višje, oziroma najvišje, to se pravi v smislu tiste vrednote, ki jo po svoji najboljši vednosti in vesti smatra za višjo, oziroma najvišjo.

Kdor okrog sebe ne vidi in ne priznava drugega, nego to, kar »nese« ali bi utegnilo nesti, ta potemtakem ni izobražen in najsi se sam ali pa ga tudi svet ima še za tako »imenitnega«. Odločilni kazalec resnične izobrazbe je v tem, da poleg gmotnih dobrin, to je denarja in pa »blaga«, ki se da kupiti za denar, priznavaš še druge, višje vrednote, ki na nje opozarja n. pr. umetnost, zlasti leposlovje, pravni red in versko življenje. Ali pa da ne smatraš samo lastne, temveč tudi tujo korist in pravico za — vrednoto.

In prav tako ni izobražen recimo gospodar, ki pri svojem obratovanju ne porablja izumov s poprišča moderne tehnike, ampak se krčevito drži »starih navad«, ali pa bolnik, ki ne vpraša zdravnika za svet, marveč mazača — ker se nista ob lastnem prizadevanju usposobila, v znanstvenih, to je globlje utemeljenih napravah videti višjo vrednoto, nego pa v običajih, ki jih je rodilo borno vsakdanje, na plitvini spočeto izkustvo.

In še prav posebe neizobražen je tisti, ki bi lahko z Medejo rekel o sebi »video meliora proboque« (vem in tudi priznavam, da je to in to boljše), a se vendar ne potrudi, da bi n. pr. s svojim služabnikom postopal kakor s človekom. —

A vsega skupaj bi lahko rekli, da je izobražen tisti, ki se ne prestando izobrazuje, skušajoč čimbolj izpopolniti svoj odnošaj do svojevrstnega sveta vrednot, ki so pač glavno gibalno našega dejanja in nehanja. »Naj si bo ta ali oni rokodelec ali učenjak, umetnik ali državnik, revež ali bogatin, kristjan ali pogan — vzgojen in izobražen je le tedaj, ako ne izkazuje samo sil, ki ga usposabljaajo za izdelovanje čevljev ali vladanje ljudi, ako se ne lovi le za to ali ono vrednoto, ki se ji njegove sile neposredno udinjajo: temveč ako ve in upravičeno doživlja, čemu je veselstvo in on sam, z njegovimi silami in smotri vred, in pa ali ima smisel, gojiti svoje sile ter hoditi za smotri ali ne.« (A. Fischer).

Iz tega pa sledi, da samo »šolanje«, ki ga je ta ali oni bil deležen, še ni zadostna izkaznica izobrazbe, tudi sama »matura« ne, niti samo »akademski« plašč ne; narobe — to so čestokrat le plahte za pokrivanje hude revščine. Izobražen je marveč samo tisti, ki se je usposobil za samostojno izvrševanje tega ali onega posla, bodisi pretežno z umom ali z roko, in ki od tod stoji v zvezi s celotnim življenjem — z gospodarskim, socialnim, pravnim, političnim, nravnim . . . življenjem, to se pravi z življenjem raznih kulturnih zajednic: naroda, države, cerkve . . ., ki je dotičnik kot kulturno bitje njih član. Zato pa tudi sajasto čelo delavca ali pa žuljava roka kmetskih ljudi ni načelna ovira do prave izobrazbe.

Dr. Stane Rapè:

Učitelj in univerzitetna izobrazba.

Že nekaj let sem se je čim dalje pogosteje slišala zahteva učiteljstva po univerzitetni izobrazbi, dokler nam nišo končno podala učiteljska zborovanja določne slike svojih teženj v tem pogledu. Na zadnji državni skupščini organiziranega učiteljstva U. J. U. je bila ponovno izrecno povdarjena zahteva, ki jo je bilo slišati že v letu 1904 o priliki učiteljskega zbora v Königsbergu: da bodi vsem učiteljem odprt dostop do najvišjega kulturnega središča — univerze.

Sam izhajam iz učiteljskega miljeja in sem prvo svoje delovanje na vzgojnem polju posvetil osnovnemu šolstvu; zato naj mi bo, ne ker bi bil neposredno prizadet, ampak kot skromnemu poznavalcu razmer dovoljeno, da izrečem k zgoraj omenjenemu sklepu tudi svoje misli.

Ako hočem točno oceniti moderno prizadevanje učiteljstva, potem se mi zdi predvsem potrebno, zasledovati zgodovinski postanek teh teženj. Če se mi posreči, najti izhodišče, to je, če se mi posreči orisati **faktični** milje, iz kojega so zrastle te zahteve, potem upam, da sem izpolnil velik del naloge, ki sem si jo stavil v zgorajšnjem naslovu.

Prvi in glavni vzrok moramo vsekakor iskati v družabnem redu samem. Pogled v preteklost, analiza posameznih predstopenj današnje socialne družbe nam jasno kaže, da je šla postopna diferencijacija v delu človeštva prav od prvih početkov prirodnega združenja ljudi pre-

ko umetnih zakonov do današnje družbe, ki skuša uveljaviti načelo razredov: boj proletarijata z buržuazijo. In če sedaj vidimo, kako so rastla že pri Grkih in Rimljanih nasprotstva v družbi, predvsem vsled priznavanja nepremostljive razlike med duhovnim in ročnim delom (biti rokodelce, poljedelce itd. je bilo za svobodnega starodavnega Grka sramotno), pozneje tudi v raznih stopnjah istega poklica, ki so se sicer vsaj teoretično ublažile, čeprav so dejansko v najrazličnejših finesah ostale: potem nam ne bo težko tudi za moderne pojave najti baš v socialnih razmerah izhodišča novih zahtev.

Napačno pojmovanje vzgoje, ki je šele izza humanizma (renaissance), združenega z reformacijo, zado-bilo pravi pomen, ko so se začele ustanavljati šole za mase, je takoj v prvih početkih že ustvarilo razliko med vzgojitelji, dasi so opravljali v principu vsi eno in isto delo. Spomniti se nam je treba le na elementarne učitelje v Rimu, ki so bili naravnost zaničevani in skrajno slabo plačani, in pa na takozvane gramatike in retorike, ki so uživali splošen in dober glas. Dasi bi pri starih Rimljanih, z ozirom na njihovo mnenje o potrebi učiteljev za maso, mogli na ta ali oni način gornje, vseskozi napačno postopanje opravičiti, nam mora ostati moderno stanovsko, če že ne razredno razlikovanje med učitelji in profesorji na prvi pogled naravnost nepojmljivo.

Razpoko je pred vsem drugim izkopalo nepravilno postopanje državnikov, ki so strogo ločili med obema vrstama učiteljstva ne le pri ustanavljanju šol za bodoče vzgojitelje, temveč tudi pri podelitvi plač nastavnikom. Tradicija je hotela, da so ostali osnovno-šolski učitelji mestni, privatni nastavljenici, medtem, ko so njih tovariši po poklicu bili državni in s tem ne le gmotno, temveč predvsem tudi javnosti nasproti protežirani. Mislim, da se ne motim, če si drznem trditi, da je ta krivična

razlika največ in v prvi vrsti vplivala na gibanje po zahtevi, da se izenači družabni ugled učiteljev s profesorjevim in sploh z ljudmi z akademično izobrazbo. Pa ne le javnost dela razliko: tudi učitelji srednjih šol sami se čutijo visoko nad učiteljem osnovne šole. Razlika se uceplja že srednješolcem; saj ti z nekakim zaničevanjem zro na dijake, ki posečajo »le« učiteljišče. Nihče jih pa ne skuša opozoriti na dejstvo, da bi oni nikdar ne videli gimnazij, realk itd., če bi ne bilo toliko preziraneega zavoda za vzgojo elementarnih učiteljev. Da je vzrok tudi v pomanjkljivem ustroju učiteljišč in pa žal, v znanem »refugiumu«, ki ga tvori učiteljišče za nesposobne dijake vseh srednjih šol, mi pač ni treba še posebej poudarjati.

Razmere pa, iz kojih je zrastel klic po vseučilišni izobrazbi ljudskošolskih učiteljev, niso in ne morejo biti dovolj močan kriterij za uspešno prodiranje modernega stremjenja.

Vem, da mi bodo tovariši in tovarišice zamerili odkrite besede in mi skušali izpodbiti tla z ugovorom: ne prestando napredujoči svet zahteva tudi vedno popolnejše in znanstveno naobrazeno učiteljstvo in diskreditiranje našega stanu zavisi od tega, da mu je zabranjen dostop na univerzo, ker njegova matura ni enakovredna srednješolski. Zato hočem podati tu mnenje, ki bo, če ne še bolj podprlo moje misli, jih pa vsaj opravičilo. Poglejmo tedaj brez ozira na gornji zaključek, kakšna je stvar s te plati!

Kakšna bodi vzgoja učiteljskega naraščaja, to nam pokaže pravilno razumevanje zahtev, ki jih stavimo na osnovno šolo. S tega vidika moramo tedaj tudi presojati reformo, ki po njej stremi učiteljstvo.

Namen osnovne šole je, usposobiti otroka za poznejše samostojno in socialno delovanje v življenju, zato pa zahtevamo od nje tudi, da nudi poleg spretnosti (čitanja, pisanja, računanja itd.) gojencu osnovne pojme iz zemljepisja, zgodovine, prirodoznanja, astronomije itd., da razvije v njem rekli bi enciklopedično znanje, da vzbudi v njem razumevanje za splošne pojme v vsakdanjem življenju. Ako je tedaj v osnovni šoli potrebno, podajati enciklopedično znanje, potem je samo ob sebi umevno, da mora biti učitelj usposobljen, in to v strogem pomenu besede, za vse predmete, ki se uče na tej stopnji. Obvladati mora vse izsledke modernih ved, poznati mora vpliv teh izsledkov na življenje, če jih hoče točno podajati. Namenoma poudarjam: izsledke modernih ved, ker si metod in poti, po kojih so posamezni učenjaki prišli do njih, po večini učitelj ne more prisvojiti in ker končno zanj pri vzgajanju v osnovni šoli nimajo globlje vrednosti. Ločiti namreč moramo med teoretični-znanstveniki, ki na podlagi svojih tez iščejo resnico, in pa med učitelji-praktiki, ki ne uvajajo dece v metode znanstvenega dela, ampak hočejo potom pouka publicirati pridobljene izsledke v eventualno porabo.

Od učiteljskih vzgojevališč se mora tedaj zahtevati, da s svojim notranjim ustrojem privedejo kandidate do enciklopedičnega znanja v zgoraj omenjenem smislu in da jih obenem usposobijo za pravilno metodično podajanje snovi. V koliko odgovarja dosedanje učiteljske omenjenim zahtevam, nas na tem mestu ne zanima, glavno je, da pokažemo, ali je kaj upanja, da bo učitelj z obiskovanjem univerze dosegel izpolnitev zahtev, ki jih stavi osnovna šola nanj ali ne. Če se nam prvo ne posreči, potem zahteva, ki prihaja iz učiteljskih vrst, ni umestna in treba bo poiskati druge, realnejše in pravilnejše poti.

Predmeti univerzitetnih predavanj so tako obširni, da zahtevajo vsak izmed njih sam za se celega človeka, tako da nujno sledi že iz njihovega ustroja samega tip takozvanih specialistov, kateri se bavijo s samo matematiko, fiziko, kemijo, filozofijo itd., in se izključuje znanstveno obvladovanje vseh predmetov v sedanjem smislu univerzitetnega študija. Slušatelji so vezani na gotove predmetne skupine, ki obsegajo po dva glavna in en stranski predmet, in to skozi osem semestrov. Ako bi tedaj učitelj hotel na univerzo, češ, hočem se poglobiti v znanstveni študij predmetov, ki jih poučujem, potem bi se moral po končanem študiju ene skupine vpisati zopet v drugo itd., dokler bi končno ne absolviral vseh najrazličnejših panog filozofske fakultete. Da pa je to nemogoče, je mislim samoobsebi razvidno in ne potrebuje še posebej dokazov.

Trditev, da mora učitelj obiskovati univerzo, ako naj temeljito in znanstveno preštudira predmete, ki jih uči na osnovni šoli, torej ne drži.

Mogoč bi bil tedaj le še ugovor, da bi se naj vendar omogočil učitelju dostop k predavanjem iz pedagogike in s tem seveda tudi iz psihologije, etike, estetike itd. Ali bi pa morda skušal kdo trditi, da je nujno potrebno, tudi v osnovno šolo uvesti fakultativni pouk in s tem odpreti strokovnemu učiteljstvu pot že v najnižjih razredih. Toda niti eno niti drugo ne more biti za omenjeno stremljenje odločilnega pomena.

Res je, da mora biti učitelj doma v psihologiji, a to ne v psihologiji odraslega človeka, temveč v psihologiji dece. Potreba je, da pozna načela znanstvene etike, da se seznani z zakoni estetike, a predvsem je treba, da zna opazovati, da se ume uživati v mišljenje, čustvanje in hotenje dece, česar mu pa gotovo ne nudi abstraktno znanstveno delo, temveč edinole praksa. Te pa

žalibog dosedanje univerze nudijo bore malo, kar dovolj trpko občutimo po srednjih šolah, kjer vzgajajo od resničnega življenja povsem ločeno vzgojeni srednješolski profesorji. Razume se, da je potrebno in velevažno tudi abstraktno znanstveno delo, saj pač potrebujemo teorije, ki stopa pred prakso, a se vendarle preizkuša po praksi in se eventuelno po njej izpopolnjuje, le da je potrebna ločitev med delom in delom. Praktični vzgojitelji, in to so brezdvomno osnovnošolski učitelji, potrebujejo sintezo teorije in prakse že ob svojem študiju, zato mora biti učiteljišče bistveno drugačno od univerze. Nuditi mora dovolj garancije za temeljito teoretično znanje, obenem pa mora navajati kandidate k samostojnemu udejstvovanju, kjer jim stopa strokovno nadzorstvo kot mentor ob strani. Učiteljstvo naj zahteva, da se izpopolni učiteljišče, da se študijska doba zviša na neobhodno potrebno število let in da se teoriji priključijo seminarji (višja pedagoška šola), kjer bo kandidat po končanem teoretičnem študiju vsaj dve leti praktično delal pod vodstvom najboljših naših praktikov in teoretikov: tako bo doseglo mnogo več, ko pa če zahteva nekaj, kar ne more biti v korist niti osnovnemu šolstvu, niti učiteljem samim.

Ugovor, da bi trebalo uvesti fakultativen pouk že v osnovni šoli, je pa iz osnovnih zakonov pedagogike neizvedljiv. Deca mora priti pod enoten vpliv, biti mora v rokah enega vzgojitelja, če hočemo, da postane dosledna v svojih dejanjih, v svojem značaju. Ako bi jo pa prepustili vplivu najrazličnejših učiteljev že v nežni mladosti, potem bi ustvarili tip razdrobljenega človeka, ki je baš nasprotje vsega našega prizadevanja. Učiti mora en učitelj vse predmete, vzgajati mora ena osebnost, zato je tudi drugi ugovor brez pomena.

H koncu bodi še omenjeno, da je izvedba gorenje zahteve tudi praktično nemogoča, ker bi moralo nastopiti v trenutku, ko se ugotovi takemu stremljenju, občutno pomanjkanje osnovnošolskega učiteljstva. In obenem bi univerze, ki so namenjene v prvi vrsti strogo znanstvenemu delu, postale prenapolnjene in ne bi več odgovarjale svojemu namenu.

S svojim izvajanjem pa nisem hotel kratiti pravic učiteljstvu niti njih mature zapostavljati za maturo srednjih šol, hotel sem le opozoriti na napake, ki jih morda dosedaj še ni videlo v svojih zahtevah.

Kakor pa bodi vsaka znanost odprta vsem tistim, ki iskreno po njej hrepene, prav tako mora biti odprta prosta pot vsem onim učiteljem, ki resno žele priti do znanosti. Zato je le želeli, da se takim, in le takim, omogoči študij tudi na univerzi, če so enkrat izpolnili vse pogoje, ki jih stavi nanje v zgoraj omenjenem smislu re-formirano učiteljišče s seminarjem.

Alojzija Štebi:

Zamorjene sile.

Veliko zlo teži naš razvoj in napredek, razjeda našo telesno in duševno jakost: naša nezaščiteni deca in mladina. Deca in mladina, ki ni le faktor sedanjosti, ampak ki naj tvori široko, čvrsto podlago za bodočnost, nam propada. Tega propadanja ne povzročuje in pospešuje le bedno materijelno stanje premnogh rodbin, vse bolj še kapitalistični družabni ustroj s svojimi strahotnimi vplivi na pojmovanje morale, poštenosti, vesti. V široke ljudske mase se je zajedlo prepričanje, da je dovoljeno vse, kar prinaša posamezniku gmotno korist in kakšnekoli užitke brez obzirov na bližnjega, na splošnost. In zajedlo se je tudi že med mladino, ki slepo — poklicani nje vodniki so popolnoma onemogli — drvi s tokom. Tako se nam kopičijo mladoletni tatiči in mladoletne pohajkovalke in prostitutke. Če le površno pregle damo vzroke, ki pehajo deco in mladino v pogubo, vidimo, da so med glavnimi: nezmožnost staršev, da bi pravilno vzgajali svoje otroke, pomanjkanje materijelnih sredstev za odgojo, nezakonsko materinstvo, prezgodnje delo otrok, s čimer so izpostavljeni otroci vplivu in razmeram, proti katerim se ne morejo in ne znajo uspešno braniti.

Delu otrok so namenjena naslednja izvajanja, ki naj le v velikih obrisih razkrijejo žalostno dejstvo, da je na

tisoče otrok vse prerano vpreženih v kapitalistični jarem. Za obširnejše in točnejše razpravljanje o tem poglavju socialnega vprašanja nam žali manjka znanstveno obdelanega statističnega gradiva.

*

Res je, da je treba otroka čimpreje navajati k delu. Toda to delo mora biti primerno vsakokratni otrokovi dobi in se mora stopnjema dvigati z razvojem njegovih telesnih in duševnih sil. Nikdar ne smemo pozabiti, da se mladina šele uči, da zato ne sme razsipati moči, katerih njen organizem ne more v dovoljni meri nadomeščati, in da gre razsipavanje na račun kapitala. Delo, ki ugonablja mladino zdravje in jej krajša življenje, ki ne dopušča razmaha idealnih nagnjenj, npravstvenih in duševnih zakladov, ni le s fiziološkega gledišča rop na doraščajoči generaciji, temveč znači tudi z ekonomskega veliko naspotstvo načelom dalekovidnega nacionalnega in državnega gospodarstva. Povsem zgrešeno je, če gledamo le na to, da dobimo trenutno kar največ dobička iz razpoložljivih ljudskih moči; stremljenje mora marveč iti za tem, da ustvarjamo, oziroma odkrivamo najvišje in trajne vrednote. Naše bogastvo mora biti v visokem številu produktivnih ljudi, a ne v kopičenju blaga.

Kar najbolj neproduktivno postavko v narodnogospodarskem in kulturnem življenju pa tvori otroško delo. Prezgodnje telesno propadanje in prezgodnja duševna »zrelost« so najbolj očitne posledice tega dela. Industriji, obrti, kmetijstvu itd. so odvzete poznejše polnovredne delovne moči, prodiranje kulture v najširše mase je otežkočeno, ker naleti na fizično oslabiljene ljudi. Ni je industrijske in obrtne panoge, da ne govorim o kmetijstvu in gospodinjstvu, kjer ne bi naleteli na delo otrok, to največje barbarstvo naše dobe. »Was unter den zermalmenden Schritten des Massenelends der frühesten

Kindheit sein flackerndes Leben nicht ausgehaucht hat, das geht später in den Schwitzhöhlen der Hausindustrie und in den Tretmühlen der Fabriksklaverei, in Schnitzerstuben und Werkstätten, beim Lastenschleppen und Treppenaufundniederjagen, auf Viehtriften und Rübenäckern, hinter dem Klöppelsack und der Drehbank, dem Farbennapf und der Töpferscheibe, dem Webstuhl und dem Stanzhammer, beim Spulen, Spinnen, Wirken, Sticken, Häkeln, Stricken und Abrippen allmählich, stückweise, aber mit unerbittlicher Sicherheit zugrunde.» (Otto Ruhle, Das proletarische Kind, str. 130). Pisatelj, čegar knjiga je izšla letos v drugi izdaji, je nanizal vse mogoče industrijske panoge, domačo industrijo, poljedelstvo itd. — vse, kar pije kri in mozeg mladim, nerazvitim telescem. Slika je črna, a žal resnična, resnična ne le za veleindustrijalno Nemčijo, temveč tudi za našo državo in za našo malo Slovenijo.

Ozrino se najprej na Slovenijo, v kolikor so dostopni podatki! Leta 1908 so bili pričeli v Avstriji znanstveno zbirati material za delo otrok in dve leti pozneje je izšlo prvo veliko delo, ki ga je založilo nekdanje trgovinsko ministrstvo na Dunaju. To delo nosi naslov: Erhebungen über die Kinderarbeit in Österreich im Jahre 1908. Obdelava ogromnega materiala je bila poverjena znanemu statistiku, Slovencu drju. Žižku (sedaj vseučil. prof. v Frankfurtu). Material, ki je zbran in znanstveno obdelan v tem delu, se nanaša na osebne in delovne razmere 148.368 otrok v starosti do 14. leta. To število je značilo približno eno desetino vseh takratnih šoloobveznih otrok v Avstriji. Delo otrok je razdeljeno na sedem glavnih kategorij: 1. Delo doma. 2. Poljedelstvo. 3. Industrija. 4. Gostilničarska obrt. 5. Trgovina in promet. 6. Raznašanje. 7. Drugo delo. Na podlagi vprašalnih pol, ki so jih dobile posamezne šole, se je zbiral material.

Na bivšem Kranjskem je dobilo vprašalno polo 35 šol od 415. Teh 35 šol je obiskovalo 4840 dečkov in 5415 deklic, skupaj 10.255. Z delom je bilo zaposlenih 2421 dečkov in 2501 deklic, skupaj 4922 otrok, s k o r a j polovica vseh šoloobiskujočih. Po starosti se vrste ti otroci tako-le:

	6—8 let		9—10 let		11—12 let		13—14 let	
	otrok sploh	zaposlenih	otrok sploh	zaposlenih	otrok sploh	zaposlenih	otrok sploh	zaposlenih
Dečkov	3580	935	2762	1482	2602	1669	1311	836
Deklic	1757	455	1335	738	1230	833	518	395
	1823	480	1427	744	1372	836	793	441

Od 4922 zaposlenih otrok je pohajalo vsakdanjo šolo 3994, ponavljalno pa 928. Zastopani so vsi sodni okraji z Ljubljano vred.

Nastopna tabela kaže, pri kakšnem delu da so bili zaposleni otroci.

	Delo doma	Poljedelstvo	Industrija	Gostilniška obrt	Trgovina in promet	Raznašanje	Drugo delo	Kombinacije	
								V gospodinjstvu in poljedelstvu	Druge kombinacije
	843	1216	606	20	18	12	10	1120	1077
Dečkov	191	954	283	16	13	9	10	476	469
Deklic	652	262	323	4	5	3	—	644	608
Vsakdanja šola	727	1017	465	20	15	11	10	894	835
Dečkov	188	778	187	16	11	8	10	424	349
Deklic	539	239	278	4	4	3	—	470	486
Ponavljalna šola	116	119	141	—	3	1	—	226	242
Dečkov	3	176	96	—	2	1	—	52	120
Deklic	113	23	45	—	1	—	—	174	122

Kakor je razvidno iz gornje tabele, je bila zaposlenost otrok iz bivše Kranjske v industriji na tretjem mestu; če pomislimo, da je od 415 šol poročalo le 35 šol, tedaj naravnost preseneti visoko število v industriji zaposlenih. Še bolj pa preseneti podrobnejša slika o zaposlenosti v industriji. Naj navedem samo nekaj najbolj kričečih primerov: pri izdelovanju stekla je bilo zaposlenih 23 (ta zaposlenost še danes obstoji, kakor bomo videli pozneje), v kovinarski industriji 79 otrok; v lesni industriji 126 otrok, od teh 74 pri izdelovanju zobotrebcev; v slamninarstvu jih je bilo 262 otrok (med temi tudi otroci pod 6. letom); adra za sita je pletlo 64 otrok; izredno visoko število izkazuje tudi zaposlenost v tekstilni industriji in v stavbni stroki.

Največjo zaposlenost izkazuje poljedelstvo, namreč 1216 otrok. O tej panogi dela je izdelana še podrobnejša statistika, ki kaže, da je tudi to delo muka za otroka. Nad polovico teh otrok (723) je delalo v šolskem poletnem času nad 4 ure dnevno; če priračunamo k temu samo 3 ure šolskega pouka, je bil otrok vprežen z delom 7 ur na dan. Za dorastlega pa se zavzemamo za 8urni delovnik kot maksimum! Pri tujih ljudeh je bilo zaposlenih 103 otrok, v lastnih družinah in pri sorodnikih 1113. Plačilo za svoje delo je prejelo 110 otrok in sicer 31 samo v denarju, 48 samo v naturalijah in 31 v denarju in naturalijah. Najvišjo zaposlenost v poljedelstvu izkazuje sodni okraj Kranj. Vsak učitelj na kmetih vé, kako se godi zlasti onim otrokom, ki »služijo« pri tujih ljudeh kot hlapčki, pestunje, pastirji. O večini se lahko trdi, da »jé svoj kruh s solzami.« — O šolskem napredovanju pravi statistika o teh mladoletnih poljskih delavčkih (velja le za vsakdanjo šolo): 522 jih je napredovalo dobro, 495 slabo! Tudi ta zadnja številka je zgovorna!

Še nekoliko podatkov iz slovenskega dela bivše Štajerske (upoštevala sem sledeče sodne okraje: Celje mesto in okolica, Ormož, Št. Lenart, Ljutomer, Maribor okolica, Šmarje pri Jelšah, Gornji grad, Ptuj okolica, Rogatec, Šoštanj, Laško in Slov. Bistrica)! V teh okrajih je dobilo od 205 šol vprašalne pole 40 šol. Šoloobiskujočih otrok je izkazalo teh 40 šol 9488, od katerih je bilo zaposlenih 5575! Torej na d polovico! Vseh šoloobiskujočih deklic je bilo 4959, od teh je bilo zaposlenih 2772; dečkov je bilo šoloobiskujočih 4529, zaposlenih 2803.

Po starosti so se vrstili sledeče:

	6—8 let		9—10 let		11—12 let		13—14 let	
	otrok sploh	zapo- slenih	otrok sploh	zapo- slenih	otrok sploh	zapo- slenih	otrok sploh	zapo- slenih
	3198	1306	2671	1586	2420	1826	1199	857
Dečkov	1529	679	1266	807	1156	904	578	413
Deklic	1669	627	1405	779	1264	922	621	444

Poedini okraji na Štajerskem so izredno zanimivi glede razmerja med šoloobiskujočimi in zaposlenimi otroki. Navajam le dva primera: Ljutomer in Ptuj. V starosti od 9—10 let je bilo na 6 šolah tega okraja 199 dečkov, od katerih je bilo zaposlenih 160, v starosti od 11—12 let 157, zaposlenih 144, v starosti od 13—14 let 61, zaposlenih 52! Ptujski okraj (samo okolica): v starosti od 6—8 let na eni sami šoli 62 šoloobiskujočih dečkov, a zaposlenih 61, v starosti od 9—10 let 44, zaposleni vsi, v starosti od 11—12 let 54, zaposleni vsi, v starosti od 13 do 14 let 31, zaposleni vsi! (Od 26 šol v ptujski okolici je v statistiki obdelana le ena in ta izkazuje strahotne številke).

Glede razvrstitve po poedinih pridobitnih panogah izkazujejo štajerski okraji najvišjo zaposlenost v poljedelstvu pa v kombinaciji domačega dela in poljedelstva.

Nekaj številčk: celjska okolica izkazuje 416 otrok zaposlenih v poljedelstvu, ljutomerski okraj 847, 1 ptujska šola samo v poljedelstvu 84, a v poljedelstvu in pri domačem delu 288. Zaposlenosti v industriji ne izkazuje ptujski okraj niti ene, dočim ko izkazuje laški okraj (Trbovlje!) 15 dečkov in 1 deklenco zaposlenih v industriji ter 248 (145 dečkov in 103 deklic) zaposlenih pri domačem delu, to se pravi, da sta oče in mati na delu, a otroci gošpodarijo in gospodinjijo!

Da bi vsi oni, ki žive v pokojni udobnosti, mogli le enkrat zreti bedo, ki se skriva za temi številčkami! Potem bi se morda zdramili in začutili, da leži odgovornost za betlehemski umor, kar je v resnici delo otrok, na nas vseh. Mladost te dece ni drugega, nego neprestana muka in mi mirno gledamo, kako nam propada naš podmladek.

*

Iz obilice gradiva, ki je zbrano v knjigi »Erhebungen über die Kinderarbeit in Österreich«, podam le še nekoliko slik iz onega dela, ki obsega poročila posameznih šolskih vodstev k poedinim točkam vprašalne pole. Oziram se le na poročila s Kranjske in Štajerske. (Šolska vodstva so označena le s številčkami in z navedbo imena kronovine).

Šolsko vodstvo 8. Dostikrat moramo večje učenke pred sklepom pouka odpustiti iz šole, da pripravijo obed za starše, sestre, brate, ki so vsi zaposleni v tvornici. Otroke v predšolski dobi pa navadno zapro v mračno sobo, kjer so prepuščeni samim sebi, dokler se ne vrnejo starši iz tvornice, starejši otroci iz šole.

Šolsko vodstvo 17. Otroci, katere njih matere zapuste in za katere plačuje občina rednikom 2—4 K na mesec, posečajo pouk neredno. Redniki se izgovarjajo, češ, »saj je občinski otrok; s temi kroncami ga ne morem vzdrževati, zato mi mora pomagati pri delu.«

Šolsko vodstvo 10. Šolski otroci, ki delajo, so pri pouku trudni in zaspani; telesno in duševno so topi. Rano vstajanje in delo utruja nerazvita telesa tako, da večina otrok ob začetku pouka zaspi.

Šolsko vodstvo 36. Prav nevarna zaposlitev je služba pastirja. Pastirji spe s hlapci in deklami v hlevu, se klatijo dostikrat vse noči okolo in popolnoma podivjajo. Trdim, da 80% pastirjev vsled svoje službe moralno propade.

Šolsko vodstvo 38. Mnogim otrokom ostane trudna zaspanost še v starejši dobi. Nekateri otroci so duševno manjvredni, ker so delali v zgodnji mladosti na polju preko svojih moči.

Šolsko vodstvo 45. V poletnem času, ko oprostimo otroke šolskega pouka, so vedno v družbi odraslih in izvedo stvari, ki niso zanje. Dekleta spe z deklami v eni izbi, vidijo in slišijo vse. Odtod to strahotno propadanje morale na kmetih. Nekaj let po izstopu iz šole so dekleta že matere.

Šolsko vodstvo 51. Vsled revščine staršev in kopice otrok morajo že šolski otroci v službo. 7—8letni otroci se vdinjajo od zime do zime in dobijo kot plačilo stanovanje, hrano, obleko in denar. Denar dobe starši, ki ga pogostokrat porabijo za žganje.

Šolsko vodstvo 56. Da ni treba staršem pošiljati otrok v šolo, jih dajejo za pastirje v prav oddaljene kraje, v hribe, kjer je kvečjemu zasilna šola, kar je staršem najbolj po volji.

Ta žalostna poročila pač ne potrebujejo komentarja.

*

In kako je danes, ko je minilo že skoraj 14 let, kar se je zbiral material za otroško delo?

Ministrstvo za socialno politiko izdaja letna poročila svojih posameznih oddelkov. Iz poročila inšpekcije dela za l. 1921 na strani 92 in 93 podajam sledeče:

»U pogledu nepravilnog zaposlenja maloletnih ženskih radnika, opšte su žalbe svih inspekcija rada. Ovih slučajeva ima prema navodima inspektora rada najviše u krajevima, gde ima malo škola, a manje onamo, gde deca imaju mogućnosti pohađati škole in gde se strogo kontroliše posećivanje iste . . . U ovom vremenu opšte ekonomske krize i velike skupoće, povišio se znatno broj zaposlenih maloletnih radnika i ženskih, jedino zato, što svi članovi porodice moraju da štogod zarade da bi mogli opstati, a drugo zato, što je u interesu preduzetnika, da za rad u preduzeću dobiju što jeftiniju radnu snagu.

Ovom zaposlenju nekvalifikovanih maloletnih lica skoro nema granica. Kao primer upravo krivičnog postupka poslodavaca u ovom pogledu navode se dva slučaja, koje je i središna inspekcija rada utvrdila prilikom revizije oblasnih inspekcija rada. Prvi se odnosi na jedno preduzeće u nadzorničkom okrugu Celje, a drugi na preduzeće nadzorničkog okruga Novi Sad.

U prvom slučaju zaposlilo je preduzeće za izradu pribora za obed u jednoj maloj radioni od $8 \times 3 \times 2$ m 15 mladića od 13—15 godina bez i jednog kvalifikovanog radnika (pomoćnika). Mladići su bili zaposleni na brušenju viljušaka, kašika i noževa od metala na tocilama od šmirgla, koja su proizvodjale toliko crne prašine, da su glava, ruke i odeća ovih mladića bili pokriveni gustom prašinom te su izgledali kao dimničari. Oči su svima bile zapaljene i crvene.«

Ako pa pogledamo posamezna poročila inšpektorjev dela, tedaj ne dobimo niti eno, ki ne bi poročalo o zlorabi otrok s predčasno zaposlitvijo. Žal, da za sedaj

obstoječe delo otrok ne dobimo jasne slike iz omenjenega letnega poročila, ker niso še po vsej državi obrazovane te inšpekcije in ker obstoječe inšpekcije niso mogle nadzorovati vseh industrijskih in obrtnih obratov. Pa tudi če bi bili ti nedostatki že odpravljeni, bi še vedno ne imeli točnega pregleda, ker bi manjkali podatki o poljedelstvu, domačem delu in rudokopih, ker te panoge dela ne spadajo pod inšpekcijo dela. Na podlagi letnega poročila za preteklo leto se nam pokaže sledeča — nepopolna slika — o zaposlitvi otrok do 14. leta v industriji in obrti:

		Dečki	Deklice	Skupaj
Nadzorniška oblast	Beograd I.	256	10	266
"	" Niš	210	18	228
"	" Čačak	40	—	40
"	" Skoplje	193	—	193
"	" Veliki Bečkerek	47	19	66
"	" Novi Sad	140	81	221
"	" Zagreb	24	14	38
"	" Ljubljana	17	—	17
"	" Celje	—	—	—
"	" Maribor	6	24	30
"	" Split	44	2	46
"	" Dubrovnik	7	—	7
"	" Sarajevo	238	6	244
"	" Tuzla	20	—	20
"	" Banja Luka	107	5	112
Skupaj		1349	179	1528

6 nadzorniških oblasti še ne posluje kakor tudi še 2 specielni za »saobračajna« podjetja in za domačo industrijo ter mladoletne delavce. Kljub temu dobimo iz gornje tabele približno sliko o stopnji zlorabe otrok.

Inšpektor dela za ljubljansko okrožje poroča (stran 377), da je našel v neki steklarni 9 dečkov pod 14 let stare in pravi: »V kraju, kjer je navedena steklarna, je 6letna šolska obveznost za vsakdanjo šolo in 2letna obveznost za ponavljalno šolo; zadnjo pa deca le neredno obiskuje in plačajo starši raje kazen, ker jim vzlic temu še ostane precejšnji del zaslužka otrok.« Zaposlitev deklic pod 14 leti se vrši največkrat pri šiviljah.

V Srbiji je zaposlena velika večina otrok v opekar nah, kjer morajo prenašati bremena 20—30 kg težka. Da je to delo skrajno slabo plačano, tega ni treba še posebej poudarjati.

Prepričana sem, da bi bila slika o delu otrok v naši državi, ako bi imeli zbrane podatke na način, kakor so jih imeli v Avstriji, strahotna in žalostnejša kakor je bila pred vojno. Na kmetih se ni zmanjšalo delo otrok in koliko je onih malih obratov, kamor morda inšpektor dela leta in leta ne pride, in koliko poznajo mojstri in podjetniki potov, da prikrijejo delo otrok. Mnogo več rok bi potrebovali, ki bi se gibale v blagor našega podmladka in mnogo več glav, ki bi hotele misliti, na kakšen način bi se korenito zatrlo to izkoriščanje.

Zakon o zaščiti delavcev prepoveduje delo v industriji in obrti, v trgovskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih otrokom do 14. leta. Le za delo v hiši, na polju, v gozdu, za domačo obrt ni še nikakih zakonskih predpisov v tem pogledu. Tukaj se vrši lahko izkoriščanje otrok poljubno in gotovo se tudi vrši. Zlasti

takozvana domača obrt je neizmerno škodljiva, ker se izvršuje v prostorih, ki služijo za stanovanje, kuhinjo in delavnico.

*

Mimogrede bi omenila še eno panogo otroškega dela, o kateri se še bolj prikrito govori, kakor o delu otrok v tvornicah, delavnicah in na polju. Poleg ročnega otroškega dela imamo tudi duševno otroško delo, ki je v svojih posledicah prav tako žalostno. Naši otroci v osnovnih, meščanskih in srednjih šolah so preobloženi z učenjem — tako tožijo matere in gledajo s strahom, kako blede in venejo njihovi otroci. Ali tudi tukaj ni od-pomoči?*

* Posebe bodi s tega vidika ožigosano tisto brezplodno pisarjenje, kar ga je nad pametno mero in ki ga nekatere šole, v obliki domačih nalog, naravnost z neke vrste krvoločnim užitkom vsiljujejo ljudskošolskim otrokom! — Op. ur.

Franjo Čibej, stud. phil.:

Pota in razpotja v sodobnem „mladinskem gibanju“.

Namen, ki si ga je stavil sledeči članek, je, opozoriti na nekaj osnovnih vprašanj, ki vedno bolj in bolj zahtevajo razumevanja, vidikov za rešitev in temeljitega, požrtvovalnega sodelovanja vseh, ki jih veže z mladino vez prijateljstva in ljubezni. Zato je treba čutiti mladinsko; in sledeče vrste bi bile rade tudi nekaj več, ko pa le pojmi in suha spoznavanja, rade bi zvene in simbolično vodile dušo v svet mladega človeka, njegove duše, njegovih težav in zapletljajev, ter pokazale pot do razumevanja tega, kar v različnih »gibanjih« in »težnjah« išče novega življenja. Zato nikar ne tehtajte besed!

I.

Življenje in stvarjanje zadnjih desetletij je bilo revno na duši. To življenje je bilo posledica kulture, ki je že sama po svojem bistvu nasprotovala duši; poleg tega se je pa ta zamotana, materijalizirana kultura že toliko časa razvijala po svojih lastnih zakonih, da je popolnoma odrevenela ter postala puhla in prazna. Celo življenje, mesto da bi segalo do globin in skritih kotov svojega notranjega bogastva, mesto da bi črpalo vedno in vedno iz novih virov ter se samozadovoljno vračalo k sebi nazaj: je postalo vnanja oblika in suha navada.

N a v a d a, s to besedo je označeno bistvo takratnega in deloma še današnjega življenja. V v e r s k e m

življenju ni bilo več sledu kakega globokega duševnega udejstvovanja, večina se je oprijemala iz navade brezverstva, druga polovica pa pripadala cerkvi vsled tradicije in redko je bilo svečeništvo, ki je bilo več ko uradništvo. Dušna in etična kultura je bila v istem položaju: enotnost duše, zakoni človeškega srca so bili velike neznanke; velike osebnosti sploh ni bilo mogoče doumeti, življenje, ki uresničuje v sebi enoten razvoj, ki dela v zmislu vrednot ter ureja svoje individualne korake, to življenje je zamrlo. Mesto tega pa je navadna konvencija odločala ter udušila in uničila vse, kar je bilo vzklilo iz tal, porušenih od večnolepega in pristno čistega vira hrepenenja in ljubezni človeške duše. In kdor je hotel dobro duši, ji je govoril o idealizmu, mesto da bi odpiral duši pogled v svet platonsko pojmovanih, životvornih činjenic, večnih vrednot. In umetnost, mesto da bi nudila pogled v življenje z vzvišene vidika, je postala manira, epigonstvo ter se vedno in vedno skušala držati zastarelih, okamenelih klasicističnih oblik in vzorov. Pa tudi zgodovina in slovstvena zgodovina sta zrastle pod vplivom sodobnega dušnega stanja ter se spremenili po skriti nujnosti zakonov našega sedanjega življenja. Zgodovini je zmanjkalo čuta za splošne zakonitosti, ki se vlečejo skozi celo preteklost, izgubila je oni vidik, pod katerim dobi vsak čin preteklosti, ki je vzrastel iz celokupnosti te ali one velike osebnosti, nenadomestljivo mesto v duševnem razvoju in razmahu človeštva. In če zgodovina ni poznala drugega, ko pa le kritično raziskovanje virov in grmadenje materiala, je bila nujna posledica — prenasičenje, banalnost. In taki zgodovini je postalo enakovredno vsako raziskavanje še tako navadnih in malopomembnih dogodljajev iz preteklosti.

Literarna zgodovina in doumevanje umetnosti sploh je istotako zašlo v čudno zagato in redki so bili zadnje čase duhovi, ki se s svojo analizo in sintezo (s filološko prikrojenimi šablonami) niso zapirali poti v obljubljeni deželo umetnikove duše.

In prepad med dušo pa vnanjo življenjsko obliko je še povečala vsa tehniška kultura ali bolje rečeno civilizacija, ki je s svojim enoličnim razvojem razklala še dušo samo ter jo tako priklenila nase, da si ni upala več razvezati vezi in razbiti okov ter iskati stika in zveze s svetom večnih vrednot.

Nujna posledica takih razmer je bila, da je prešel ta duh tudi v šolo ter se izražal v vsem vzgojnem sistemu in učnem načrtu. Šola je bila le zavod, kjer si je posameznik pridobil znanja iz posameznih predmetov, mlada duša se je duševno le dresirala, poudarjala se je vedno potreba reda in stalnosti, toda življenja, strastnega življenja, ki naj bi se oblikovalo, urejalo, takega življenja ni bilo, nič ni bilo živega novega duha, ki bi z odprtim pogledom segal v nov svet večno-mladega, porajajočega se življenja.

II.

To je bilo osnovno stanje duhovnega življenja na različnih področjih: povsod skoraj sama navada in stagnacija ustvarjajočega in oblikujočega, vzgojnega dela. Neslišani in neupoštevani so ostali oni veliki samotarji duha, kojih živo srce je še čulo utripe celega življenja, kojih pogled se je vzradoščen oklepal oblike, bogastva in pa razvoja ter prekipevajočega ustvarjanja. Nova mladina je bila prva, ki se je začela zavedati, da je drugačna, ko svet, v katerem je živela in v katerem živi, da je treba ta svet čuvati tako, kakor je le tej mladini primerno. In tedaj se je ta duh našel v tem, kar

je že na tihem vzrastlo prej, kar je iskalo izraza v sodobni umetnosti, v filozofiji življenja, v novem pojmovanju družabnega in zajedničnega življenja. Dostojevskij in Tolstoj, Nietzsche in Dehmel, Gundolf in Sheler, Bergson in Rolland, Suarèz in Claudel so postali voditelji na prehodu naše kulture do nove oblike in mladina je v soglasju s temi težnjami postala nositeljica nove kulture. In ta kultura je revolucionarna in tudi mora biti revolucionarna, če naj prebije stare izvožene tire in vodi do čiste kulture. Taka pot vodi vedno od navade skozi anarhijo do ustaljene oblike.

In danes smo na početku nove kulture in ravno zato tudi sredi anarhije. In tu tičijo glavni zapletljaji bodočega in sedanjega življenja, posebno pa največji problemi in konflikti življenja in teženj naše mladine. Zato naj sledi najprej kratka označitev tega še neustaljenega življenja!

Če se je življenje čutilo v vseh dobah nekako vezano na kulturo, če so bile duhovne, kulturne vrednote oni objektivni svet, ob katerem je pravo življenje črpalo vedno novih moči in ki ga je nadaljnje življenje poživiljalo in razširjalo, če je iskalo življenje vedno novega izraza in novih oblik; današnja doba principijelno odklanja formo v katerikoli strani. To je resnica, pa vendar tudi videz. Res je, da se oživlja novo versko življenje, ki v mističnem doživetju nemo sluti božanstvo, ki čudno pušča svoje prste v kaotično pojmovanem svetu. Paradokсно se zdi, kako duša v dinamičnem stanju, polna novih upov in brezciljnega hrepenenja, išče dna v sebi in v svetu izven sebe, kako skuša prekipevajoč od zatrtega življenja, strastno, brez meja in reda, sebe prijeti in vzgojiti ter na novo doživeti bistvo vseh stvari. Ekstatično, brez stila išče v novo oblikovani, oziroma neoblikovani liriki ekspresionistično izraza brezmejnosti notranjega doživetja. In

anarhija ki ne priznava forme in navade, se druži z najhujšimi konflikti duševnega in vnanjega življenja. Kaos se stopnjuje, ko prevračajoče težnje odklanjajo vsako tendenco dosedanjega zgodopisja in umetnostnega razumevanja. In najkočljivejše se zdi to, da črpajo vse te težnje svojo moč iz erotičnosti, da, celo iz seksualnosti, ki si preko vsake omejenosti išče duška in razmaha.

Upravičeno govorimo o brezcilnosti, neustaljenosti naše kulture in novega probujajočega se življenja. Toda to ni še zlo; kajti jasno se že izražajo v tem življenju nove sile, ki se dobro zavedajo tega, kar hočejo doseči, in kdor zna poslušati, bo slišal iz tega vrvenja in kipenja vedno isti osnovni ton: bogato, elementarno življenje hoče najti pot do samega sebe. Da pa je ta pot vedno zagonetnejša že po svojem bistvu in da je za našega nervoznega človeka lahko pot v notranji kaos, v tem tiči velika problematičnost in nevarnost za našo dobo, posebno za našo mladino.

III.

Med tema dvema svetovoma pa raste in živi naša mladina. Postalo je pač jasno, kako težko stališče ima in koliko ljubezni potrebuje, če hoče najti skozi to goščavo svojo pot. Toda položaj postane še zamotanejši, če upoštevamo še eno plat, ki se neposredno tiče mladinske duše in iz katere sledijo tudi skoro vsi njeni konflikti. Istina je sicer, da se mladina (in tu mislimo v prvi vrsti mladino do 17. ali 18. leta) ne zaveda vseh teh težav in da vzame stvar živahno po svoje v pretres, toda ravno zato postane stvar še opasnejša. In sicer izvirajo te težave iz mladinske duše same pa njenega stanja ravno v letih duševnega in telesnega doraščanja.* Duša mladega

* Prim. tudi: Charlotte Bühler, *Das Seelenleben des Jugendlichen*, 1922.

človeka je ravno v teh letih čudno neodločena, živi v svetu, ki še ni izkristaliziran. Za sabo ima otroško dobo s svojimi spornimi, pred njo stoji nepoznano življenje, ki ga čuti, toda ne more še doumeti. Manjka ji življenjskih izkušenj. Nemir in otožnost se polasča duše, nima pravega opravka, za pravo, samolastno stvarjanje še ni zrela, saj zdi se tako. Vsa nje duševnost visi nekako v zraku, potrebuje duševne dopolnitve, spolno življenje še ne sili izrecno v ospredje, zato pa napolnjuje hrepenenje in iskanje dušo, ki že hoče poznati vzore in ki bi nujno rabila duševnih voditeljev. Mlada duša, v kateri se neenakomerno in skokoma razvijajo sposobnosti in ki še ni našla vodnika, ki bi jo potegnil iz kaosa, v katerem se nahaja, je odprta in pripravljena, prisvojiti si novih vrednot; in ravno v tem tiči konflikt. Ni dovolj, da je že naša kultura razdvojena, neenotna; mlada duša sama neodločena tava od ene strani na drugo. Duh tehniške kulture privlačuje mlade težnje in v dobro razpredenih organizacijah žene do skrajnosti vnanjo telesno izobrazbo ter tako popolnoma materijalistično ubija ono stran človeške duše, ki je prvotno hotela čisto kaj drugega: biti mlada ter prosto živeti mlado življenje v vnani naravi. Tukaj gre res za konflikt; to se vidi jasno iz tega, da so uspehi vseh telovadnih organizacij taki, da odgovarjajo popolnoma duhu stare kulture, da se pa na drugi strani ravno mladina s pretirano ljubeznijo svojega še neustaljenega in neusmerjenega hotenja oklepa tega fantoma in skuša najti v njem to, česar išče s toliko vehemenco: mladosti in mladostnega življenja.

Isti pojav, še neizoblikovana mladeniška duša, pa nudi od nasprotni strani slično lice. Nova, v duši porajajoča se čustva, hrepenenja, iskanje prijateljskih vezi, predstopnje ljubezni, ki še ni usmerjena na bitje drugega spola, to notranje bogastvo se nejevoljno odvrča od

vsake okorele vnanje kulture, pa se ravno zato izpostavlja novi nevarnosti. Kajti če se težišče duševnosti preneša v to čustveno stran, stopa nato vedno bolj in bolj v ospredje erotičnost in sicer v obliki, ki lahko postane usodna za vso mladinsko gibanje in za ves nadaljnji duševni razvoj posameznika. Težnje mladostne dobe se namreč v svoji nerazviti obliki nedoločno obračajo na isti spol; in da samosvoj razvoj teh tendenc vpliva razkrajajoče na mladinsko gibanje, je jasno.

Vzemimo drug tak konflikt! Mlademu človeku nobena stvar ne zadostuje, protivno se zaklepa napram vsakemu, na drugi strani pa brezciljno hoče nekaj, kar naj bi mu izpolnilo dušo. Če sledi svojemu notranjemu glasu, se bo z veliko radostjo vživel v vse sodobne duševne težnje, ki anarhistično iščejo dna duše. In vendar mu ta svet ne more dati tega, kar išče, harmonije in notranje skladnosti, ampak ga zapleta v nova protislovja. Mlada duša še ni občutila onih velikih nasprotij v sebi, ki jih pa kljub temu družji enota življenja; zato prevzema tudi od sodobnih kulturnih tendenc le to, kar prija njeni trdno stremeči notranjosti in čestokrat krivo razume današnje udejstvovanje na polju verskega življenja, estetičnega doživljanja in kulturno-političnega dela. Naj opozorim le na par takih točk! V verskem življenju segajo vplivi od zunaj v prvi vrsti v mišljenje mladega človeka; in vendar bi potrebovala ta duša soglasja med voljo, čustvom in mišljenjem. Te tri strani silijo v verstvu v enoto; in če je ne najde, sledi mlada duševnost enemu nagibu ter poveča zmedo s tem, da se čustveno, mistično uživlja v svet in življenje, kajti volja hoče nečesa — brez vodnika, ki te zakonitosti pozna, pa ne najde soglasja. Za umetnostno doživljanje velja isto. Če je duša sentimentalna, če se udaja svojim razpoloženjem, se ovira lahko normalni duševni razvoj; hotenje,

ki bi moralo slediti čustveno utemeljenemu motivu, teži za senzacijami in nezdravim herilom. Če pa prevladuje bolj odklanjajoče razpoloženje in brezciljno hotenje, išče taka notranjost novih stikov, novih življenjskih pojavov, pri tem pa pograbi pogosto to, kar ji pride najprej v roke. V obeh slučajih je naša doba opasna za to nerazvito življenje.

Kar se tiče normalnega duševnega razvoja, bi tu omenil še enkrat seksualno vprašanje. Duševni in telesni razvoj je v teh letih dozorevanja še nediferenciran glede seksualnosti, je pa tipično erotičen. Če se duša razvija po svojih nagibih, prehaja od nemirnega pričakovanja preko hrepenenja, prijateljstva in visokih idealov do svoje prve ljubezni in še ta je negotova in boječa. Šele preko dolgega ovinka prihaja do izrazite spolnosti — vsa naša stara kultura pa nasprotuje s svojo umazano, pretirano seksualnostjo temu zamotanemu duševnemu stanju in razvoju. Na drugi strani pa, kakor že omenjeno, hoče ravno pubertetna psiha neovirano razgibati vse svoje notranje sile, instinktivno išče stika s sodrugi in vsa duševna energija, mesto da bi se porabila za normalni razvoj, preide v pretirano mladinsko gibanje, ki vidi samo v sebi najvišji pomen. In to tendenco zopet podpirajo naše sodobne duševne struje.

Pa tudi z javnim, kulturno - političnim, sploh organizatoričnim delom pride do konfliktov. Vsako pravo življenje, posebno mlado odklanja vna njo formo ter določitev ciljev in nalog. In kadar začne življenje iskati nalog, takrat je pravo življenje že mrtvo. Zato mladina noče poznati politike in organiziranega dela. Vsako zajedničko življenje mora vzkliti iz duše same, eros (srce) mora odločati, ne razum in konvencije. Zato tudi toliko konfliktov v naših mladinskih strujah. Obratno pa ravno mladina sama nagiba k organizi-

ranemu življenju, saj hoče sama odločati, sama voditi in stara kultura sama nehote sega v to življenje. Zato tudi tu toliko konfliktov.

Končno bi omenil še pojav ženskega mladinskega življenja in njegovih problemov. Težnja naše moške mladine gre proti duhu pretekle dobe za novim enotnejšim življenjem. Specijalistično delo v okviru znanosti je za večino postalo zoprno in tudi udejstvovanje na umetnostnem, etičnem, religioznem področju hoče večje skupnosti, enotnosti in stika z globokim življenjem. Moška duša nagiba nehote na stran ženskega enotnejšega življenja. V tem pogledu soglašajo tendence ženskega mladinskega gibanja z gibanjem moške mladine in smejo pričakovati lepih uspehov. Ženska duša, ki je bolj elementarno enotna, v kateri prevladuje eros, srce, in ne toliko logos, čisti razum, ki čuti življenje naivno, pristno in neposredno, ter mu odpira požrtvovalno svoje srce in radodarne svoje roke, ne živi razdvojeno v notranjosti, ne v vnanjem svetu, ne živi toliko zavestno v najhujših nasprotjih, ki ogrožajo obstoj dušne enoglasnosti.

Ta ubranost in težnja po enotnosti pa mora priti do konfliktov. Prvič, ker živi v svetu, kjer odločajo vidiki moške kulture in moških teženj. Kjer se razgibajo duševne energije v produktivno kulturno delo, se neizogibno pristrižejo ženski duši peruti. Drugič pa deklška duša sama stremi po vzorih, prikrojenih po tujem kopitu. Možnosti so tu le-te: žensko kulturno delo in življenje mora iti ali popolnoma svoja pota, in to je skoro nemogoče, ali zaide naravnost v moške tendence ali pa ostane pri oni vnanji formi kulture, ki je danes splošna, a popolnoma prazna. Lep zgled za to so sodobne telovadne organizacije.

Če vzamemo težnje mladega človeka in mladinskega gibanja v vsem obsegu, moramo reči, da se mla-

dina nahaja v težkem položaju. Na eni strani stara kultura, na drugi probujajoča se nova in med oba svetova je postavljena mlada duša, ki hoče biti mlada: ki se hoče razvijati, ki hoče biti resnična in odkritosrčna napram sebi, ki hoče ustvarjati in brezpogojno živeti čisto naravno življenje. Iz tega sledijo konflikti: nevarnost za nadaljni razvoj duševnega življenja, konflikti na etičnem, religioznem, estetičnem, kulturno-političnem polju. Posebno težko je stališče napram novi duhovni kulturi, ki tako lepo odgovarja mladeniški duši in ki ravno tako vključuje najopasnejšo točko. — In ker je jasno, da nobena stara oblika kulture ne more biti merodajna za naše čase, posebno pa še ne kultura 19. stoletja v celoti — čeprav seveda nobeno delo preteklosti ni bilo zastoj, — in če vpoštevamo, da raste nova doba, koje življenje dobiva novo lice od nanovo odkritega in neskončno poglobljenega čistega življenja, mora iti naš pogled v bodočnost, trdno zaupajoč v mladino, da bo storila novega človeka nove dobe, ki ne bo le vzor mladini, starim pa nadležna, prenagljeno zamišljena utopija, ampak ki bo čutil mladeniško tudi do svojih starih dni. In ta naša srčna želja gre za harmonijo dveh svetov, mladine in pravega kulturnega življenja, ki prvotno spadata skupaj, pa vendar ne soglašata v vseh osnovnih točkah. Zato je treba mladini pokazati pot do pravega cilja in vzor, ki se ga naj oklepa, bodi takozvani gotski človek. Vsa tendenca časa se odvraca od »klasične« kulture, ki sloni na lepo zaokroženi obliki, mirno in samozadovoljno gleda svet ter ne pozna nasprotij in napetosti človeške duše. Naša duša je preveč razprta in neenotna, da bi jo mogla zadovoljiti starogrška estetična kultura. In naša slovanska, široka duša hoče neskončnosti, globoke fantazije ter bogatega stika s sorodnimi dušami. In prekipevajoče sile stre-

mijo preko vseh kriz napačne romantike za stvarjajočim življenjem ter ne iščejo negotovih konfliktov z negotovimi nasprotniki. Tu je eno izmed najtežjih razpotij za mlado dušo, da čuteče, sanjajoče srce najde zvezo s hotečim duhom, da dobi vsako dejanje dvojno lice, na eni strani nit, ki gre do ljubezni, na drugi strani vez, ka ga veže na etos (dani način za ocenjevanje sveta in življenja). Kakor se duša in nje najlepša rožica, ljubezen, brez stremečega duha razgublja v brezplodno sanjavost, in kakor etos, duh volje, brez čustvenosti ne more obstojati, tako oba dela ne moreta dihati brez odvisnosti od vnanje narave in fizičnosti. Takšno je življenje in to vprašanje mora rešiti bodoči človek: mladina že nemo čuti to trobrežno morje življenja ter zaenkrat še negotovo, brez pravega vodnika, išče med raztepenimi skalami smernic, ki kažejo pot novemu človeku.

In temu človeku je treba pripraviti tla. Ne z utopijami, ne z neutemeljenim idealizmom in čustveno romantiko, ne z normami, zanešenimi od zunaj v življenje. Odkriti je treba še mladi duši, da živi v notranjosti kal, ki jo treba razviti v polnem obsegu, ki ji je treba razmaha v celem življenju; to življenje mora čutiti tisto, kar spada bistveno k njemu: da je njegova usoda, boriti se v življenju ter tako se udejestvovati, da duša v vedno novih konfliktih postaja vedno čistejša in vrednejša in ravno zato vedno bolj in bolj ljubi življenje. In to treba doseči na vseh poljih duhovnega življenja.

Mladina, kolikor sledi dosledno svojemu glasu, je na pravi poti, toda so razpotja, kjer more pomoči le izkušeno življenje. In tu je velika naloga za pravega vzgojitelja in prijatelja mladine, da ne bo njeno življenje zastoj, vzgojiteljevo delo ljubezni zaman.

Fr. Fink:

Metodične smernice za pouk slovenščine pri Neslovencih.

A. Uvod.

Pouk tujih jezikov je tvoril v vseh dobah važno poglavje šolskega pouka, v nekaterih mu je bil celo glavni smoter, kakor n. pr. pouk latinščine v srednjeveških samostanskih šolah.

Tudi v sedanji dobi se uče naši učenci po šolah po več tujih jezikov. Opaža se pa vobče, da se ne izvežbajo dovolj temeljito v njih praktični uporabi. Zlasti pomanjkljiva je zmožnost samostojnega izraževanja — dokaz, da se uvaža pri pouku premalo pravilna metoda poučevanja tujih jezikov, to je direktna metoda na podlagi nazornih krogov.

Po prevratu se je pokazala pri nas potreba po pouku slovenščine za Neslovence. Bivše poverjeništvo za uk in bogočastje je proglasilo slovenščino kot obvezen predmet na nemških manjšinskih šolah, pri zrelostnih in usposobljenostnih izpitih učiteljstva se zahteva od tistih, ki hočejo biti usposobljeni tudi za nemški učni jezik, znanje posebnega ukoslovja za slovenski jezikovni pouk za Neslovence in naposled je vzelo poverjeništvo v prosvetni program brezplačne tečaje za Nemce v svrhu njih pouka v slovenščini.

Ker pa doslej nimamo zadevne metodike in se torej vrše pri pouku izvečine le eksperimenti z jako različnim končnim uspehom, zato sem zbral vse podatke o načinu omenjenega pouka, v kolikor so utemeljeni v dotični literaturi in v moji lastni, več ko desetletni praksi v tej panogi pouka.

Sicer pa je tudi za učitelja kot prvoboritelja na prosvetnem polju važna naloga, da poučuje sodržavljane Neslovence v našem jeziku, ker se nam bodo približevali miselno tem lažje ter se bodo čutili prej kot pravi državljani, če bodo razumeli in govorili državni jezik.

B. Razvoj metode pri pouku tujih jezikov.

1. Naravna metoda v starejših časih.

Znano je dejstvo, da se priuči tujemu jeziku najhitreje tisti, ki živi v dotični okolici in ne čuje drugega jezika kakor le tujega. Pri njem se vrši učenje jezika nekako po istih psiholoških zakonih kakor pri majhnem otroku, kateri se šele uči govoriti, samo s to razliko, da deluje pri odrastlem v večji meri razum, da on že s pridom uporablja mnemotekniko in da zna izbirati besede, ki jih neposredno rabi v razne svrhe.

Največje uspehe bo torej žela tista metoda, ki se približuje v svojem bistvu čimbolj naravni učni poti.

To zahtevo so upoštevali že šolniki srednjega veka po samostanskih in višjih mestnih šolah. Tudi humanisti so hodili po tej poti. Leta 1631 je izdal Komenský prvo metodiko pouka v tujih jezikih (*Janua linguarum reserata*), v kateri opozarja na nazorno postopanje pri jezikovnem pouku. Vsa prizadevanja so se kajpada nanašala na pouk latinščine, ki je bila tedaj kot mednarodni poslovni jezik eminentne praktične važnosti. Na njeno mesto je stopila pozneje francoščina in zato so se jeli pe-

čati metodiki bolj s tem poukom. In baš tukaj opazujemo, da se je učno postopanje oddaljevalo od prave poti ter se prelevilo naposled v zgolj slovniški pouk, v suhoparno prestavljanje. Zato so pa bili učni uspehi čimdalje slabši.

Po slovenskih šolah se je poučevala že zgodaj na vse kriplje nemščina. Kako se je to godilo še v polpreteklem času, nam opisuje prav živo Jakob Alešovec v svoji vzgojni povesti »Kako sem se jaz likal«. Tam pravi, da je veljala v šoli zapoved za izključno nemško govorjenje tudi za učence, ki niso znali nič nemški. Tako so pač morali molčati ali se pa privaditi čimprej popačeni jezikovni mešanici. »Kdor bi govoril kranjski, ga ima vsak dolžnost naznaniti. Tak nepokornež bo potem dobil zaslužen plačilo s »štábrlom«. Kdor bi se pa vkljub »štábrlu« ne poboljšal, bo nesel domov na hrbtu oslovski jezik iz papirja.«

2. Slovniška metoda.

Začetkom novejšje dobe je torej postala podlaga pouku slovnica. Učenci so se naučili najprej slovniških pravil, n. pr. izjem pri sklanjatvi moških samostalnikov, potem so si vtisnili v spomin besede, ki so bile postavljene pred dotični odstavek v vadnici, in naposled so prevajali stavke, na katerih se je poočitovalo prvotno pravilo, iz tujega jezika v materinščino in obratno. Na vsebino stavkov ali pa na to, da bi tvorili stavki ene skupine logično celoto, se ni oziral nihče. Tudi ni bilo treba, da bi bili stavki praktično kaj vredni. Tako je torej stal prav lahko stavek »Neprestano kapljanje izdolbe kamen« poleg stavka »Aleksander Veliki se je napotil v Indijo« in »Orel je velika ptica«. Mehanične vaje v ponavljanju besed, v sklanjatvi, spregatvi itd. so spremljale pouk. Učni jezik učiteljev je bila vseskozi materinščina. Ni mu pri-

šlo na misel, da bi se posluževal tujega jezika n. pr. za zapovedi, ki jih je treba v šolskem življenju, tudi ni bilo govornih vaj o predmetih in dejanjih vsakdanjega življenja itd. Zato pa je bil navadno končni uspeh prav majhen. Učenci so si pač pridobili bolj ali manj obširen besedni zaklad, imeli so tudi kolikor toliko spretnosti v prevajanju iz tujega jezika v materinščino, nazaj je šlo že težje, niso pa razumevali žive govorice v dotičnem tujem jeziku in se ga tudi sami niso mogli posluževati v ustni rabi.

Nadaljnja stopnja slovniške metode se je razločevala od prvotne v tem, da so postajali polagoma tudi takšni stavki predmet obravnave, ki so bili za učence praktično porabljivi. Besedni zaklad se je torej preustrojil na praktično stran. Obsegal je sedaj v prvi vrsti besede, katere je potreboval učenec za potrebe vsakdanjega življenja. Vedno pa je bila še slovnica izhodišče pouku in prevajanje se je smatralo kot edino sredstvo za vežbanje slovniških pravil.

Na tej stopnji je ostalo še mnogo sedanjih učiteljev tujih jezikov.

3. Novodobna metoda »učnih pisem«

Svež veter je zavel pri poučevanju tujih jezikov, ko so začela izhajati Toussaint-Langenscheidt-ova učna pisma za naučenje francoščine, angleščine itd.

Ta »pisma« so namenjena samouku. Ob skrbno izbranih zanimivih povestih in romanih so se učili učenci izrekovati tuje besede, so si pridobivali in bogatili besedni zaklad in so se vadili obenem v praktičnem porabljanju nanovo priučenih besed in besednih zvez kakor tudi slovniških oblik, katere so se naslanjale na predelano gradivo. Tukaj torej opazujemo, da ni več slovnica izhodišče pouku, ampak da ga le spremlja in podpira.

Mnogoštevilne govorne vaje pospešujejo utrditev učnih podatkov, prevajanje tja in nazaj bi naj razbistrilo slovenske posebnosti.

Taka učna pisma imajo poleg izbornih novih metodskih načel tudi metodično pomanjkljive strani. Tvarina je prepodrobna in prikazuje se je v celoti preveč. Silno energijo mora imeti učenec, če hoče predelati vse vaje od prve do zadnje. Nadalje se je pokazalo kot manj primerno, da tvori podlago učnemu sistemu roman. Učenec si mora pomniti kar začetkom celo kopo besed v raznih oblikah; v slovniškem oziru je nakopičenih včasih v enem samem stavku mnogo različnih težkoč. In obenem si učenec mora osvojiti besedni zaklad, katerega ne bo mogel neposredno porabiti v praktičnem življenju. Pri pravilnem učnem postopanju pa mora učenec čimprej dobiti toliko rabljive jezikovne podlage, da lahko začne govoriti. S tem se vzbuja veselje do učenja, ponos na uspehe. Prevajanje v tuji jezik in obratno učenec ne dela težav, malo število jih pa zmore najtežjo stopnjo jezikovnega pouka, to je tisto mejo, ki loči učenca od samostojnega govorjenja. Učna pisma se pač naravno, kot navodilo za samouk, oprijemajo precej tesno in izdatno predstavljajo. To pa zadržuje razvoj govorne tehnike, katero je pri pismenem pouku itak težko doseči, če ni to sploh izključeno. Učni jezik je seveda moral biti n. pr. v nemško-francoskih pismih nemški, ne pa le francoski, akoravno pripoznavata avtorja, da se priuči tisti učenec tujemu jeziku najhitreje, kateri poskuša pri govorjenju tudi misliti v tujem jeziku. Navodilo je gotovo lepo in primerno, v izvršitvi pa je zapopadena vsa težkoča pouka, to ve vsakdo, kdor je kdaj poučeval tuj jezik. Do gladke porabe novega jezikovnega znanja je vselej še velik korak in večina učencev obnemore tik pred to stopnjo pouka.

Kar se torej po pismeni poti ni dalo povsem doseči, to so udeleževali misleči učitelji tujih jezikov pri ustnem pouku. Iz Toussaint-Langenscheidt-ovih učnih pisem so črpali novih idej za učno postopanje.

Podlaga pismenemu pouku tujih jezikov — romani in povesti — se torej ni obnesla in metodiki so morali iskati drugih temeljev. Opozorili so kmalu na neposredno okolico učencev kot začetek pouka in priporočali izključno rabo tujega jezika tako pri učitelju kakor pri učencih. V posebnih govornih vajah bi se naj ponovile in utrdile znane besede. Hud boj so napovedali slovniški in prevajalni metodi. Seveda tudi ni primanjkovalo vročerkvnežev, ki so vrgli kratkomalo vse prejšnje izkušnje med staro šaro. Ker so pa šli v svojih zahtevah predaleč (n. pr. hoteč popolnoma odpraviti pouk slovnice), so se morali nazadnje zaradi pičlih uspehov zopet vrniti na solidna tla.

4. Sedanje metodične zahteve.

Oglejmo si zahteve, ki jih stavijo reformatorji za pouk tujih jezikov, ter poskušajmo dognati, kaj se da po dosedanjih izkušnjah in kaj ne!

a) Govorise naj pri pouku le v tujem jeziku.

Kar tako naravnost in brezpogojno ne bo možno izjavljati te, glavne zahteve čisto direktne metode. Pri pouku je mnogo tega, kar je treba povedati v materinščini. Slovniških podatkov, v kolikor so potrebni, ne moremo pojasnjevati v tujem jeziku. Pri besedni razlagi bo treba seči tuintam po materinščini, osobito pri besedah, ki pomenjajo kakšno stanje ali dejanje. Tudi ne bomo dobili za vse konkretne predmete nazoril ali slik, tam nam bo morala priskočiti zopet materinščina. Če učenec pozabi kakšno besedo in ni nikogar, ki bi mu jo

povedal, tedaj bo pogledal gotovo v besednjak in tudi tako mu pomaga — materinščina. Na vsak način pa naj se rabi dosledno tuji jezik, kjer je to le količkaj možno, tudi pri vseh zapovedih, ukazih itd., ki jih zahteva vsakdanje šolsko življenje (Schmidt), n. pr. glede šolskega časa, učenčevih opravil v šoli, pričetka, izvršitve in konca pripovedovanja, napisovanja, prepisovanja, govorjenja, čitanja, prestavljanja, narekovanja, vrnitve zvezkov i. dr. Poveljevalni jezik naj bo potemtakem vseskozi tuji. Učenci si zapomnijo preprosto besedilo kaj hitro, prinašajo radi preproste odgovore ter privadijo tako uho in jezik tujemu jeziku.

Pravilo, katero smo postavili na čelo tega odstavka, bi se naj torej glasil: Pri pouku tujega jezika ne rabi materinščine tam, kjer to ni neobhodno potrebno!

Porabljali torej ne bomo čiste direktne metode, ampak posredovalno.

b) Proč s slovnico!

Poskušalo se je res, ali bi ne bilo mogoče izhajati popolnoma brez slovnice. Učenci pa niso prišli daleč preko začetnih vaj. Slovnica je pač okostje jezika in mora podpirati uspešen pouk. Ne sme pa biti ne začetek pouku in ne sama sebi smoter. Skrivali jo bomo v snovi, da se je učenec niti ne bo zavedal. Prikazovali bomo torej jezik tako, kakor je nastal in kakor nastaja (Kahle). Ali je pri otroku, ki se uči govorjenja, drugače? Če vpraša n. pr. mati otroka: »Kje je Ivan?« in če dobi odgovor: »Ivan je v hišo«, mu bo gotovo dejala: »Reci: v hiši«. To je že slovnica in niti mati niti otrok ne misli nanjo kot učni predmet. Kako pa sploh hočemo poučevati povsem brez slovnice? Pri govornih vajah o predmetih v šolski sobi pridemo n. pr. tudi do pridevnikov in do njih zveze s samostalniki, če govorimo:

Kaj je to? To je miza. Kakšna je miza? Miza je nova. Miza je dolga. Itd.

Da ne dobimo stavkov: Miza je dolg ali: Miza je dolgo, smo morali govoriti prej na podlagi praktičnih primerov o spolu samostalnikov in o znakih za razločevanje. Najbolje bi bilo seveda, če bi obravnavali najprej sploh le besede, ki pomenjajo predmete moškega spola, potem ženskega in naposled srednjega. Tako bi omenjena zveza ne delala težkoč. Takšen način pouka pa ne bi uspeval, ker je n. pr. za besede moškega spola v šolski sobi premalo predmetov in bi se moralo itak že v isti uri preiti na ostale predmete. S tem pa je že dana potreba po slovniški utemeljitvi razlikovanja. Da bi se pa prikazovale le besede brez ponazorovanja, to bi bilo docela napačno, ker nasprotuje takšno postopanje temeljem direktne metode.

Torej sicer malo slovnice, pa praktične. Ob koncu vsega pouka je čas, da se sestavi in ponovi vsa slovniška snov, da se tako zbirajo »raztreseni udi«.

c) Razvrstitev učne snovi.

Izhodišče naj bo najbližja okolica učenčeva, potem se nadaljuje pouk po nazornih krogih in sicer na podlagi slik ali berilnih sestavkov ali pa obeh.

Poglejmo mnenja raznih metodikov z ozirom na začetni pouk, učno napredovanje, nazorne kroge itd.!

Dubislav-Boek-Gruber zahtevajo: Izhodišče bodi direktno naziranje. Indukcija oblik in pravil se vrši iz celokupnih berilnih sestavkov ali pesmi, poraba — vsaj vsebinsko zvezanih posameznih stavkov — naj nastopa le kot dopolnilo. Berilo bodi primerno spolu, starosti in naobrazbi učencev. Občevalni jezik je gojiti že na nižjih stopnjah.

Hausmann ima te-le nazorne kroge: šola in šolska soba, hiša in vrt, šolsko življenje, bivanje na kmetih, živež in obleka, poseti in igre, čas in letni časi.

Boerners: šola, šolske naprave, šolski čas, hiša in trgovina, prodajalna in prodajalci, telo, obleka in živež, čas, leto in letni časi, trg in tržni predmeti, rodbina in sorodniki, razdelitev časa za jed, promet in prometna sredstva.

Fetter: sadje, prve življenjske potrebščine, stanovanje in spalnica, obleka in njeni deli, šolska soba in šolske potrebščine, v mestu in na kmetih, trg in ulica, domače živali, barve in lastnosti, telo in njegovi deli, dejanja in zabave, čas in njega razdelitev, promet in prometna sredstva, pisma in izpričevala.

Vse, kar se pogovori, je treba pokazati nazorno. To je sicer lahko, dokler govorimo o predmetih, ki jih imamo blizu sebe, n. pr. o sobi, stenah, oknih, mizah, stolih, knjigah, slikah, o telesu in njegovih delih, o obleki itd. Kaj pa potem? Mnenja so različna. Nekateri naslanjajo nadaljnji pouk na slike. Göthel uporablja slike štirih letnih časov (Meinholdove-, Hölzelove ali Hirtove). Tudi Schreiner je vzel takšne slike za podlago nemški vadnici za slovenske šole. Tako dobiva n. pr. Göthel pojme: krajina, poslopje, kmetija, vrt, polje, travnik, mlin, vas, cvetice in drevje, živali, delo, igre, zabave, človeško telo, zdravje in bolezen itd.

Učenci pogovore slike ter priklopijo nanje govorne in slovniške vaje. Takšnemu postopanju pa ugovarjajo drugi metodiki, češ, na slikah je toliko podrobnosti, da mora biti učitelj že jako izurjen, če hoče izložiti in pogovoriti le to, kar bi bilo za napredek v pouku potrebno. Ako začne govoriti o eni reči, ki je upodobljena na sliki, ga zavede pouk prav lahko do tega, da omeni še to in

ono, da poda ime še za to in ono reč — in tako se nakupiči učencem takšno število novih besed, da jih mine prav kmalu veselje do pouka. Potem je pa tudi dolgočasno, če se pogovarja skozi daljši čas ista slika, a kar je vsekakor potrebno, ako hočemo utrditi učne podatke.

Opisovanje slik, zlasti skupinskih, torej ni umestno, slike naj samo ponazorujejo, česar ni možno pokazati v istini. Dobro so tudi za prilično ponovitev in utrditev besednega zaklada in posebno še kot podlaga pismenim vajam. Schröer priporoča n. pr. pri sliki pomladi te-le pismene vaje: naša hiša — kmečka hiša — potok — polje — ozadje slike; pri zimski sliki: zima — kepanje — sneženi mož — kovačnica — potovanje v saneh. To so začetne vaje pri še pičlem besednem zakladu. Pozneje pa lahko nastopajo težje naloge, n. pr. pri poletni sliki: Kaj je rekel kmet žanjicam, preden so odšle na delo? Njegova pota na polje med žetvijo. Kako je na kmetih (pismo)? Kopanje v potoku (pogovor); jesenska slika: Kako se pripravlja kmet na trgatv? Kako se vrši delo v vinogradu? Kaj govori vinogradnik s popotnikom? Itd.

Podlaga nadaljnjemu pouku so berilni sestavki v nalašč za ta pouk sestavljenih čitankah. Kakšna naj bodo berila, bomo videli kesneje. Za obravnavo imata Sokoll-Wypel to-le razporedbo:

1. Ponavljanje in priprava.
2. Čitanje.
3. Slovnica.
4. Govorne vaje.
5. Naloga.

č) Govorne vaje.

Glavna opora novodobnemu postopanju so govorne vaje, pri katerih se vpletajo že znane besede na različen

način v praktično pomembne pogovore. Takšni pogovori so po Hausknechtu: popraševanje po poti, vožnja na železnici, poštni in brzojavni urad, v gostilni, pri mizi, pri brivcu in fotografu, izmenjava denarja, nakup, pranje in popraviljanje perila, vreme, starost in zdravje.

d) Nič prevajanja!

Skrajni metodiki prevajanja sploh ne marajo ter pripuščajo edinole ustne in pismene vaje v tujem jeziku. Večina praktikov se je pa odločila, da sicer v začetnem pouku ne gre porabljati prevajanja, vendar pa na poznejši stopnji (Hengesbach, Goerlich).

Pri pouku sem se dalje časa tudi jaz izogibal prevajanja, ker se mi ni zdelo v skladu z novjšimi idejami. Polagoma sem se pa prepričal, da imajo vaje v prevajanju tudi svojo vrednost za višjo stopnjo pouka. Ponavlja in utrjuje se besedno znanje in pojasnjujejo se slovniške oblike. Seveda nastopa prevajanje le kot vaja in poraba ter ne zavzema več pri pouku tistega važnega mesta kakor ga je zavzemalo nekdanj.

C. Poraba metodčnih pravil.

Tekom večletnega poučevanja sem si sestavil za pouk slovenščine pri Nemcih učno pot, katero sem tudi porabil pri spisovanju svoje slovenske vadnice za Nemce.* Knjiga ima seveda svoje posebnosti, ker je namenjena samouku. Držal sem se pa tudi pri njej direktne posredovalne metode. Nastopna razmotrivanja so vzeta forej iz idejne vrste, ki je bila podlaga vadnici.

* Fr. Fink. Unterrichtsbrieft zur praktischen Erlernung der slovenischen Sprache. Maribor 1920.

1. Prva stopnja pouka.

Pri podrobni razvrstitvi snovi sem imel pred očmi vprašanje, kaj je treba znati učencem v prvi vrsti. Privesti jih moramo čimprej do tega, da bodo razumevali in govorili samostojno stavke, kakršne zahteva vsakdanje življenje, torej to, kar potrebujejo pri vsakem koraku. Vsak pomenek ima vprašanje in odgovor. Tukaj mi je torej bilo začetni. Nanizal sem razna, po važnosti razvrščena vprašanja (kaj?, kakšno?, kakšne barve?, iz česa?, čigav?, kje?, kdaj?, s kom?, koga ali kaj?, komu ali čemu?, koliko?, kolikokrat?, koliki?).

Ta vprašanja in odgovori nanje obsegajo prvo, začetno stopnjo pouka. Prvi nazorni krog je šolska soba. Učitelj pokaže na nekaj predmetov v šolski sobi in reče: »To je miza. To je klop...« Besede napiše na tablo. Potem vpraša s pravim naglaševanjem: »Kaj je to?« ter odgovori sam n. pr.: »To je miza.« Nato odgovarjajo in tudi vprašujejo učenci. Dobljeni stavki se zapišejo v zvezke.

Na sličen način se obravnavajo vprašanja: kakšno je kaj? kakšne barve je? itd. Pri šolski sobi bomo govorili o njenih delih, o pohištvu, učitelju, učencih, o šolskem orodju itd. Potem stopimo na vrt, pogovarjamo se o vremenu, o času in njega razdelitvi. Jako potrebno poglavje so števniki. Na obravnavo števnikov priključimo vaje v računanju, o nakupu in prodaji. Ker pa n. pr. v prodajalno ne moremo iti, kar bi bilo seveda najbolj primerno, moramo govoriti o tem, kar se da tam videti, kupiti in prodati, tudi v šolski sobi. Zaradi načela, da se naj poslužuje učitelj izvečine le tujega jezika, moramo predmete, o katerih hočemo razpravljati, tudi pokazati. Če jih ni v istini, jih nadomeščajo slike, in sicer v toliko,

da se pokaže na dotični premet, da se pove ime in da se napiše ime na tablo. Slika je torej res le nazorilo, ne pa podlaga govornim vajam.

Tudi na slovnico se bomo ozirali. Vprašanje: kakšno je to ali ono? nas privede do pridevnikov. Zvezavati jih bo treba s samostalniki in seveda opozoriti pri tem na spol samostalnikov in na zadevne vnanje znake. Začetkom stoje samostalniki v imenovalniku; a vprašanje: iz česa je kaj? nam da kot odgovor samostalnik v roditelju, vprašanje: komu? v dajalniku itd. Ne podajamo pa vseh sklonov naenkrat, torej ne sistematične slovnice, ampak iz praktičnih primerov abstrahiramo neprisiljeno razne sklonove oblike, in sicer sklon za sklonom; ni pa treba da bi se obravnavali skloni po vrsti. Za imenovalnikom bo prišel n. pr. tožilnik, ker se v mnogih slučajih ujema z imenovalnikom. Na takšne mehanične vezi je treba misliti neprestano ter poudarjati, kar je istega ali sličnega, pa tudi naglaševati, če nahajamo razlike. Pri vprašanju: čigav? odgovarjamo s svojilnimi zaimki, vprašanje: koliko? nas privede na števnik. Glagola zadostujeta za prvo stopnjo dva: biti in imeti; zanje se pač mora podati popolno spregalo, trdilno in nikalno.

Na vprašanja dobimo v začetku kot odgovor le po en stavek. Učitelj bo moral stremeti za tem, da prinašajo učenci kot odgovor čimdalje bolj obsežno skupino stavkov. Tako n. pr. morejo že kar po prvih vajah opisovati mizo celotno:

Miza.

Tukaj je miza. Miza je velika. Ona je visoka, dolga in široka. Miza ni okrogla, ona je oglata. Miza je iz lesa. Barve je rumene in tudi zelene.

To je opis, ki se da sestaviti v 7. ali 8. učni uri. Besedilo je priprosto, a vendar porablja učenec besedni

zaklad v raznih oblikah. Tako še opišemo: naš vrt — našo hišo — moje stanovanje — šolsko sobo itd. Pri sestavljanju takšnih nalog govorimo le slovenski, tudi učenci ne smejo ničesar prevajati.

Praktična vprašanja za to stopnjo so: V kateri ulici stanuješ? Kje je vaše stanovanje? Ali je tvoj brat doma? Kje je I. — ulica? Kje je I. — trg? Kako pozdravljamo zjutraj, kako zvečer? Kakšni napisi so v šoli, na ulici? Katera številka je na vaši hiši? Kako poprašujemo po času? Kako poprašujemo, koliko je ura? Kako poprašujemo, koliko je kdo star?...

Za takšna vprašanja se zanimajo učenci in s tem se zelo oživi pouk. Kjer je le možno, pa naj učenec tudi vpraša sam, ne samo na učiteljeva vprašanja. Potem ne misli le na odgovor, temveč tudi na vprašanje in to bo velik korak dalje do smotra, katerega smo si stavili, da bi namreč začel učenec tudi misliti v tujem jeziku.

Velike važnosti in v vsakem oziru izredno koristni so praktični pogovori v obliki dvogovora.

Pogovor bi se lahko razvil ob koncu prve stopnje tako-le:

a) Na cesti.

»Prosim, kje je hiša številka 3. na Aleksandrovi cesti?«

»Aleksandrova cesta je tukaj, hiša številka 3. pa je tam doli na levo pri oni veliki rdeči cerkvi.«

»Hvala lepa!«

»Prosim!«

b) V veži hiše.

»Kje je stanovanje gospoda trgovca I.?«

»Stanovanje je v prvem nadstropju, tukaj doli v pritličju pa je prodajalna. Gospod I. bo sedaj v prodajalni.«

»Hvala lepa!«

»»Prosim!««

c) V prodajalni.

»Dobro jutro!«

»»Dobro jutro! Želite?««

»Ali je gospod trgovec I. tukaj?«

»»Ne, danes gospoda še ni bilo v prodajalni, bo doma v stanovanju.««

»Stanovanje je gori v prvem nadstropju, ne?«

»»Da, prva vrata pri stopnicah na desno.««

»Hvala lepa! Dobro jutro!«

»»Klanjam se!««

d) Pri vratih stanovanja.

»Želite?«

»»Moje ime je I. I. Ali je gospod I. doma?««

»Ne, ga ni doma.«

»»Kdaj pa bo zopet tukaj?««

»Doma bo opoldne.«

»»Torej bom popoldne ob treh zopet tukaj.««

»Dobro! Klanjam se!«

»»Dobro jutro!««

Takšne vaje bo lahko izvršiti že tudi z majhnim besednim zakladom. Gorenja vaja je vzeta iz moje knjige, za učence jo bomo primerno prikrojili.

Naposled ne gre zanemarjati pismenih vaj tudi že na začetni stopnji. Prevajanja pa ne bo, če poučuje jezik učitelj, le za samouke se ne bo dalo izhajati brez te pomoči. Stavili bomo naloge, kakršne smo že omenili, n. pr.: naša miza. Učitelj mora premisliti natančno, kakšno nalogo bo dal; primerna mora biti vsakokratnemu znanju učencev z ozirom na obliko in vsebino. V slovniškem smislu bodo vplivale dobro tudi dopolnilne naloge, ker silijo učenca, da dostavi pravilne oblike.

N. pr.:

Naš vrt je pri hiš --. Na vrt— so lep— cvetic—. Doma nimamo vrt—. Itd.

2. Druga stopnja pouka.

Prva stopnja pouka je bila nekako stopnja samostalnikov in pridevnikov, druga pa je stopnja glagolov. Doslej smo izhajali po večini s pomožnima glagoloma »biti« in »imeti«, v nadaljnjih nazornih krogih pa prikazujemo druge glagole, in sicer v vrsti, kakor so za učenca potrebni v praktičnem smislu.

Govorili smo n. pr. o trgu ter dobili glagole »kupiti, prodati, stati...«. Besedni zaklad smo ponazorili deloma s predočevanjem naravnih predmetov, deloma s pomočjo slik, tudi vsebino glagolov smo tolmačili na ta način. Na sliki vidimo žene, ki kupujejo in take, ki prodajajo. Iz množine enakih stavkov se abstrahira pojem »kupiti«, n. pr.: Žena kupi sadje. Žena kupi zelenjavo. Otrok kupi jabolko. Gospod kupi slive. Itd. Potem pa priredimo trg v šolski sobi. En učenec prodaja, drugi kupuje. Razvija se pogovor, ki pa mora posnemati istinite razmere, ako hočemo imeti od teh govorov kaj čim največ koristi. Učenec (kupec) vpraša: »Kaj imate v košari? Koliko stane kilogram črešenj? To je predrago, dam le... Dajte mi 3 kg črešenj! Koliko moram plačati?« Učenec (prodajalec) odgovarja. Silimo ga, da misli slovenski, ker je slovensko tudi vprašanje in ker ne trpimo prevajanja. Seveda se morajo vršiti takšne vaje prav živahno in učitelj pač mora mnogo misliti, mnogo govoriti — lahko in udobno delo to ni. Učitelj mora imeti pred očmi vso predelano učno snov, v spominu mu mora biti ves besedni zaklad, ki bi ga njegovi učenci z ozirom na stopnjo pouka že morali imeti, da bo mogel vselej zopet porabljati po možnosti vse

znane besede, da se utrdijo v spominu iznova. Pri vsakem ponavljanju je treba staviti vprašanja drugače, da učenca ne dolgočasimo. Stavljena pa morajo biti tudi tako, da lahko pokaže učenec sam, kaj zna; to ga navda z veseljem, z zadovoljnostjo — in s tem je itak pridobljeno vse.

Jako hvaležen nazorni krog je domača hiša. Seveda se ne sme pretvoriti pouk v golo opisovanje. Naloge za porabo besednega znanja bi bile n. pr. takšne: Kako zakurimo peč? Kako snažimo sobe? Kaj imamo pri nas doma v kuhinji? Kaj je v jedilnici? Kako pogrinjam mizo? Kaj napravimo za obed? Itd.

To so naloge, pri katerih mora učenec govoriti sam. Vprašanj ni treba, učenec lahko kar poda neko celotno zaokroženo snov. Obenem pa je ta vaja zelo praktičnega pomena, ker izvira iz potrebe vsakdanjega življenja in ker se porabljajo besede, ki jih sliši učenec dan na dan.

V nadaljnjem še opozarjam na nekoliko drugih nazornih krogov, n. pr.: pri mesarju, v prodajalni, pri zdravniku, v gostilni, na železnici, pri vojakihi itd. Učitelj si bo itak moral urediti snov po krajevnih razmerah. Če govorimo o mesarju, ne bomo naštevali le tega, kar je možno videti v mesnici, ampak zopet si bomo mislili, da gremo nakupovat; v gostilni se bo razvil pogovor med gostom in natakarjem; na železnici potujemo ter opisujemo natančno vsa dejanja od doma do cilja — torej: pot na kolodvor, kaj vidimo v veži, kako dobiš vozni listek, popis voznih listkov, vratar, v čakalnici, kolodvorski hodnik, prihod vlaka itd.

3. Zadnja stopnja pouka.

Ko je tako že predelanih nekoliko nazornih krogov in imajo učenci že precej spretnosti v porabi svojega besednega zaklada, sežemo po čitanki ter se lotimo

obravnave beril. Tukaj pa je za naš pouk velika težava, ker ni čitanke, katera bi bila priporočljiva za naš namen. Zato sem v svoji slovenski vadnici priobčil nalašč za to svrho iznišljeno povest, katera ima pogoje, ki jih moramo zahtevati na tej stopnji pouka tujih jezikov.

Glavni zahtevi sta:

a) Besedni zaklad ne sme presegati znanja učencev.

b) Prikazovati se mora snov kolikor možno v obliki dvogovora. To nam daje tudi navodilo za izbiranje berilnih sestavkov, če porabljamo v šoli kakšno čitanko. Izbrali bomo torej enostavna berila, v katerih je mnogo dobesednega govora. V drugi vrsti prihajajo v poštev berila s konkretnimi opisi, izogibali pa se bomo vsaj dolgo časa beril z abstraktno snovjo.

Obravnava bo prilično ta-le: V govornih vajah se porabljajo besede, katere nastopajo v berilu. Potem čita učitelj počasi s pravilnim naglaševanjem. Nato čitajo učenci berilo večkrat. Sedaj se začenja mnogostransko izpraševanje po vsebini in sicer v začetku z besedilom berila. N. pr.: V berilu čitamo: Nekoč je prišel v vas medvedar z medvedom. Kdo je prišel nekoč v vas? Kam je prišel medvedar z medvedom? Kdaj je prišel v vas medvedar z medvedom? S kom je prišel medvedar v vas? Učenci odgovarjajo, ne da bi gledali v knjige, v celotnih stavkih. Ko je berilo končano, napravi učitelj z učenci kratko razporedbo in sicer napiše na tablo nekoliko vprašanj, na katera odgovore učenci z vsebino berila. Tako tudi v prihodnje pripovedujejo samostojno vsebino prečitanih berilnih sestavkov.

V berilih nastopajo včasih tudi besede, ki jih ni mogoče raztolmačiti tako, da se pokaže dotični predmet, in tudi v predhodne govorne vaje jih je težavno ali nemogoče vpletati. Tukaj si pomaga učitelj navadno s tem,

da poda dotično nemško besedo. To je gotovo najenostavnejši način besedne razlage, ni pa tudi najkoristnejši. Učencem se mora razjasniti nerazumljena beseda najprej v slovenščini, če je pri tem tudi treba mnogo več govoriti. Potem se mora dotična pojasnjena beseda porabiti v slovenščini, nazadnje se šele zahteva prestava, če je to sploh še treba, da se kontrolira razumevanje pri vseh učencih.

Primer: Učitelj je pojasnil besedo »vodoravno« tako, da je pokazal lego knjige navpično, poševno in vodoravno. Rekel je: »To je vodoravno. Kaj pomeni beseda vodoravno?« Odgovor: »Wasserrecht!« — konec. Ne tako! Pravilno je bilo, da se je beseda ponazorovala. Učitelj bi še naj bil pokazal na vodo v kozarcu ter primerjal lego knjige z besedami: »To je ravno kakor ta voda, torej vodoravno.« Sedaj pa se še ne sme seči po prestavi, ampak tu so na mestu govorne vaje, tu nastopi konverzacija, katera učencem, ki govorijo doma le nemški, toliko koristi in katere jim baš primanjkuje v veliki meri. N. pr. Kakšna je knjiga sedaj? (Vodoravna.) Sedaj tudi? (Ne, sedaj je navpična.) Kaj je tukaj v šolski sobi še vodoravno? Potegni na tabli vodoravno črto! Dodaj še navpično in poševno črto! Itd. Nemškega izraza sploh ni več treba. Prestava osvetljuje pomen besede le za hip, slovenska vsestranska poraba ga pa pridobi trajno.

Razlaga se pa tudi ne sme tesno držati izvirne besede, ampak iskati bo treba čim največ vezi z že znano snovjo. N. pr.: V knjigi je bil stavek: Drugi zopet čitajo v m r a k u. Učenci besede »mrak« niso razumeli; ker v tem slučaju ni možnosti ponazorovanja, se jim je povedala dotična nemška beseda. Dobro, pa to še ne zadostuje. Treba je novo besedo porabiti, utrditi v spominu, vaditi v zvezi z drugimi besedami. Konverzacija stopi

v veljavo. N. pr.: Kdajčitajo nekateri ljudje? Je-li sedaj mrak? Kako postane v sobi, ko nastopi mrak? Ali vidimo v mraku dobro? Zakaj ne? Zakaj torej ni dobro čitati v mraku? Itd.

Besedna razlaga v navedenem smislu zahteva seveda precej časa, ni ga pa škoda, ker je dobiček, ki ga ima učenec, izredno velik.

Pesmi bomo izbrali le majhno število in sicer zopet takšne s konkretnim dejanjem. V tem pogledu so izborne Stritarjeve mladinske pesmi. Pesmi je treba dati naučiti na pamet, zato ne smejo biti dolge.

Na obravnavo berila se priklopijo raznovrstne govorne vaje in naposled tudi slovniške v svrhu utrditve in vsestranske porabe novih besed. Seveda se bomo tudi ozirali na pismene izdelke, za katere je na tej stopnji že mnogo obširnejše polje.

Franjo Žgeč, stud. phil.:

Akademski socialno - pedagoški krožek na univerzi v Ljubljani.

Po vsaki veliki katastrofi je bila mladina nositeljica nove življenjske energije. Njen kristalnočisti prapor je zaplapolal v največjih zmedah nad narodi in množicami ter vлил v obupane in razočarane duše novega poguma, novega upanja.

Zapad še ni doživel krize, ki bi segla tako globoko v vse gospodarsko, politično in kulturno življenje, kakor svetovna vojna in povojna doba. Tisoče slabih, malodušnih obupancev prorokuje kar najhujše, celo pogin »kulturnemu« zapadu. Tisoče se jih poskuša otresti vsake misli na bodočnost ter se uduje brez pomisleka egoistično-kapitalističnim instinktom, ki grozijo človeštvu naravnost s poginom. Tisoče jih živi le od danes do jutri lastnemu ugodju in uživanju. Tudi del mladine hodi za njimi, tisti del, ki od njega ni bilo bogvekdaj pričakovati, ki klone pred vsako oviro ter se pripogiba pred vsakim vetričem.

Toda to ni prava mladina, kajti prava mladina je krepka in ponosna, taka, ki vidi jutranjo zarjo tudi tam, kjer vidijo stare oči le oblake. Kakor nekak prorok gleda v bodočnost ter tolaži slabe, obupajoče, češ: »Nova zarja bo vstala izza oblakov, novo življenje se bo rodilo iz kaosa — mi ga že slutimo, mi ga gledamo z očmi srca, mi ga hočemo. Zato proč z obupavanjem, zgrabimo vsi vesla in plujmo nasproti novi zarji, novemu življenju! Očistimo svojo notranjost smeti in blata, umijmo in preoblecimo se, da pozdravimo jutranjo zarjo z lahkim srcem, polnim sreče!«

Taka je bila vedno in taka je tudi danes, v tej veliki preizkušnji človeka, prava mladina. Če ta mladina hoče novega življenja in če ima toliko vere in sile, da prepriča o bližajoči se pomladi človeka sploh, tedaj je svojo vlogo dobro odigrala.

Tudi danes še tli v mladini iskra upanja, vere in volje po novem življenju, da, začenja žareti vedno bolj. Kadar bo objela vso

mladino in zasvetila človeštvu v temo z mogočnim plamenom ter mu s svojim žarom pokazala tudi pota k novemu življenju, takrat bo konec obupavanja in novo življenje bo prišlo.

Nalogo, čuvati to iskro in paziti, da se razvname, nalogo, buditi posameznika in ves naš narod k novemu življenju, je prevzel med drugimi tudi »Akademski socialno-pedagoški krožek« na univerzi v Ljubljani.

Dolgo vrsto let je upala mladina in je upal ves narod, da dobi z vseučiliščem v Ljubljani središče kulturnega življenja, kjer se bo zbirala najidealnejša mladina ter se pripravljala na delo med narodom. Ni tedaj nikako čudo, če se je tukaj tudi porodila ideja, buditi k novemu življenju in pripravljati zanj tla. Saj pač mora biti univerza žarišče vsega duševnega življenja narodnega.

Že univerza kot taka bi morala vzporedno z znanstvenim delom tudi vzgajati bodoče kulturne delavce za novo življenje. Za ožji krog vzgojiteljev v pravem pomenu besede — pa je prevzel to nalogo posebe še »Akad. soc.-ped. krožek«.

Peščica akademikov se je zbrala okrog vseučilišnega profesorja dr. K. Ozvalda, ki je začel opozarjati akademsko mladino na naloge novega življenja. Ta peščica si je ustanovila meseca januarja 1921. leta svoje društvo — »Akad. soc.-ped. krožek«. Ob tem krožku bi hotela doseči dvoje: 1. samovzgojo akademikov, 2. buditi zanimanje za socialno-etično vzgojo ljudstva.

Dosedanje delo krožka se je vršilo v trojni obliki. Prirejal je a) predavanja in sestanke, b) ekskurzije ter c) vzel v roke in izvedel različne socialno-kulturne akcije.

Na svojih sestankih krožek odklanja teoretiziranje in tudi blesteča predavanja, ki hipnotizirajo le za trenotek s svojim krasnorečjem. Goji pa svobodno diskusijo in svoboden razgovor, ki se ga naj udeležujejo po možnosti vsi navzoči. Predavanje, oziroma referat naj vsikdar nudi le čim več snovi za diskusijo. Snovi takim razgovorom zajema krožek iz življenja samega in ne iz knjig. Življenje je njegova parola, pred vsem življenje našega človeka, našega ljudstva.

Metoda krožkovskega delovanja je tedaj pri nas nekako nova. Pa tudi cilj krožka je nov: »Buditi zanimanje za vzgojna vprašanja in naloge, kakor jih stavita praktično delo in življenje, ter jih proučevati.« Geslo krožka pa se glasi: »Pravi študij za človeka je človek!«

Teh smernic, ki si jih je načrtoval ob svojem postanku, se je krožek držal pri vsem svojem delovanju. Okvir je širok, treba ga je izpolnjevati z delom. Akademikom so pri tem delu do sedaj pomagali naši najboljši ljudje s svojim sodelovanjem in svetom: profesor dr. K. Ozvald s stalnimi nasveti in z več referati, dvorni svetnik Regali, naš mladinski pisatelj Milčinski, prof. dr. Debevec, gđc Alojzija Štubičeva, prof. Jeran, ves višji šolski svet, načelnik oddelka za prosveto dr. Skaberné in še cela vrsta drugih. Le tako je bilo mogoče, da se je krožek resno dotaknil najrazličnejših problemov in aktualnih vprašanj iz sodobnega življenja, da je opozarjal na hibe in napake, na dobre in slabe strani današnje družbe.

Na rednih tedenskih sestankih, ki jim je glavni namen bila vsikdar diskusija, se je obravnavala cela vrsta važnih vprašanj. Naj jih omenim le nekaj! Eden izmed prvih sestankov je bil posvečen »mentaliteti« našega kmeta. Trije akademiki so na kratko referirali o goriškem, gorenjskem in štajerskem kmetu ter opozorili na njegove posebnosti in glavne črte njegovega značaja. V diskusiji se je potegnila paralela med temi tremi tipi ter so se skušale označiti glavne strani v značaju našega kmeta sploh. Približno leto dni pozneje je posvetil krožek istemu vprašanju še dva sestanka, kjer se je obravnaval značaj dolenskega, tržaškega in štajerskega kmeta. En sestanek je obravnaval značaj našega delavca in delavca sploh, eden značaj naše inteligence in našega župnika. Povsod so se iskale vezi in vzroki ter se skušale razumeti razne posebnosti in črte v značaju teh ljudi.

Drug sestanek je vzel v pretres mladinsko vzgojo ter napake pri tej vzgoji, kojih posledice je toli klasično naslikal naš mladinski pisatelj Milčinski v »Ptičkih brez gnezda«. — Dva sestanka sta obravnavala otroško laž in pa ruskega filozofa Solovjeva nazor o laži. — Druga dva sta bila namenjena najaktualnejšim socialnim problemom današnje dobe: prof. dr. Ozvald je podal na temelju veliko rešetanega Spenglerjevega dela »Der Untergang des Abendlandes« snov za diskusijo o temi: »Ali umiranje ali znaki novega življenja?«, ki je zahtevala dvojne diskusijske večerov. — Dalje je poročal prof. dr. Debevec na enem sestanku o »Novem disciplinarnem redu na srednjih šolah« in diskusija se je vrtela okrog prave pa napačne discipline, okrog vzgoje k soodgovornosti, okrog pogrškov srednješolske vzgoje, vzgoje značaja, pedanterije mno-

gih profesorjev itd. — Gdč. Alojzija Štebijeve je na nekem večeru v srce segajoče orisala »Žensko in otroško delo v današnji družbi« s posebnim ozirom na naše razmere ter dala snovi za jako resen razgovor. — Dvorni svetnik Regali je referiral v krožku o današnjem načinu sodnijskega kaznovanja, podal razliko med Avstrijo in Jugoslavijo itd. Sledila je živahna diskusija. — Dva sestanka je posvetil krožek vprašanju Akademskega doma na Gradu; posebno važen za zgodovino sedanjega »Akademskega kolegija« je postal drugi sestanek, ki sta se ga udeležila med drugimi tudi šef oddelka za socialno skrbstvo A. Ribnikar in prof. Jeran. Gospod Ribnikar je obljubil, napeti vse svoje moči, da se zboljša strašno stanje akademikov. In res stanujejo danes osobito po njegovi zaslugi revni akademiki v lepo urejenem »Akademskem kolegiju«. — Itd.

Krožek je tudi izvršil celo vrsto ekskurzij v tovarne, rudnike, v razne zavode, da spozna vlogo človeka v raznih položajih in pri raznem delu. Tako so si člani krožka ogledali rudnik v Zagorju in delo rudarjev globoko pod zemljo, njih stanovanja; njih življenje itd. Obenem so si ogledali tudi delo v tamošnji steklarni, kjer stoje delavci napol nagi ure in ure pred ognjenimi pečmi, vrte z neverjetno spretnostjo dolge palice in oblikujejo žarečo maso v vedno popolnejše oblike, dokler ne odnese fantiček, star 8—14 let, končane steklenice v peč, da se tam ohladi. — Gospod dvorni svetnik Regali je izposloval krožku dostop v ljubljansko jetnišnico ter sam tamkaj razkazal akademski mladini razne naprave, delavnice, šolo, kapelo, bolnico itd. Vsakdo je smel govoriti s kaznjenci in marsikdo je čutil posredno in neposredno, kako strašno vpliva na njih duše pusto zidovje, železna vrata, pazniki, umazanosiva uniforma. — Ponovno si je krožek ogledal gluhonemnico, ki je naravnost vzorna. Nekaj velikega in občudovanja vrednega je v tem zavodu uspeh, ki ga učiteljstvo seve dosega le z največjimi napori. Naj bi bilo težko, vestno in z ljubeznijo izvrševano delo učiteljstva na gluhonemnici vzor in zgled našemu ljudskošolskemu učiteljstvu! — Žalostnejši je vtis v blaznici na Studencu, ki si jo je tudi krožek ogledal. — Zanimiv je študij monotonega, duha ubijajočega dela ob strojih, ki ga je krožek imel priliko opazovati v Polakoviusnjarni in v tobačni tovarni. Posebno v tobačni tovarni te pretrese pogled na dolge vrste deklet in žen, ki delajo smotke in cigarete sicer z neverjetno spretnostjo, ki pa jim to delo strahovito ubija

duha in telo. — Nadalje si je krožek ogledal še strojne li-
varne in zvonarno ter nekaj drugih podjetij. Na celodnevni
ekskurziji so bili predmet njegovega zanimanja različni in moderno
urejeni šolski zavodi uršulinskega samostana v
Škofji Loki. In poletnega popoldne je krožek napravil poučni
izlet v žensko kaznilnico v Begunjah.

Pri vsakem ogledovanju in pri vseh ekskurzijah pa mu je bil
glavna stvar študij človeka, vez med njegovim delom in znača-
jem, socialno-ekonomski položaj, vloga, ki jo igra v tovarni in pri
strojih. Torej ne toliko stroji in tehnika, ampak v prvi vrsti polo-
žaj človeka pri raznih načinih dela je bil glavni predmet naše po-
zornosti!

Krožek pa ni samo študiral, gledal, prirejal ekskurzije itd.,
temveč je tudi sam aktivno delal. Dajal je inicijativo za razne
akcije med akademsko mladino in tudi v javnosti. Omenil sem že ak-
cijo za Akademski dom. Samo s par besedami bodi omenjeno njegovo
delo za ljudsko visoko šolo v Grundtvigovem duhu. Krožek
je priredil v ta namen več sestankov ter je zainteresiral tudi širše
kroge za to velevažno vprašanje. Vidnih uspehov sicer še ni, ven-
dar pa ideja klije dalje in upajmo, da se končno tudi uresniči. —
Krožek je tudi prijel celokupno akademsko mladino ter jo navdušil
za akcijo v prid gladujočim v Rusiji, h kateri se je
potem pritegnila še najširša javnost. Nadalje je začel z zbira-
njem gradiva za Socialno-etično čitanko, odboru III. med-
narodnega kongresa za moralno vzgojo, ki je letos zboroval v Že-
nevi, na njegovo željo izbral in tudi odposlal 12 naj-
boljših naših vzgojnih knjig ter priredil anketo o
vprašanju, kaj da bodi cilj ljudski šoli. —

To bi bilo v kratkem orisu delo našega »krožka«, njegove
smernice in ideje, ki so ga vodile.

K. Ozvald:

Zbornik za pučku prosvjeto.

V pedagoškem svetu tekom zadnjih dveh desetletij vedno bolj prodira uvidevanje, da za vzgojo človeka nikar niso najpomembnejša »šolska« leta (6—14). Nič manj važna v vzgojnem oziru ni i predšolska (»igralna«) doba; a še važnejša utegne biti pošolska, to je tista od 14. pa tje kam do 20. l. in nemara še čez segajoča doba. In tako je, hvala Bogu tudi pri nas, prišlo, da se začnemo v prvi vrsti za dečke, in deloma tudi že za dekleta, vzgojno zanimati zlasti v tistem razdobju njihovega življenja, ki se razteza preko najbolj kritičnih, »pubertetnih« let mladega bitja, to je nekako od 14.—18. l.

In sicer se začnemo za mladež na tej stopnji zanimati v dvojni obliki: za obrtni in pa za industrijski naraščaj (obeh spolov) se vedno glasneje dviga klic po primerno urejenem obrtno - nadaljevalnem šolstvu; in dalje količkaj budnemu očesu ni težko opaziti, kako poganja vedno globlje in širje korenine zavest, da je i »proletarskemu« i »gospodskemu« mladenci in dekletu v teh letih treba vodstva — zato se ideja mladinskega vodstva (Jugendführung), ki bi hotelo mlademu bitju pred vsem drugim pomagati, da si ustvari čim bolj solidno naziranje o svetu in življenju, tudi faktično bolj in bolj uveljavlja v različnih odtenkih.

A v najnovejšem času pričnemo račune voditi tudi o mladem človeku med drugim in tretjim »križem« ter uvidevati, da je i on večinoma krvavo potreben vzgoje — v svojem interesu in pa v interesu ljudstva, naroda, države, človeštva... In temu 20 do 30letnem »gojencu« v prid se po kulturnih državah začno snovati »ljudske visoke šole«. Tudi pri nas se je že to ali ono storilo pod firmo »ljudske univerze«, oziroma »pučkoga sveučilišta« — menda s precej različnimi uspehi. Na vsak način pa moramo smatrati za dobro znamenje dejstvo, da je ta pokret pred kratkim

dobit v Zagrebu svoje glasilo — »Zbornik za pučku prosvjetu«, ki mu je pravkar izšla 3. številka in ki ga izborni urejuje vseučil. prof. dr. A. Bazala.

S kakimi darovi prihaja »Zbornik«? Z izredno bogatimi in dragocenimi! Na prvem mestu prinaša globoko zamišljene članke in razprave o teoriji ljudskega vzgajanja in izobraževanja iz peresa naših najboljših duševnih delavcev (o ideji prosvete, o popularizaciji prirodoslovja, o socialno-psihol. pogojih ljudske vzgoje, o ljudskih gledališčih v Jugoslaviji, itd.). Dalje temeljita poročila o delovanju na tem poprišču vzgojnega prizadevanja (med drugim o delovanju Pučkoga sveučilišta v Zagrebu od 1920—22 in pa o delovanju Akademskoga socialno-ped. krožka v Ljubljani). Zlasti pa se mi važna zdi rubrika »Knjige in ocene«, kjer te »Zbornik« v naravnost razkošnem obmerju seznanja z literaturo narodno - prosvetnega dela iz drugih visoko kulturnih narodov.

V Zborniku za pučko prosvjeto, kakršen je, gledam enega izmed najsolidnejših kamnov, na katerih gradimo in urejemo poslopje svoje državnosti! Zato nam bodi ob svojem rojstvu prav iskreno pozdravljen!

* Izhaja četrtletno v zvezkih po 48 velikih strani, ter stane za šole in narodno-prosvetne institucije na leto 52 Din. Naročila sprejema: uprava Pučkoga sveučilišta, Zagreb, Mažuranićev trg 29.

K. Ozvald:

Hrišćanska zajednica mladih ljudi. (X. 3. M. Љ.).

(Donesek k socialni vzgoji zrelejšje mladine).

Pred nekaj mesci se je v mojem seminarju zglasil prijazen Anglež, imena se več ne spominjam, odvetnik po poklicu. Izrazil je željo, da bi smel vsaj nekoliko naših akademikov seznaniti z organizacijo Y. M. C. A. (Young Mens Christian Association — krščanska zajednica mladih ljudi), ki da je sicer angleškega izvora, a je danes že razpredena preko več nego 30 držav tostran in onstran oceana. V prvem hipu sem osupnil, češ, angleški advokat pa apostol idealne misli — to se pač danes za neizprijeno uho glasi kakor pravljica iz devete dežele. Ko pa je mož sam od sebe dodal, da se mu zdi primerneje in lepše, oblikovati ljudi, nego pa kovati rumenjake, sem vseeno postal pozoren ter proti večeru povabil kakih 8—10 slušateljev in slušateljic, da čujemo, s kakšno blagovestjo prihaja med nas in še dalje na jug namenjeni daljni potnik.

Ostali smo dobro uro skupaj. Anglež je najprej referiral, a na to odgovarjal na vprašanja, ki smo mu jih stavili, in na pomisleke, ki jih je izražal zdaj ta zdaj oni izmed nas. A za tolmača je bil g. Gj. Arangjelović iz Beograda, tajnik tamkaj že ustanovljene »Hrišćanske zajednice mladih ljudi«. In na koncu smo idealnemu gostu rekli, da je »lepo«, kar nam je povedal, in se od njega prijazno poslovili, sicer pa šli in si menda vsi skupaj mislili, da bo tudi ta »zajednica« eden izmed tistih pedagoških mehurčkov, ki jih razni osrečevalci človeštva obilo vzduvajo in ki se že ob prvih trdih konturah realnega življenja z docela nedolžnim pokičem razpočijo.

Toda nedavno tega dobim vabilo na »treću konferenciju (— prijateljski sestanek) Hrišćanske zajednice mladih ljudi u kraljevini SHS«, ki da se vrši v Beogradu od 18. do 20. sept. 1922 in kjer se tudi vzame v pretres »Projekat pravila Narodnog saveza Hrišćanske zajednice mladih ljudi u kraljevini SHS.« S tem konkretnim vabilom in priloženim dnevnim redom za tri dni pa je tudi že bilo rečeno, da bi se tukaj neverni Tomaž biti dejalo, vtakniti glavo v vreče. »Hrišćanska zajednica mladih ljudi« je vsaj v enem delu naše države postala že realen fakt in tisti, ki se resnično briga za vzgojo naroda (starši, učitelj, duhovnik, varstvena oblast...), nikar ne sme te »zajednice« na brzo roko odpravljati, češ, zopet kak nov larifari, temveč naj rajši vpraša, kaj da je v svojem jedru »Hrišćanska zajednica mladih ljudi« in kaj so njeni cilji.

In na to vprašanje nam osnutek »Pravila« v obeh prvih članih tako-le odgovarja:

I.

Hrišćanka Zajednica Mladih Ljudi je družba ljudi, ki jih medsebojno veže vera v Spasitelja Krista in pa želja, da njegov nauk vzamejo za vodilno načelo v svojem življenju in delu, imajoč pri tem vedno na srcu blagor pa napredek našega naroda.

2.

Cilj Zajednice je ta, pomagati ljudem, da bodo živeli po načelih Kristovega nauka, in pa povspeševati njihov moralni, intelektualni ter telesni napredek.

In da bi dosegla postavljeni cilj, razvršča Zajednica svoj delokrog tako, da skuša:

a) ustvariti take pogoje, ki ji omogočujejo doseči njen cilj — z razvijanjem krščanske ljubezni do bližnjega, s snovanjem krožkov za proučevanje Svetega Pisma, z organiziranjem molitvenih sestankov, religioznih predavanj in propovedi,

b) ustanavljati in vzdrževati čitalnice, knjižnice, vzgojevalna predavanja itd.,

c) povspeševati telesni napredek s pomočjo predavanj, vitezkih iger, atletike, logorjev na prostem itd.,

d) najti prijetnih in udobnih stanovanj ali sob, organizirati javne zabavne krožke, glasbeno in drugih vrst skupno zabavo. —

Pa porečete, da bi tukaj prikazani cilj »Hrišćanske zajednice mladih ljudi« bil prav čeden, ko bi ne bil tako, hm, do skrajnosti — reakcionarno fundiran. Vera, sv. pismo, molitev, religiozna predavanja... Kako neki se ti mračni rekviziti strinjajo z jasnim praporom naprednosti, ki ga pač moramo in hočemo visoko dvigati! No, vedno bolj se mi dozdeva, da se mi Slovenci, kakor marsičesa drugega, tako tudi prave naprednosti lahko gremo učiti k bratom Srbom. In ako je Hrišćanska zajednica mladih ljudi pri njih pravkar doživela nekak 3. občni zbor, je s tem pač izpričano, da je nje ideja tamkaj prav krepke kali pognala. In sicer z vsemi svojimi platmi, saj so na dnevnem redu poleg drugih bile tudi te točke: uhodna molitva u topčiderskoj crkvi, socialna kriza i hrišćanstvo, biblijska studija, život Isusa Hrista — javno predavanje sa projekcijama, završna večernja molitva u topčiderskoj crkvi.

A vrh tega bi si dovolil opozoriti na dejstvo, da je srbski pedagog in psiholog s svetovnim slovesom Paja R. Radosavljević, profesor na njujorškom vseučilišču, l. 1912 obelodanil znamenito (in že delj časa razprodano) knjigo »Biblijska pedagogija« ter se z njo globoko priklonil »knjigi vseh knjig«, ki jo ameriški započetni eksaktne pedagogike, Stanley Hall, imenuje — »a pedagogical masterpiece« (vzgojstveno remek-delo). In na nekem mestu Biblijske pedagogije čitamo globokoresnične besede, da — »vzgojevati kak narod in se ne ozirati na njegovo religijo, se pravi: zdraviti človeka in ne priznavati njegove bolezni.«

Zato pa bi utegnilo biti tako, da so idejni započetniki »Hrišćanske zajednice mladih ljudi« prav s tem lepo izkazali svojo naprednost, da so ji za nekak duhovni temelj dali modrost iz tiste vse do danes največ čitane knjige — svetega pisma obeh zavez, zlasti še ob Kristusu orientirano modrost.*

* Kdor se morda želiš podrobneje seznaniti s tukaj prikazanim pokretom, ta se obrni na „Glavno kancelarijo H. Z. M. Lj.“ v Beogradu (Pozorišna ul. 2) ter zahtevaj brošurico „Šta je Hrišćanska zajednica mladih ljudi?“, kjer najdeš natančnejših pojasnil o cilju, idealih, delovnih metodah... te vzgojne zajednice.

Nadzornik za srednje šole dr. L. Poljanec:

Današnje stanje meščanskih šol v Sloveniji.*

Ljubljanska sekcija prof. društva me je naprosila, naj poročam kongresu o sedanjem stanju meščanskih (gradjanskih) šol v Sloveniji. Kaj hoče meščanska šola na kongresu srednješolskih profesorjev? Vezi med srednjo in meščansko šolo je veliko in postajajo od dne do dne tesnejše. Gospod prof. J. Živanović nam je povedal, da se oglašajo v ministrstvu prosvete v Beogradu večkrat deputacije, ki zahtevajo otvoritev novih srednjih šol. Tudi pri nas se oglašajo deputacije meščanov in seljakov, toda ne zahtevajo srednjih, ampak meščanskih šol in še danes je bilo tu na shodu odposlanstvo s prošnjo, naj mu preskrbimo tako šolo.

Ob sklepu šolskega leta 1920/21 je bilo v območju pokrajinske uprave za Slovenijo 30 meščanskih šol, med njimi 9 zasebnih s 123 razredi in 4490 učenci in učenkami. Ob sklepu zadnjega šolskega leta 1921/22 pa smo imeli 31 meščanskih šol (9 zasebnih) s 133 razredi in 4605 učenci (učenkami), na teh šolah je bilo nastavljenih 22 ravnateljev in 152 strokovnih učiteljev. Gospod prof. J. Živanović nam je povedal, kako polne so v Srbiji srednje šole, kjer je na enem zavodu čez 1000 učencev. Pri nas to ni mogoče, ker meščanske šole odtegujejo mladino od srednjih šol. Na vseh meščanskih šolah v Ljubljani je 1414 učencev, med temi 1044 učenk, v Mariboru imajo meščanske šole 1158 učencev, med njimi 724 deklic; skoro vsi ti učenci in vse učenke bi silili zaradi poprednje izobrazbe, ki se zahteva v strokovnih šolah, v srednje šole, ako bi ne imeli meščanskih šol. Celje vzame srednji šoli 454 učencev, Ptuj pa 167. —

* Poročilo na III. kongresu srednješolskih profesorjev kraljevine SHS, ki se je vršil v Ljubljani od 6.—8. sept. 1922.

Meščanske šole se seveda v marsičem razlikujejo od srednje šole. Naše srednje šole so skozinsko jezikovne šole, kjer se poučuje povprečno 5 jezikov, klasičnih in živih. Meščanska šola pa je po avstrijskem načelu enojezična šola, kjer se vrši ves pouk v slovenskem jeziku, le srbohrvaščini sta odmerjeni kot državnemu jeziku v vsakem razredu po 2 uri na teden. Tako je mogoče, da ostane za gojenje realnih predmetov veliko več časa in da se le-ti predmeti na praktični podlagi temeljito poučujejo. Posebna važnost se polaga pri tem na prirodopis in fiziko, matematiko s knjigovodstvom, risanje in opisno geometrijo. Moderni jeziki — nemščina, francoščina in italijanščina — so neobvezni predmeti, ki se poučujejo po 3 ure na teden, vobče z dobrim uspehom. Mesto da bi silili dijake, da vsi — tudi tisti, ki niso nadarjeni — pohajajo k nemščini ali francoščini, jim nudimo priliko, da se za te moderne jezike prijavijo samo oni, ki so zanje nadarjeni ali ki jih bodo potrebovala v poznejših življenjskih poklicih. Vesten in točen učitelj pa more ob izbranem številu učencev doseči vsaj toliko, kolikor bi dosegel v najugodnejšem slučaju, če bi bili moderni jeziki za vse učence obvezni predmeti.

Veliko pažnjo polaga šolska uprava pri meščanskih šolah tudi na estetično stran šolske vzgoje. Petje je obvezno, risanje se sicer še ne goji povsod dovolj intenzivno, ker še nimamo za ta predmet dovolj strokovno izobraženih učiteljev. Otvorili pa smo na meščanskih šolah tudi pouk v glasbi in na nekaterih se poučuje tudi stenografija kot neobvezen predmet. Da si pridobimo za petje in glasbo pa za telovadbo strokovnjakov, zato je učna uprava določila za te predmete potrebne strokovne izpite ter je letos v Ljubljani in v Mariboru nastavila za petje in glasbo 2 učiteljici, ki sta dovršili konservatorij Glasbene Matice v Ljubljani. —

To bi bila razlika med srednjo in meščansko šolo glede na jezikovni pouk in na pouk v petju in glasbi.

Stara avstrijska meščanska šola je bila obligatorna, to se pravi, vsak učenec, ki je dovršil 5. razred osnovne šole, je bil prisiljen, vstopiti v meščansko šolo, ako je bila v dotičnem kraju. Tako se je dogajalo, da so v meščansko šolo prihajali otroci, ki njim in njih staršem ni bilo za šolo in za učenje. Taki učenci so v meščanski šoli posedali ter le čakali, da dovrše 14. leto ter se oprostijo šolske obveznosti. Vodstvo jih je zaradi drugih učencev spravljalo v posebne razrede, ki so se jih bali ravnatelj in učitelji. Eden glavnih sklepov pokrajinske uprave je bil, da so se naše

meščanske šole pretvorile v **izborne** meščanske šole. Sprejemnih izpitov sicer ni, toda sprejemni pogoji so zelo strogi. Za vstop v meščansko šolo se zahteva dovršeno 5. leto ljudske šole, iz vedenja, pridnosti narodnega jezika in matematike pa vsaj red »dobro«. Ako ima učenec v kakem drugem predmetu red »dovoljno«, ga mora kompenzirati s prav dobrim redom iz kakega drugega predmeta. Naval na meščanske šole je tako velik, da se morajo sicer sposobni učenci odklanjati, ker ni dovolj prostora in dovolj strokovnih učiteljev.

Naša sedanja meščanska šola je trirazredna, ker nastavlja na 5. šolsko leto osnovne šole, tako da završi šolsko obveznost, ki traja do dovršenega 14. leta. Pokazalo pa se je, da starši često ne vedo, kam po dovršenem 14. letu z otroki, ki še niso dovolj stari, da bi lahko vstopili v nekatere strokovne šole. Sedaj veljavni ljudsko-šolski zakon dovoljuje, da se na trirazredno meščansko šolo pridene še 4. razred — »nastavni razred« —, ki je urejen po krajevnih prilikah in pripravlja deloma za strokovne šole, deloma pa se ozira na potrebe poznejšega življenja, posebe pri deklicah.

Vprašanje učiteljev je najtežja točka naših meščanskih šol. Pred vojno se naši učitelji niso brigali za meščansko šolo, kajti mi Slovenci smo pred svetovno vojno prej dosegli 5 gimnazij (nemških seveda), dosegli smo, da se je na srednjih šolah poučevalo deloma v slovenščini, nisno pa mogli doseči niti ene meščanske šole, ker je avstrijsko prosvetno ministrstvo prav dobro vedelo, kakšen pomen imajo te šole zlasti za srednjo stran.

Pomagali smo si na tak način, da smo ustanovili v šolskem letu 1919/20 za bodoče učitelje meščanskih šol dva enoletna tečaja v Ljubljani in v Mariboru. Obnesla sta se dobro. Sedaj se nam obljublja visoka pedagoška šola s 4 letniki. V Beogradu in Zagrebu jo že imamo, a potrebovali jo bomo tudi v Ljubljani. Treba bo ustanoviti še kakih 20—30 meščanskih šol, kadar stroški za zdradbo potrebnih poslopij ne bodo več tako veliki.

Treba je bilo vas, ki ne poznate meščanskih šol, opozoriti na ta ustroj, ker se izdajajo zakoni, ki tem šolam naravnost škodujejo.

Omeniti mi je le zakon o kmetijskih (poljoprivrednih) srednjih šolah; v te strokovne srednje šole more vstopiti po sedanjih določbah le oni, ki je dovršil nižjo srednjo šolo.

Dijaki podeželnih meščanskih šol, ki so kot kmetiški sinovi v tesni zvezi s kmetijstvom, se torej ne morejo sprejeti v kmetijsko-srednjo šolo, vstopajo pa lahko vanjo absolventi srednjih šol, ki

so vzrastli po mestih, ter kmetijstva ne poznajo. Zato bi bila že skrajna potreba, da damo meščanskim šolam, kakor to predvideva novi državni zakon o meščanskih šolah, značaj posebne vrste nižje srednje šole. Naj ostanejo meščanske šole enojezične šole, ker bodo tudi absolventi izvečine kot kmetovalci, delavci, rokodelci ostali doma ter ne bodo potrebovali modernih jezikov. Omogočiti pa jim moramo z učenim načrtom tudi, da lahko posejajo strokovne šole kakor doslej. Dijaki meščanskih šol pa, ki se n. pr. odlikujejo v risanju, matematiki, muziki itd., naj imajo priliko, da napravijo rižji tečajni izpit na srednjih šolah in da morejo dalje študirati na višjih oddelkih srednje šole. — Tako bo meščanska šola v resnici koristila tistim slojem, ki jim je namenjena, ob enem pa vzgajala srednji stan, ki je naši državi tako zelo potreben.

K. Ozvald:

Ob tridesetletnici „Nastavnog Vjesnika“.

9. in 10. snopič Nastavnega Vjesnika je nedavno izšel v Zagrebu naravnost kot knjiga, obsegajoč nič manje nego celih 10 tiskanih pol (— 160 str.) Čemu neki tolika obilnost, človek bi skoraj dejal razsipnost vpričo težkoč, s katerimi se ima danes boriti tiskanje knjig? No, Nastavni Vjesnik, znanstveno in deloma tudi stanovsko glasilo hrvatskih srednješolskih profesorjev, s tem brojem: zaključuje 30. leto svojega plodovitega, veselih pa tudi neveselih momentov bogatega življenja (gl. str. 529). In niz lepih prispevkov, zlasti te elegantne razprave in članki (20 po številu!), ki jili prinaša 9. in 10. snopič, je nekako darilo za — rojstni dan, s katerim so se pisci-gratulantje v imenu hrvatskih srednješolskih profesorjev na izredno pozoren način poklonili Nastavnemu Vjesniku, svojemu dolgoletnemu mentorju in zaščitniku ob njegovem jubileju.

Znanstveni prispevki, katere srečavamo v jubilejski številki N Vj. in ki jemljejo v pretres najrazličnejše predmete človeškega znanja, so večinoma potekli iz peresa vseučilišnih profesorjev zagrebških (ljubljska univerza je zastopana s poročilom prof. A. Gavazzija o geografskem inštitutu vseučilišča v Ljubljani). S tako izdatnim sodelovanjem univerze v slavnostni številki glasila srednješolskih profesorjev je uredništvo Nastavnega Vjesnika v jako tenkočutni obliki simboliziralo medsebojni vlogi dajanja in jemanja pri kulturni mizi znanstva pa njegovega poslanstva.

Moje duše se je pred vsemi drugimi prijetno dotaknil Rožičev članek, ki kliče »Na odbranu hrvatskoga jezika!« — zoper različne trinoge jezika, zlasti zoper žurnalistične, ki začemljajo s tem najfinejše ubranim izrazilom človeške duše vedno bolj uganjati kakor, ne zamerite, svinja z mehom.

A v prav posebno zadoščenje mi je bilo to, kar naš znanstveni, dični starina Tomo Maretić prinaša pod naslovom »Srednjoškolska knjiga, koju bismo trebali«. Pisec z naravnost mladeniškim zanosom opozarja, da bi to naj bila — »Etična čitanka« za srednješolsko mladino v višjih razredih. V zadoščenje, pravim, mi je Maretićev esej, zato, ker me potrjuje v veri, da sem storil prav, ko sem v zadnjem času šel in začel, s pomočjo svojih slušateljev, snovati nekaj podobnega. —

Nastavnemu Vjesniku tudi slovenski šolniki zakličimo ob njegovem jubileju: Vivat, crescat, floreat!

Prvi doktor pedagogike.

Dne 23. nov. 1922 je bil na ljubljanski univerzi promoviran za doktorja filozofije g. Stane Rapè, ljudskošolski učitelj v Ljubljani. Samo na sebi bi to ne bilo nič takega, kar bi se naj še posebe omenjalo v Ped. Zb. Zanimiv pa bi vendar utegnil biti ta fakt v toliko, da je mladi doktor prvi — izmed naših promovirancev, ki je za predmet svojega znanstvenega prizadevanja pred vsem drugim vzel pedagogiko ter tako pravzaprav postal — »dr. ped.«. In še zanimivejša, naravnost kulturno-interesantna, bo pač vest, da si je dr. Rapè za torišče i svojega bodočega praktičnega udejstvovanja izbral — področje ljudske šole.

Pri nas je že bilo takih primerov, da se ljudskošolski učitelj ni ustrašil žrtev, ki jih zahteva gimnazijska matura — kot pogoj za vstop na univerzo, ter se je slednjič dokopal — do doktorske časti. Toda taki se mi ne zde toliko interesantni, zato ne, ker se jim je, brž ko so imeli diplomu v roki, ali pa tudi že prej, pogled začel obračati bolj »kvišku«, češ — ah, samo da se otresem ljudske šole . . .

Moj junak je marveč dr. R., ki je prišel iz gimnazije, se nato usposobil za ljudskošolskega učitelja in ki zdaj, z najlepšimi uspehi, z vseučilišča odhaja — v ljudsko šolo, oziroma na njeno področje. S tem činom dr. R. nad vse razveseljivo izpričuje globoko pojmovanje pedagogiki poverjenega poslanstva: da bo moralni prepad, ki je v vsej strahoti zazijal zlasti po vojnih letih, mogoče zasuti ter nad njim začeti z novo kulturno le tedaj če se najprej z dotoki novega, znanstveno čim globlje fundiranega življenja primerno razmahne tista vzgojna naprava, ki se bodo ž njo najbolj dale zajeti najširše plasti našega naroda — ljudska šola!

Naj bi dr. Rapètu prav kmalu sledili še drugi kongenialni tovariši!

K. O.

Letno poročilo

„Slovenske Šolske Matice“ za l. 1922.

Uredil Pavel Plésničar.

A. Upravni odbor

za triletno upravno dobo 1922—1924.

Predsednik: Dr. Ljudevit Pivko.

Podpredsednik: Fran Gabršek.

Tajnik: Dr. Maks Kovačič.

Blagajnik: Pavel Plésničar.

Knjižničarka: Vita Zupančičeva.

Odborniki: Ljudevit Černež.

Jakob Dimnik.

Anton Dokler.

Pavel Košir.

Odborniški

namestniki: Pavel Flerč.

Engelbert Gangl.

Dr. Karel Ozvald.

Računska

pregledovalca: Alojzij Kecelj.

Vendelin Sadar.

B. Imenik članov

za leto 1922.*

1. **Bačka.** Dušan Jelkić, učitelj v Starem Bečeju. (1)

2. **Brežice.** Poverjenik: Janko Knapič, nadučitelj na Vidmu pri Krškem. Bohinc Josip, Cvar Terezija, Černelč Franc, Frelj Vida, Gajšek Simon, Gomilšek Ljudmila, Jerše Josip, Knapič Janko, Knapič Janko jun., Knapič Marica, Knapič Viktor, Medved Jakob, Novak Vincencija, Pavlovič Ivan, Pečnik Cirila, Pečnik Josip, Pilgram Janko, Preželj Iva, Ravbar Ciril, Sikošek Rezika, Supan Ignacij, Straus Marica, Šircelj Mila. Šole: Dobova, Globoko, Pišce, Videm, Tominc Blaž, Vadnal Franjo, Vizjak Minka, Zevnik Terezija, Žagar Marica. (32)

3. **Celje.** Poverjenica: Angela Vorbachova, učiteljica v Celju. Bizjak Joško, Černej Anica, Černej Ivan, Černej Ljudevit, Gerlane Milko, Gosak Josip, Gradišnik Minka, Hrevatin Ana, Jankovič Peter, Kapfer Lidvina, Karničnik Marica, Klinc Drago, Kroflič Mira, Kvac Marica, Mestni magistrat v Celju, Mastnak Martin, Pestevšek Riko, Petriček Lizika, Plevčak Berta, Pogačnik Janko, Požar Tilka, Požar Vinko, Preškar Marica, Potočnik Ljudevit, Razpotnik Franc, Rejec Franjo, Roš Franjo, Rošnik Erna, Sajovic Julija, Sepe Milka, Sivka Anton, Steska Ana, Strmšek Vekoslav, Simonišek Fina, Suhač Ana, Šinigoj Julijan, Špes Marica, Schreiner Ljudmila, Schreiner Stanka, Valenčič Josip, Vagaja Ludvik, Vejeha Nace, Voglar Fran, Vorbach Angela, Vrečko Marica, Wittenbach Balbina, Wudler Makso, Zdolšek Marica, Zupanek Betka, Zupančič Ivanka, Žagar Franc, Žagar Milena, Žgajner Matko, Celjsko učit. društvo, Dekliška mestna šola v Celju, Deška mestna šola v Celju, Drž. trgovska šola v Celju. Šole: Gotovlje, Griže, Ljubečno, Petrovče, Sv. Peter v S. dol., Vojnik, Wudler Rudolf. (64)

4. **Črnomelj.** Poverjenik: Konrad Barle, nadučitelj v Metliki. Barle Konrad, Jarc Vera, Lukežič Gustav, Passek Franja, Pavlin Milka, Šoštarč Aleš, Špan Franc, Štrubelj Joško, Vigele Nande, Zalar Joško, Zorn Marica, Okrajna učiteljska knjižnica, Krajni šolski sveti: Adlešiči, Božakovo, Črešnjevec, Dragatuš, Griblje, Metlika, Planina, Podzemelj, Radence, Rožni dol, Semič, Stara Lipa, Stari trg, Suhor, Tribuče, Vinica. (28)

* Ustanovniki so tiskani z ležečimi črkami.

5. **Goriški okraj.** Poverjenik: Fran Mermolja, šolski vodja v Dobravljah, p. Sv. Križ-Cesta. Urbančič Alojzij v Mirnu, Nemec Peter v Bukovici, Brezovšček Avgust v Cerovem, Pelicon Fran v Vrtovinu, Lipovž Peter v Mirnu, Mozetič Josipina v Mirnu, Vilhar Zofija v Mirnu, Boštjančič Kati v Ajdovščini, Skočir Ernesta v Lokavcu, Mlekuž Zora v Dornbergu, Budal Josip v Podgori, Radinja Anton v Št. Mavru, Križman Gabrijela v Šempasu, Paglavac Emilija v Ložicah, Vedramin Andrej v Gorenjem polju, Urbančič Ljudmila v Šempetru, Velišček Marija v Batujah, Mikuluž Gabrijela v Rihemberku, Klančič Emilija v Podgori, Tušar Anton v Prvačini, Možina Anton na Brjah pri Rihemberku, Rojc Jakob v Dornbergu, Jelšek Amalija v Dornbergu, Šinigoj Rozalija v Zaloščah, Paljk Leopold v Lokavcu, Vrč Alojzij v Kanalu, Prinčič Ana v Kozani, Strel Otilija v Rihemberku, Rümmler Gizela v Števerjanu, Kavčič Zora na Gradišču pri Prvačini, Vilhar Zora v Krombergu, Kenda Zora v Ozeljanu, Grbec Marija v Šempasu, Novak Jakob v Desklah, Stres Milena v Gabrijah ob Soči, Čus Olga v Podgori, Stepančič Ivo v Batujah, Kuntih Josipina v Oseku, Kuntih Matilda v Prvačini, Brajda Karmela v Rihemberku, Slokar Ida v Sv. Križu pri Ajdovščini, Vodopivec Marija v Kamnjah, Peršič Alojzija v Dolenji Branici, Soban Marija v Sv. Križu pri Ajdovščini, Ferlat Lada v Rupi pri Mirnu, Lapajne Ivanka na Vogerskem, Zajec Jožef v Sovodnjah, Pegan Dragica v Štandrežu pri Gorici, Obljubek Stanislav v Višnjeviku, Ipavec Franc na Vrhu pri Kanalu, Soban Jožefa v Vrtojbi, Makuc Olga v Cerovem, Srebrnič Karla v Števerjanu, Kramer Franc v Orehovljah, Bratuž Davorina v Bukovici, Čehovin Rudolf na Dolu pri Ajdovščini, Mlekuž Franc na Vratih pri Čepovanu, Vižin Anton na Lokvah, Mavrič Franc v Kostanjevici pri Kanalu, Lenardič Peter v Vederjanu, Vodopivec Alojzij pri Štomažih, Vodopivec Bogomir v Gabrijah pri Ajdovščini, Reja Leopold v Pevmi, Zorn Ivan v Vrtojbi, Kumar Pavla v Kojskem, Berce Jožef v Oseku-Vitovljah, Makovec Ivan v Zapotoku, Šuligoj Josip v Šeberljaku, Šušmelj Jožef v Ravnici, Podgornik Franc v Gojačah, Skolaris Jožef v Kozani, Vergna Ida v Štandrežu, Černe Milka v Grgarju, Krmac Anton v Vipolžah, Blažica Ernesta v Sovodnjah, Slokar Marija v Skriljah, Bratina Karol v Velikih Žabljah, Mermolja Fran v Dobravljah, Trusnovič Marija v Dobravljah, Stepančič Marija v Št. Petru pri Gorici, Krajnik Franja v Kanalu, Jug Marija v Št. Petru pri Gorici, Gorjup Alojzij na Vogerskem, Uršulinski samostan v Gorici, *Dr. Henrik Tuma.* (85)

6. **Gornji grad.** Poverjenik: Ivan Pušenjak, nadučitelj v Mozirju. Dolinar Ivan, Černe Ivanka, Lekše Jože, Ločičnik Malči, Piano Anica, Poberaj Jože, Pulko Valentin, Pušenjak Ivan, Sotlar Martin, Zemljč Branko, Vajd Franjo, Weiss Josip, Šola na Ljubnem, Krajni šolski sveti: Bočna, Luče, Ljubno, Mozirje, Gorica, Solčava, Sv. Frančišek. (20)

7. **Gornja Radgona.** Poverjenica: Marica Pušenjak, učiteljica v Kapeli (Slatina-Radenci). Brumen Marica, Dominkuš Marija, Erat Vladko, Fürst Janko, Golob Jože, Grosman Ida, Ivanjšič Ludovik, Janšovec Franc, Kocmut Marija, Kozar Franjo, Kovačec Anton, Koprive Aleksander, Likar Marija, Mavrič Karol, Mihalič Nada, Menhart Berta, Pertl Marija, Pušenjak Marica, Schmidlechner Fanica, Šole: *Sv. Duh*, Gor. Radgona, Sv. Juri ob Šč., pri Kapeli, na Ščavnici, Okrajna učiteljska knjižnica v Gor. Radgoni. (25)

8. **Gradiščanski okraj.** Prinčič-Biljana, Toroš-Medana. (2)

9. **Idrija.** Poverjenica: Marija Kavčič, šolska ravnateljica v Idriji Leskovec Leopoldina, Kavčič Marija, Rupnik Marija, Kos Leopoldina, Lapajne Marija, Mačkovšek Franciška, Novak Leopoldina, Kenda Franciška, Knap Ivana, Dežela Davorina, Dekliška ljudska in meščanska šola v Idriji, Okrajno učiteljsko društvo v Idriji, Mikuš Matej, Tratnik Fran, Petrovčič Ivan, Zazula Rafael, Podobnik Leopoldina, Baebler Emilija, Kos Henrika, Petrič Ida, Rejc Franja, Jež Terezija, Kunc Marija, Novak Milena, Rupnik Jože, Vončina Albin, Kogej Leopoldina, Budal dr. Andrej, Žnideršič Franc, Leben Josip, Medveš Josip, Fon Danilo, Gašperčič dr. Anton, Pavšič Anton, Komac Adolf, Pirjevec dr. Karel, Kenda Irma, Ciković dr. Ljudevit, Jože Roža, Krapš Zdenka, Arko Mihael, Šole: Spod. Idrija, Ledine, Vojsko, Črni vrh. (45)

10. **Istra.** Poverjenik: Silvester Cerut, šolski vodja v Ricmanjih pri Trstu. Cerut - Ricmanje, Bernetič - Sv. Anton, Sufič - Žminj, Staver - Lindar. (4)

11. **Kamnik.** Poverjenik: Šmajdek Ivan, učitelj v Krtini, p. Dob. *Šmajdek Ivan*, Albrecht Antonija, Artelj Antonija, Artelj Marija, Čenčič Angela, Čenčič Julij, Črnigoj Slavko, Franciškanska gimnazija v Kamniku, Gabršek Marija, Germek Anton, Gradišar Angela, Grčar Angela, Hiti Matija, Iglič Kornelij, Janežič Barica, Janša Angela, Kenda Angela, Kersnik Nuša, Kocijančič Julijana, Kratnar Marija, Kristof Anton, Labernik I., Labernik F., Legiša Mira, Levec Štefanija, Makovec Josip, Nanut Anton, Odlasek Jožef, Pavlin Antonija, Petrovec Tomo, Pivk, Poropat Marica, Potokar Ivana, Požar Vladimir, Praprotnik Miroslav, Primožič Ivan, Rožič Viljem, Rus Emil, Salaba - Vranjek M., Schnabl Balbina, Sirc Peter, Sotenšek Viktor, Stelč Cilka, Tiran Ernest, Toman Janko, Tome Marija, Verbič Alojzija, Vremšak Angela, Žebre Jerica, Žitko Marija, Kovač Marija, Mayer Julij, Schubert Štefanija, Šole: Čemšenik, Dob, Jarše, Kamnik (deška), Kamnik (dekliška), Krtina, Mengeš, Moravče, Repnje (šolske sestre), Stranje, Trzin, Vodice, Zg. Tuhinj, Okrajna učiteljska knjižnica, Šola Golo, Marija Onič-Cepuder. (69)

12. **Kočevje.** Poverjenik: Fran Štefančič, nadučitelj v Ribnici. Aichholzerjeva Mira, Ambrožičeva Ivana, Bajčeva Mila, Bartolova Fran-

čiška, Betriani Božidar, Fakin Anton, Finkova Adela, Hočevarjeva Marija, Humekova Štefanija, Intihar Alojzij, Jakličeva Vida, Jaklič Franc, Jaklič Joško, Jelenčeva Iva, Kadunc Anton, Klunova Nežika, Lindič Joško, Keržič Franjo, Malešič Janko, Martinčeva Adela, Meralova Poldi, Merharjeva Ivanka, Mervič Anton, Nadlerjeva Jožica, Novak Josip, Okrajna učitelj. knjižnica Ribnica-Lašče, Oražmova Ivanka, Peterlin Alojzij, Prijatelj Josip, Riglerjeva Karla, Rupnik Franjo, Sedejeva Anica, Somrakova Ana, Šketeljeva Marija, Šola meščanska „Marijin dom“ v Kočevju, Šola osnovna v Vel. Laščah, Šola Turjak, Šolsko vodstvo v Kuželju ob Kolpi, Štefančič Fran, Schweiger Slavko, Tomšič Milan, Trost Mirko, Valjavec Frančišek, Zupančeva Slavka, Pavla Vrabičeva. (45)

13. **Konjice.** Poverjenik: Fran Golež, nadučitelj, Vitanje. *Časljanko, Posojilnica Konjice*, Bercè Alojzij, Bezlaj Minka, Bratkovič Anton, Brglez Fran, David Roza, Drasal Eliza, Fabiani Adela, Friedl Franjo, Golež Fran, Gselman Darko, Hren Vojteh, Hribernik Neža, Iglar Metka, Korbar Franc, Kržič Janko, Lehman Ema, Malenšek Alojz, Mayer Ernest, Mravljak Karel, Murgel Anica, Pernat Slava, Peterca Marija, Petrič Ljudevit, Pleško Marija, Podgoršek Marica, Podlogar Rado, Pozne Marica, Režabek Marjana, Roškar Eliza, Rudolf Vida, Rudolf Vilma, Schell Hinko, Serajnik Liza, Seručar Minka, Skok Jela, Solar Fran, Strigl Anton, Unverdorben Jos. (40)

14. **Kozje.** Poverjenik: Robert Ivanuš, nadučitelj v Kozjem. Gherbaz Iva, Gradišnik Anton, Ivanuš Robert, Jerin Vojteh, Kobalè Karol, Kos Maks, Kravarič Janko, Lovrec Franc, Lovše Ivan, Makari Aladar, Mohorčič Božo, Pečnik Alojz, Podlesnik Franica, Potočnik Ante, Rauter Otilija, Rauter Slava, Stadler Milka, Šerbak Ivan, Šetine Fran, Šket Marijana, Okrajna učiteljska knjižnica v Kozjem, Šole: Buče, Kozje, Podsreda, Prevorje, Zagorje. (26)

15. **Kranj.** Poverjenik Anton Sepaher, šolski vodja v Kranju. *Kenda Matija*, Bradaška Albina, Dr. Dolar Simon, Erbežnik Avgusta, Gostič Florijan, Hiršman Ana, Ivanc Valerija, Klavora Hinko, Kmet Justa, Kovačič Terezija, Lapajne Josip, Leskovec Amalija, Logar Ivanka, Mally Ana, Mihelčič Ivan, Miklavčič Janja, Okrajno učiteljsko društvo, Okrajna učiteljska knjižnica, Papler Marija, Paternost Hinko, Perko Lovro, pl. Pilbach Ana, Primožič Josip v Sorici, Rant Franc, Rooss Marija, Rus Vilibald, Rustia Ana, Sajovic Minka, Sepaher Anton, Šavnik Olga, Urbančič Franica, Vester Cilka, Višner Stanka, Zavrnšek Stanko, Zupančič Karolina; Šole: Kranj — deška osnovna, Kranj — deškiška osnovna, Škofja Loka — nunska notranja, Škofja Loka — nunska vnanja, Tržič — meščanka deška in dekl., Bukovščica (2 izvoda), Dražgoše, Goriče, Kovor, Križe, Malenski vrh, Olševke, Predoslje, Primskovo, Reteče, Šmartno, Trebija, Voklo, Železniki; Gojenke IV. letnika škofje-

loškega zasebnega žen. učiteljsišča: Blažina Mara, Ferjančič Henrika, Breznik Zofija, Grohar Valentina, Jelenec Božena, Klinar Jožefa, Kodrič Mara, Koren Marija, Lapajne Erna, Leonardis Aleksandra, Rožaj Marija, Šmid Marija, Zirc Valerija; 29 gojenk 3. letnika škofjeloškega zas. žen. učiteljsišča. (96)

16. **Krško.** Poverjenica: Pavla Zircerjeva, učiteljica v Krškem. Armič Josip, Brodnik Anton, Faganel Leopoldina, Golob Janko, Grilec Gabriel, Habjan Danica, Jurčec Ivan, Lomšek Anton, Macarol Alojzij, Mesec Ivan, Pečenko Danilo, Peček Franc, Pečnik Ivo, Radin Mira, Rant Franc, Sterk Davorin, Stiasny Ludovik, Tavčar Josip, Urh Mira, Vardjan M., Vizjak Ciril, Vovk Milka, Weiss Lojzka, Zircer Pavla. Šole: Bučevaš, Kostanjevica, Krško, Okr. učiteljska knjižnica, Meščanska šola, Radeče, Raka, Studenec, Svibno, Vel. Dolina, Vel. Podlog. — „Tržiški krožek“. Poverjenik: Vinko Ravnikar, učitelj v Trzišču pri Mokronogu. Ahačič Joža, Ažman Mili, Babnik Alfons, Berce Vinko, Brezovar Matija, Debeljak Janez, Demšar Ivan, Dolžan Marija, Fakin Tine, Heferle Vida, Hvala Mihaela, Kosec Ana, Košenini Ludvika, Mejak Roza, Mrzel Ankica, Omerza Zdravko, Pirkovič Ludovik, Pirnat Ivan, Perko Minka, Poljanec Marija, Ravnikar Vinko, Rojc Vladislav, Schweiger Marija, Špenko Josip, Vanič Ladko, Zupančič Franc, Bonča v Trebelnem, Šole: Mokronog, Šmarjeta, Št. Janž, Št. Rupert, Tržišče. — Učiteljstvo v Cerkljah: Čermeljeva Kornelija, Dolinšek Lojze, Hočevarjeva Irena, Jarnovič Janko, Rostohar Dragotin, Šolsko vodstvo Cerklje, Šrojfova Mica, Voduškova Verena, Šolsko vodstvo Boštanj, Dokler Justa. (77)

17. **Laško.** Poverjenik: Anton Gnus, ravnatelj na Dolu pri Hrastniku. Beg Anton, Bertoncely Milena, Božič Vojtek, Bučar Alojzij, Cimperšek Leopold, Drnovšek Franja, Drobnik Nina, Drogenik Drago, Fabjan Zinka, Gnus Anton, Gostiša Andrej, Groznik Josip, Haller Pavla, Hofbauer Alojzij, Hofbauer Justina, Ille Olga, Jesih Adolf, Jerše Milko, Jurko Vitko, Kalan Rudolf, Kern Ivan, Nislinger Juro, Lunder Hermina, Meško Ilka, Omerzu Karel, Pavlič Efrem, Plavšak Robert, Podržaj Ferdo, Pust Kristina, Roš Josip, Roš Miloš, Stegenšek Josipina, Sušnik Olga, Sušnik Mirko, Starc Luka, Tori Josip, Vendramin Fran, Vrtovec Ciril, Vodušek Gustav, Wessner Ana, Zechner Mirka, Zencovich Ema, Šole: Dol, Henina, Sv. Katarina, Laško, Loka, Sv. Marjeta, Razbor, Trbovlje, Trbovlje - Vode deška, Trbovlje - Vode dekliška, Učiteljsko društvo za laški okraj. (53)

18. **Sv. Lenart v Slov. goricah.** Poverjenik: Franjo Jakopec, učitelj v Sv. Rupertu v Slov. goricah. Bračič Vera, Čaharija Božidar, Cujnik Mirko, Gonsi Olga, Jakopec Drago, Jakopec Franjo, Kovačič Henrieta, Krajnc Franjo, Kriste Josip, Kronabethvogl Hinko, Knjižnica meščanske šole, Knjižnica učit. društva, Majhen Ivan, Osterc Josipina,

Pauscha Ana, Petelin Jožica, Perger Matko, Plšek-Kukman Gizela, Pohar Sonja, Stumpf Ludovik, Šafarič Franjo, Šegula Franjo, Škerjanc Srečko, Štuhec Jakob, Schweiger Katika, Velnar Josip, Vobič Ciril, Vogrinec Anton, Vreš Antonija, Železnik Oroslov. (30)

19. **Litija.** Poverjenik: Bernard Andoljšek, nadučitelj v Litiji. Abramova Slavica, Andoljšek Bernard, Bensa Andrej, Bezeljak Ivan, Čučkova Julija, Del' Cottova Olga, Dolinarjeva Roza, Furlanova Zinka, Groharjeva Valentina, Kalinova Minka, Kavčičeva Beti, Kovačič Maks, Lenarčičeva Ana, Okorn Vinko, Pelko Matija, Prestorjeva Ana, Prestorjeva Julija, Ravnikova Milica, Ritterjeva Bernarda, Samec Franjo, Smoletova Jospina, Štravsova Marija, Šulin Matko, Tramtetova Minka, Uršičeva Pavla, Vrbič Josip, Zajec Adolf, Šole: Dole, Hotič, Krka, Polica Polšnik, Sava, Stična, Toplice, Št. Vid, Zagorje (2 izv.). (38)

20. **Ljubljana.** Poverjenik: Rado Grum, učitelj na I. mestni deš. osnovni šoli v Ljubljani. Minister Ivan Hribar, dr. Skabernè Fran, dr. Beuk Stanko, dr. Bezjak Janko, dr. Požar Lovro, dr. Poljanec Leopold, Wester Josip, Gabršek Franc, Engelbert Gangl, Gregorič Vinko, Juvánc Ferdo, Lésica Djuro, Lužar Fortunat, Pirc Avgust. — Černivec Anton, Gnjezda Franc, Mazi Josip, Belè Ivan. — Dokler Anton, Arnšek Rudolf, Bačič Josip, Bajželj Ivan, Dr. Demšar Josip, Lenarčič Anton, Marolt Nande, Pavčič Jos'p, Suher Franc, Širca Ernest, Vazzaz Ludovik, Knjižnica drž. moškega učiteljišča, 99 gojencev. — Dr. Orel Ivan, Cidrih Gabrijela, Graselli Lea, Knez Olga, Dr. Merhar Alojzij, Dr. Peterlin Viktor, Robida Adolf, Skabernè Marija, Verbič Josip, Zajc Adela, Knjižnica drž. ženskega učiteljišča, 102 gojenki, Vencajz Slavica. — Jelenc Luka, Primožič Ludovik, I. deška meščanska šola. — Zemmè Franciška, Sodnik Marija, Ojstriž Ana, Fajdiga Palmira. — Dimnik Ivan, Gruden Štefanija, Lebar Ana, Matković M., Mihelič J., Vodè Angela. — Kecelj Alojzij, Avbelj Marija, Černe Roza, Goli Ruža, Kokalj Štefanija, Knjižnica manjšinske osnovne šole. — Dimnik Jakob, Beniger Viljemina, Bolhar Slavoj, Fabijanič Niko, Gale Franc, Grum Rado, Kocijančič Ivan, Malnarič Ivan, Marók Alojzij, Pehani Milena, Plesničar Pavel, Rapè Mila, Repovš Miro, Sadar Vendelin, Škrinjar Alojzij, Trošt Franc, Wagner Josip, Knjižnica I. mestne deške osnovne šole. — Čepon Janko, Fegic Mirko, Horvat Rudolf, Mlekuž Vekoslav, Potočnik Alojzij, Skulj Andrej, Tavčar Danica, Tratar Josip, Volkov Milan, Knjižnica II. mest. deš. osnov. šole. — Gorjup Pavel, Kališ Dana, Šemè Anton, Knjižnica III. mestne deške osnovne šole. — Bratina Viktorija, Levec Ana, Mlakar Franc, Pavlica Ulrih, Perič Cirila, Repovž Ivan, Knjižnica IV. mest. deš. osnovne šole, Maček Milica, Dr. Rapè Stane, Knjižnica V. mestne deš. osnov. šole. — Furlan Jakob, Berglez Avgust, Herbst Pavel, Hubad Serafina, Petrič Ivan, Petrovec Ciril, Tavčar Ivan. — Bitenc Marija, Likozar Ana,

Lunder Franja, Piller Ivana, Puc Mira, Werne Dora, Knjižnica I. mestne dekliške osnovne šole, Franke Lena, Knjižnica IV. mestne dekliške osnovne šole. — Bernot Ivan, Engelman Mira, Hočevar Maks, Kante Matko, Kante Stana, *Kersnik-Rottova Leopoldina*, Knjižnica Lichtenturnovega zavoda, Kobal Josip, Leskovic Viktor, Mikuluž Mara, Okrajna učiteljska knjižnica ljubljanska, Pretner Miroslav, Rapč Andrej, II. deška meščanska ljudska šola v Šiški, Državno vzgajališče v Ljubljani, Knjižnica škof. gimnazije v Št. Vidu, Seminar za pedagogiko v Ljubljani, Sezun Andro, Uršulinsko učiteljsko v Ljubljani (2 izv.), Žgeč Franjo. — Belin Franc, Grčar Tit, Petrič Angela, Slatnar Amalija. — Dostal Rudolf, Zupančičeva Vita, Jeran Fran. (348)

21. Ljubljanska okolica. Poverjenik: Viktor Mihelič, nadučitelj pri Devici Mariji v Polju. Bevke: šola, Ahčin Lija, Trpin Josip; Blatna - Brezovica: šola, Zakrajšek Josip; Dol: šola; Hrušica: šola, Arnšek Janko, Černe Josipina, Dimnik Flora, Klovár Štefanija; Ig: Rupnik Albina; Kopanj: Flajs Andrej; Pirniče: Colnar Antonija; D. M. v Polju: Divjak Ruža, Divjak Vera, Flego Marija, Kregelj Mirko, Kuhar Elizabeta, Mandelj Franja, Mihelič Viktor, Močnik Pavla, Stojkovič Hedvika, Trošt Franc; Moste: Okrajna učiteljska knjižnica, Stojkovič Josip, Slapšak Julij, Hrovatin Ema, Rapč Vladko, Završnik Rudolf, Škulj Terezija, Sekula Martina, Wagner Rudolf, Tomšič Ana, Franke Darinka, Krapš Iva, Zehrer Karolina, Jeraj Ruža, Dekleva Ivana, Gabršek Ljudmila, Randl Tončka, Salberger Mihael, Vidmar Bogumila, Jarec Mara, Gams Dragica, Sedlak Gizela, Peče Hermina, Kleč Karla; Preska: Kržišnik Alojzij; Škocjan: šola, Rupret Vinko; Šmarje: Schott Erna; Šmartno pod Šmarno goro: Šola, Kalan Franja, Kuhar Zora, Macarol Josip; Tomišelj: Trošt Ivo; Vič: Štrukelj Ivan, Lampe Pavla, Toplikar Julija, Rupar Marija, Premelč Iva, Zavašnik Albina, Rozman Erna, Kaligar Emilija, Štritof Antonija, Petelin Marija, Košca Ana, Hiti Justina, Pristov Anton, Hafner Franc, Čuk Mara, Kumelj Metod, Srebrnič Franc, Klasinc Engo, Saršon Pavel, Šola Vič, Schwinger Justina; Zalog: Šola, Borovnica: Miklavčič Anton, Petrič Minka, Španger Vekoslav, Žirovnik Janko; Sv. Peter: šola, Kredar Amalija, Krapš Ana, Fabjan - Mlakar Marija, Levstik Anton; Dobrova: šola, Rant Leopoldina, Adela Pogorelčeva. (91)

22. Ljutomer. Poverjenik: Franjo Zacherl, učitelj v Ljutomeru. Bajec Alojz, Baukart Jan, Čeh Ivan, Cvetko Franjo, Čulk Marija, Gabrijelčič Franjo, Hayne Josipina, Herzog Anton, Horvatič Andrej, Jug Milica, Karba Angela, Kladnik - Karba Inka, Kocuvan Mara, Koropec Ivan, Kutin Vera, Lubej Franjo, Lupša - Jandl Franja, Mahorčič Hermina, Meščanska šola v Ljutomeru, Mihalič Janko, Mihalič Matilda, Miki Ciril, Okrajna učit. knjižnica, Ostrc Anica, Ostrc Jožica, Perko

Jul., Prelog Janko, Rauter - Herzog Leonida, Robič Janez, Schneider Franica, Sever Minka, Spindler Štefanija, Stopar Slavko, Šimon Marija, Šole: Cven, Cezanjevci, Ljutomer, Mala Nedelja, Sv. Križ (Križevci), Stara cesta, Veržej, Vučja vas, Učit. društvo za pol. okr. Ljutomer, Vundrl Matija, Wessner Josipina, Zacherl Franjo. (46)

23. Logatec. Loško-cerkniški krožek. Poverjenik: Matej Jug, nadučitelj na Blokah. Furlani Ladislav, Jerala Josip, Kabaj Miloš, Korenc Riko, Kosin Mirče, Smolih Rupert, Vončina Josip, *Žniderski Rudolf*, Hočvarjeva Terezija, Marija Premrou, Mina Selanova, Kristina Šturmovca, Mira Tomc, Viktorija Trošt, M. Vilar, Sonja Vivoda, Šole: Begunje, Bloke, Grahovo, Stari trg, Sv. Duh, Sv. Vid. — Logaški krožek: Poverjenik: Leopold Punčuh, okrajni šolski nadzornik v Gor. Logatecu. Okrajna učiteljska knjižnica v Gor. Logatecu, Šolske knjižnice: Gor. Logatec, Dol. Logatec, Žiri, Gorenje jezero, Cerknica, Rovte, Modic Marija, Prudič Ana, Zwölf Tva, Stegovec Ivan, Hladnik Leopold, Močnik Marija, Weber Matilda, Menart Ana, Zalar Franc, Kalmus Frida, Treo Ela, Dolenc Marija, Doljak Valentin, Gabrovšek Franciška, Rajer Jelica, Šorli Cilka, Ložar Marija, Hribernik Edo, Štravs Karl, Šola v Igavasi. (49)

24. Marenberg. Poverjenik: Mirko Lešnik, nadučitelj v Marenbergu. Brandsteter Betka, Črnovšek Mara, Dugar Marica, Golob Joško, Hauptman Ulrik, Iglar Franc, Klacer Jelica, Kogelnik Drago, Krajncič Martin, Lavrič Stanko, Lešnik Franica, Lešnik Mirko, Pirjevec Andrej, Pirc Maks, Porekar Vlado, Robič Ivan, Runove Albina, Sepe Ljudmila, Štibler Janez, Vidmar Ivanka, Viher Šimon, Visočnik Andrej, Vollmaier Karol, Widmoser Josip, Womer Ivan, Witzmann Franc, Šole: Marenberg, Muta, Ribnica na Pohorju, Vrata. (30)

25. Maribor — mesto. Poverjenik: Kožuh Mirko, nadučitelj v Mariboru, Razlagova ulica. Alt Aleksander, Berglez Marija, Bobič Ferdo, Bračič Herma, Braz Franja, Brence Berta, Brumen Anton, Cajnkar Ana, Cibič Drago, Coretti Justina, Čížek Franjo, Dimnik Vida, Fabjan Marica, Fajgelj Avgusta, Faganeli Anton, Ferjančič Fran, Gobec Marta, Gorup Alfonz, Gosak Ruža, Grčar Milica, Haberman Franjo, Hergouth Josip, Horvat Albin, Hren Anton, Humek Dragotin, Ipavec Vojeslav, Ješovnik Marija, Jurčič Joakim, Juvančič Olga, Klemenčič Josip, Korošec Josip, Kosi Ema, dr. Kovačič Maks, Kožuh Mirko, Krebelj Cvetka, Kutin Mara, Lukman Ivan, Luknar Franjo, Medved Marica, Mešiček Ana, Mlinarič Josipina, Nemanič Ernesta, Novak Rožica, Osterc Anton, Pavlin Leopold, Permč Olga, Pirkmaier Ljubica, Planer Albert, Poljanec Josip, Pučelik Miroslav, Rehar Marija, Rodč Viktor, Rožkar Franjo, Slavec Ivan, Smerdu Katarina, Stanzer Josip, Supanek Marija, Šorli Marija, Šumljak Ivan, Tomažič Ivan, Tribnik Krista, Tušak Radivoj, Unger Tilica,

Vertačnik Vido, Vinšek Dora, Vobič Amalija, Vrščaj Nada, Wach Milka, Weber Marija, Zacherl Minka, Živko Vinko, Deška meščanska šola, Deška osnov. šola II., Deška osnov. šola III., Deška osnov. šola IV., Dekliška osnovna šola I., Dekliška osnovna šola II., Dekliška osnovna šola III., Dekliška osnovna šola IV., Šola v Krčevini, Šola na Pobrežju, Deška osnovna šola v Studencih, Dekliška osnovna šola v Studencih, Pedagoško-didaktički krožek v Mariboru. (84)

26. Maribor — učiteljsiše. Poverjenik: Dr. Ljudevit Pivko. *Kutin Tone, Dr. Ljudevit Pivko, Ivan Vreže,* Moško učiteljsiše, *Matija Pirc, Anton Kovačič, Ivan Mravljak, Frid. Šijanec, Adolf Schaup, Dr. Rudolf Perhave, Alfonz Vales, Ivan Vrščaj, Sokolska župa Maribor,* 150 gojencev moškega učiteljsiša, 56 gojenk drž. ženskega učiteljsiša, *Žensko učiteljsiše šolskih sester,* 104 gojenke ženskega učiteljsiša šolskih sester, *Profesorski zbor drž. realke: Jakob Zupančič, Dr. Janko Kotnik, Viktor Gruntar, Dr. Matko Heric, Pero Cestnik, Jože Pirnat, Luka Brolih, Ivan Bogovič, Ilirijon Tofan.* (333)

27. Maribor — okolica. Poverjenik: Franc Kramer, učitelj v Mariboru (okr. šol. svet). *Arko Lavoslav, Amalietti Viktorija, Ambruš Ana, Avgustinčič Rajko, Benini Drago, Bizjak Franja, Blažič Štefan, Bregant Henrik, Bregant Marija, Cujnik Gabrijela, Čepe Fran, Čonč Josip, Čonč Franja, Črnko Jernej st., Črnko Jernej ml., Delak Pavla, Ferk Bogomir, Fras Pavla, Gninšek Edmund, Gornik Alojzija, Gröbllinger Ognjeslav, Gselman Anton, Heričko Vekoslava, Ivanuš Valentin, Janež Mercedes, Jevšenak Antonija, Jug Vinko, Jurgl Antonija, Kavčič Fran, Klugler Ivan, Komavli Irma, Konečnik Franja, Košuta Josipina, Košutnik Silvester, Kovačič Edvard, Kotnik Fran, Kožuh Vilma, Kramer Fran, Kraševac Olga, Kregau Ljudmila, Križman Josip, Lasbacher Josip, Lesjak Davorin, Lešnik Josip, Lichtenwallner Matija, Lutman Marija, Macarol Pavla, Majcen Alojz, Majcen Marija, Makuc Karel, Mohor Anton, Mohorko Ivan, Namestnik Anton, Osana Romana, Pajtlar Josip, Puhar Josip, Rautenicher Helena, Rober Ana, Rojko Ljudmila, Roth Marija, Rozbaud Brunon, Rozman Ljudevit, Rustja Drago, Sardoč Adam, Skrbinšek Ignac, Skrbinšek Ljudmila, Skrbinšek Vladko, Soršak Olga, Spreitz Albin, Stani Tomaž, Stranjšak Angela, Stupan Milica, Trebše Zinka, Troha Pavla, Urbajs Marija, Vauda Mirko, Vauhnik Helena, Vodenik Simon, Vodošek Marjeta, Vranc Ernest, Žolgar Rozalija, Antonac Andrej, Šole: *Fram, Hoče, Sv. Jakob v Slov. goricah, Limbuš, Sv. Marjeta ob Pesnici, Radvanje, Razvanje, Kamnica, Sv. Peter p. Mar. zasebna dekliška šola.* (91)*

28. Mežiška dolina. Poverjenik: Pavel Košir, šolski voditelj v Prevaljah. *Doberšek Karel, Feinik Ivo, Fieler Vita, Gačnik Ivo, Golob Rudolf, Haderlap Mara, Hafner Urh, Kogelnik Franc, Komar Ludvik, Komel Josipina, Konečnik Zofija, Kert Eliza, Kordež Anica, Kosi Drago-*

jila, Košir Pavel, Lebič Ivan, Mencin Rudolf, Mihev Ivo, Močnik Ivo, Močnik Peter, Möderndorfer Vinko, Mlačnik Ignacij, Pečnik Ferdo, Pečnik Ida, Pečnik Olga, Ratej Franc, Šimon Rudolf, Stres Feliks, Thuma Ivan, Trampuš Matilda, Verček Alojzija, Zega Joško, Šolsko vodstvo v Črni, Kuhar Janko, Dobrovc Jožef, Šoli: Mežica, Guštanj. (37)

29. **Mostar.** Ilija P. Opačić, profesor. (1)

30. **Novo mesto.** Poverjenik: Martin Matko, nadučitelj v Novem mestu. Colja Alojzij, Dereani Vida, Gantar Ivan, Grad Janko, Hrovat Ivo, Hrovat Valči, Ivanetič Alojzij, Judnič Davorina, Kastelic Ema, Kopitar Ciril, Koželj Ludovik, Lahajner Niko, Lamut Anton, Lapajne Mara, Lobe Antonija, Lužnik Franc, Matko Martin, Menard Vilko, Meršol Zorka, Mervar Franc, Potočnik Marijana, Rajšp Magda, Smolik Marija, Sušnik Milena, Schweiger Hedvika, Dr. Tiller Viktor, Verce Ivanka, Weber Alojzij, Hočevlar Franc, Malešič Janko, Gimnazija Novo mesto, Okr. učiteljska knjižnica, Šole: Ajdovec, Ambrus, Bela cerkev, Birčna vas, Brusnice, Čatež, Dobrniče, Dolž, Dvor, Gaberje, Hinje, Karteljevo, Št. Lovrenc, Mirna, Mirna peč, Nemška vas, Novo mesto (deška), Orehovica, Št. Peter, Podgrad, Prečna, Selo-Šumberk, Smuka, Soteska, Šmihel (deška), Šmihel (dekliška), Šmihel-Žužemberk, Stopiče, Sušice, Toplice, Trebnje, Valta vas, Zagradec, Žužemberk, Žvirče. (67)

31. **Ormož.** Poverjenik: Josip Rajšp, nadučitelj v Ormožu. Andrejka Urška, Belšak Ljudevit, Bezjak Simon, Bitenc Drago, Bratanič Franja, Dobern timer Simon, Friedl Adolf, Gabršček Lucija, Gselman Roza, Hiti Zora, Irgolič Roza, Jagodič Ivanka, Klemenčič Vlado, Kosi Anton, Lehman Anda, Megla Milan, Mlinarič Zinka, Musek Ljudevit, Najžer Ivan, Papst Rihard, Pinterič Drago, Pinterič Kristina, Poplatnik Franc, Porekar Anton, Preindl Jakob, Rajšp Josip, Rosina Adolf, Šalamun Martin, Trstenjak Ana, Vaupotič Franja, Vennigerholz Friderik, Verčkovnik Josip, Vittori Srečko, Okrajna učiteljska knjižnica, Šole: Sv. Lenart, Sv. Miklavž, Ormož, Središče, Sv. Tomaž, Velika Nedelja. (40)

32. **Postojna.** Šolske sestre v Trnovem. (1)

33. **Prekmurje.** Poverjenik: Janko Korže, ravnatelj meščanske šole v Murski Soboti. Antauer Evgen, Ažmanova Jelka, Bantanova Ana, Benkovič Arpad, Berden Drago, Benkovič Ladislav, Cepuder Leo, Čížek Gustav, Črnko Draže, Čuček Josip, Čuček Franjo, Čuček Mira, Dujc Mirko, Droč Janko, Dolinarjeva Elvira, Engelsberger Viktor, Gaberc Anton, Gnušova Amalija, Hočevlar Ciril, Ježovnikova Tončka, Jurko Rado, Justinova Leopoldina, Judnič Mara, Kalat Angela, Kaučič-Toroš Amalija, Kočar Karol, Kotnik Drago, Kotnik Josip, Kotnik Vilko, Kontler Julij, Korže Janko, Korošec Vida, Kreps Arnold, Lazar Tone, Madonova Olga, Minkuš Avgust, Neřima Aleks, Osterčeva Amalija, Ozmec Janko, Pavličeva Roza, Peršakova Anica, Prelogova Tilika, Poredoš Štefan, Po-

žeger Avguštin, Požar Vaclav, Rusjan Ambrozij, Šprager Ferdo, Schmid-lechnerjeva Fanica, Tauzes-Oswaldova Minka, Titan Josip, Titan Ivan, Telkeš Andrej, Turk Fortunat, Trobej Joško, Trinajstič Ante, Veberjeva Josipina, Zorko Edvard, Zornova Olga, Okrajno glavarstvo (šolski oddelek) Sobota, Državna osnovna šola Sobota, Šola Mačkovce, Meščanska šola Sobota. (62)

34. Ptuj — desni breg Drave. Poverjenik: Ivan Žolnir, nadučitelj na deški osnovni šoli Ptuj — okolica. Benič Mavricij, Burja Rikard, Cesar Tončka, Čulek Jože, Dostal Slava, Filipčič Marica, Gulin Milka, Hasl Drago, Janežič Ema, Jarc Franjo, Kasper Franjo, Kavčič Skalko, Kerbler Šimen, Klenovšek Hinko, Kovač Albina, Kukovec Eliza, Lovrec Jože, Martinc Asta, Martinc Franjo, Mauer Lavoslava, Mrovlje Anuša, Osenjak Marija, Predika Marija, Rebolj Leopoldina, Sel Ivan, Šircelj Marija, Širok Armela, Vičič Stanko, Vrhovnik Marta, Žnidaršič Justa, Žolnir Ivan, Okrajna učiteljska knjižnica v Ptuj, Šole: Sv. Janž na Dravskem polju, Sv. Lovrenc na Dravskem polju, Majšberg, Ptuj — okolica (deška), Ptuj — okolica (dekliška), Šola: Sela, Sorec Karl, Pirh Klotilda, Toplak Ivana, Dular Marija, Belšak Blanka, Cizerl Mara, Grögl Srečko, Herbst Pavla, Herbst Pepca, Kokol Eliza, Kosi Mirko, Mlakar-Mešiček Nežica, Pogruje Lojze, Premk Ivanka, Rakuž Martina, Svetlin Irma, Visenjak Trezka, Šola: Sv. Barbara, Mervic Milka. (57)

35. Ptuj — levi breg Drave. Poverjenik: Valentin Kajnih, učitelj na osnovni šoli Ptuj — okolica. Baša Andrej, Bezjak Anica, Burja Ljudevit, Cepič Dragotin, Cilenšek Franjo, Čokl Ignac, Dolenc Leopoldina, Ferenčak Asta, Filipčič Marija, Fink Tone, Flerè Pavel, Gabrijelčič Zofija, Gorup Franc, Gorup Josip, Hočevnar Julka, Hranilno in posojilno društvo v Ptuj, Ivanuša Angela, Jančič Ivo, Jerše Štefka, Jurančič Bogdan, Jurman Marija, Jurtela dr. Franc, Kajnih Valentin, Kaukler Valentina, Kegl Vekoslav, *Klemenčič Ivan*, Kobal Ivana, Kocmut Alojzija, Kocmut Rudolf, Komac Rado, Komljanec dr. Josip, Kos Štefan, Kosér Julijana, Kožuh Anton, Križaj Ivan, Krule Ana, Lešnik Janko, Luknar Marijana, Majcen Mirko, Marinič Julka, Marinič Mirko, Mervič Dora, Peček Avgust, Perko Marija, Pertot Janko, Praprotnik Edvard, Predan Zvonko, Ramšak Franjo, Randl Roza, Senčar Mila, Svoboda Ivana, Šabec Angela, Šalamun Marija, Schalda Leopold, Scheligo Irma, Šerona Vinko, Stritar Albin, Štrucelj Vilma, Turk Alojzij, Voršič Mara, Učit. društvo za Ptuj in okolico, Drž. realna gimnazija v Ptuj, Mladika, Šole: Sv. Andraž v Slov. goricah, Sv. Lovrenc v Slov. goricah, Sv. Marko, Polenšak, Sv. Urban, Vurberg, Mestna deška osnovna šola, Mestna učiteljska knjižnica. (71)

36. Radovljica. Poverjenik: Valentin Zavrl, nadučitelj v Begunjah. Flerè Fran, Hudè Drago, Iskra Zora, Jagodic Francka, Klavara

Franjo, Kobentar Anton, Kokalj Janko, Mlekuž Vlado (2 izv.), Okrajna učiteljska knjižnica v Radovljici, Oman Erna, Pavlošič Minka, Pleničar Josip, Ramovš Antonija, Razingar Valko, Rupnik Ivica, Schiffrer Egidij, Zavrl Valentin, Zupanc Apolonija, Žagar Ivan, Šole: Begunje, Bohinjska Bela, Breznica, Dobrava pri Bledu, Dobrava pri Kropi, Dovje, Gorje, Jesenice (deška), Lesce, Leše, Ljubno, Ribno, Sv. Križ nad Jesenicami, Zasip, Meščanska šola Jesenice, Žagar Stanko. (36)

37. **Rogatec.** Poverjenica: Marta Sekirnikova, učiteljica v Rogoški Slatini. Cenčič Josip, Cvetko Cilka, Glinšek Danica, Jarh Josip, Kit Ivan, Leban Rudolf, Ogrizek Marija, Predan Rudolf, Sekirnik Marta, Sekirnik Simon, Sekirnik Srečko, Sotošek Martin, Sotošek Zdravko, Stefanciosa Tone, Ukovič Dolores, Verk Miloš, Visenjak Jerica, Wretzl Karl, Okrajna učiteljska knjižnica, Šole: Rogatec, Rogaska Slatina, Sv. Rok, Žetale. (23)

38. **Sevnica.** Poverjenik: Fran Drnovšek, nadučitelj v Sevnici. Boštjančič Ana, Bras Marija, Drnovšek Fran, Jamšek Fran, Kladnik Jože, Kunec Marija, Likar Hinko, Morič Ruža, Narodna šola Rajhenburg, Narodna šola Sevnica, Schubert Angela, Straus Marica, Tavčar Evalija, Tomič Avgust, Križman Emil, Rauter Fran, Skalovnik Zora. (17)

39. **Slovenjgradec.** Poverjenik: Franc Vrečko, šol. ravnatelj v p. v Slovenjgradu. Arnečič Alojzija, Arnuš Marija, Belina Alojzij, Barle Karel, Bregant Zmagor, Cocianzig Karla, Čepin-Wut Anka, Dular Milka, Grmovšek Miloš, Kaffou Ignacij, Kline Iva, Mithans Minka, Mlinšek Franc, Podvršnik Tone, Purkart Josip, Rogina Pavla, Rogina Pepca, Rozman Franc, Schechel Alojzij, Sovré Karel, Stanovnik-Grum Franja, Šalamun Simon, Šentjurs Ferdo, Šerbec Josip, Šinigoj Franc, Šmid Matilda, Vaupot Tončka, Vrečko Franc, Okrajna učiteljska knjižnica v Slovenjgradu, Šole: Št. Ilj pod Turjakom, Pameče, Razborje, Slovenjgradec (osnovna), Slovenjgradec (meščanska). (34)

40. **Slovenska Bistrica.** Poverjenica: Otilija Feigel, nadučiteljica v Slovenski Bistrici. Babšek Josip, Baučer Marica, Bratoš Fran, Čeh Bran mir, Feigel Otilija, Goričan Marija, Hinterlechner Karolina, Hribar Franja, Janžekovič Matko, Karbaš Fran, Kokl Josip, Kukovič Anton, Leben Rozina, Lešnik Amalija, Logar Fran, Metlika Anton, Pehani Marija, Rainer Josip, Puc Franja, Sabati Josip, Schweigler Marija, Tomažič Ivan, Tomažič Božidar, Turnay Marija, Urbančič Alojzija, Živko Janko, Šola Sp. Polskava, Okrajna učiteljska knjižnica, Gabrijela Fisolič, Povh Stanko. (30)

41. **Sodražica.** Poverjenik: Mihajl Vrbič, nadučitelj v Sodražici. Blenkuš Alojzij, Čampa Angela, Lapajne Berta, Lovšin Iva, Markič Alojzij, Vodopivec Stanko, Volk Cilka, Vrbič Mihajl, Žitko Matko. Šole: Draga, Gora, Sv. Gregor, Sodražica, Trava. (14)

42. **Srbija.** Ministrstvo prosvete v Beogradu; Jovan P. Jovanović, šef kabineta ministrstva prosvete; Uredništvo „Narodne Prosvete“; Mil. R. Majstorović, učitelj, selo Vlaška p. Mladenovac; Steva Pivk, nastavnik gimnazije v Loznici. (5)

43. **Šmarje.** Poverjenik: Hinko Šumer, nadučitelj v Šmarju pri Jelšah. Bevc Fran, Blazinšek Hinko, Cajnko Avgust, Debelak Dora, Goričan Marija, Jaklič Angela, Kovačič Jakob, Kramar Justina, Kregar Marija, Lecker Tilka, Lovrec Zinka, Medved Viktorija, Mušič Anton, Plhak Hugon, Smeh Lavoslav, Strašek Ivana, Šega Franjo, Šumer Hinko, Zupančič Ivanka, Šoli: Sv. Vid, Šmarje. (21)

44. **Šoštanj.** Poverjenica: Cilka Trobejeva, učiteljica v Šoštanju. Bačič Bogomir, Dolenc Helena, Fister Julija, Janežič Gusta, Kristan Zmago, Kurnik France, Okorn Zofija, Piano Mara, Pokeržnik Ferdo, Rakovec Iva, Rozman Avgust, Stopar Vinko, Šola Šoštanj, Tajnik Miloš, Trobej Cilka, Vaupot Ernestina, Vihar Leopold, Vrbančič Zofija, Vrečko Martin, Meščanska šola v Šoštanju. (20)

45. **Tolminski okraj.** a) Tolmin-Cerkno. Poverjenik: Filip Podgornik, šolski vodja na Slapu ob Idriji. Podgornik — Slap, Kalan — Tolmin, Silič — Tolmin, Giraldi — Tolmin, Marcuzzi — Tolmin, Oblesčak — Tolmin, Jenko — Tolmin, Rakovšček — Sv. Lucija, Grželj — Sv. Lucija, Drekonja — Št. Viška gora, Tavš — Ponikve, Grželj — Cerkno, Močnik — Cerkno, Mesar — Cerkno, Matelič — Tolmin. — b) Kobarid. Poverjenik: Fran Bogataj, nadučitelj v Kobaridu. Bogataj F. — Kobarid, Bogataj V. — Kobarid, Gorjup — Borjana, Ivančič — Idsko, Ivančič — Trnovo, Miklavič — Livek, Rutar — Sužit. — c) Bovec. Poverjenik: Fran Uršič, nadučitelj v Bovcu. Uršič — Bovec, Trebše — Spenica, Trebše — Žaga, Rautar — Žaga, Mlekuž — Bovec, Miklavič — Bovec, Uršič — Bovec, Pevsko društvo „Rombon“ (2 izvoda) Bovec, Uršič — Strmec, Čičigoy — Kal, Klampfer — Plužna, Mladič — Log, Strgulje — Čezsoča, Logar — Soča, Carli — Soča. (38)

46. **Trst in okolica.** Poverjenik: Anton Germek, mestni učitelj pri Sv. Ivanu 950. — Sv. Jakob-Trst: Čok, Žgur, Vouk, Ribičič, Sancin J., Slekovec, Nagu, Lah, Švagelj, Arrigler, Perhauc, Dolenc, Pfeifer, Hartman, Dellasavia, Logar. — Barkovlje: Krašević, Culot, Humplik, Scheimer, Sedevčič O., Posega J., Starec. — Bazovica: Cibic, Čok, Künstler, Presel — Gropada: Čok Ana, Čok Albert. — Katinara: Čok J., Čok I., Čok M., Valentič, Sancin, Širok. — Opčine: Gorkič, Keber, Križman, Daneu, Starčević. — Prosek: Kosovel, Furlan, Martelanc T., Martelanc J., Martelanc A., Sosič, Pertot, Grilanc. — Rojan: Fonda, Nöth, Sedevčič L., Čermelj-Vouk, Švagelj, Širok, Vodopivec, Stubel, Gruntar. — Škedenj: Godina L., Godina I., Sancin A., Sancin C., Birska, Gerbec. — Trebče: Miklavčič. — Vrdela:

Daneu, Trobec, Rodé, Brana, Germek, Požar, Peternel, Košir, Čok, Pahor. — Sv. Križ: Košuta, Caharija, Čermelj, Sorrè. (78)

47. **Vipavski sodni okraj.** Poverjenik: Ivan Mercina, šolski vodja v Ložah pri Vipavi. Bratovš Dora v Vipavi, Kalin Julka v Vipavi, Skala Ljudmila v Vipavi, Justin Iva na Slapu, Fajgelj Ljudmila na Planini, Knap Anton v Vrabčah, Bianchi-Mohorčič Marica v Šturjah, Jamšek Darinka v Šturjah, Kmet Herman v Podkraju, Šelj Franc na Colu, Bolčina Marica na Colu, Trošt Jože v Št. Vidu, Rudolf Ema v Št. Vidu, Balanč Fanika v Lozicah, Mercina Ivan v Ložah, Mercina Fran na Gočah, Poljšak Srečka na Erzeltu, Grilc Marija v Podragi, Šole: Vipava, Slap, Budanje, Podkraj, Lože, Goče, Erzelj, Podraga. (26)

48. **Vransko.** Poverjenik: Ivan Kramar, nadučitelj na Vranskem. Kramar Ivan, Urek Ivan, Jakše-Kolšek Belijana, Sevnik Julče, Wudler Marica, Železnik Adela, Svetina Ida, Karba Milena, Podboj Draga, Šušteršič Jožica, Gorišek Simon, Lušin Lojze, Zdolsek Bogomir, Zotter Ivan, Miklič Minka, Mejovšek Rado, Brišnik Jana, Novak Fan, Rojnik Marija, Samobor Ivana, Koch Dorče, Lavrič Mara, Ahtik Josipina, Virant Julka, Okrajna učiteljska knjižnica, Šole: Braslovče, Letuš, Marija Reka, Polzela. (29)

C. Pregled članov „Slovenske Šolske Matice“

v letu 1922.*

1. Bačka 1 (—)
2. Brežice 32 (+ 3)
3. Celje 64 (— 5)
4. Črnomelj 28 (— 1)
5. Goriški okraj 85 (+ 40)
6. Gornji grad 20 (—)
7. Gornja Radgona 25 (—)
8. Gradliščanski okraj 2 (+ 2)
9. Idrija 45 (— 6)
10. Istra 4 (— 9)
11. Kamnik 69 (— 4)
12. Kočevje 45 (— 5)
13. Konjice 40 (+ 6)
14. Kozje 26 (— 12)
15. Kranj 96 (+ 24)
16. Krško 77 (+ 15)
17. Laško 53 (— 5)
18. Sv. Lenart 30 (—)
19. Litija 38 (+ 12)
20. Ljubljana — mesto 348 (— 93)
21. Ljubljana — okolica 91 (— 28)
22. Ljutomer 46 (+ 1)
23. Logatec 49 (+ 16)
24. Marenberg 30 (— 3)
25. Maribor — mesto 84 (+ 8)
26. Maribor — učiteljišče 333 (+ 125)
27. Maribor — okolica 91 (— 1)
28. Mežiška dolina 37 (— 1)
29. Mostar 1 (+ 1)
30. Novo mesto 67 (+ 4)
31. Ormož 40 (— 4)

* Število v oklepaju pomeni napredovanje oziroma nazadovanje članov v primeri z letom 1921.

32. Postojna 1 (+ 1)
33. Prekmurje 62 (- 8)
34. Ptuj — desni breg Drave 57 (- 5)
35. Ptuj — levi breg Drave 71 (- 11)
36. Radovljica 36 (- 1)
37. Rogatec 23 (- 1)
38. Sevnica 17 (- 5)
39. Slovenjgradec 34 (- 4)
40. Slovenska Bistrica 30 (- 4)
41. Sodražica 14 (- 1)
42. Srbija 5 (-)
43. Šmarje 21 (- 1)
44. Šoštanj 20 (+ 3)
45. Tolmin 38 (-)
46. Trst 78 (- 4)
47. Vipava 26 (- 10)
48. Vransko 29 (+ 4)

Skupno število članov za leto 1922. znaša 2559 proti 2553 članom preteklega leta. Število letošnjih članov je torej narastlo za 6 v primeri z lanskim letom.

Č. Občni zbor Slov. Šol. Matice

se je vršil v sredo, 12. aprila 1922 z začetkom ob 14. uri v osnovni šoli na Ledini v Ljubljani. Navzočih je bilo kljub slabemu vremenu, ki je bilo dan poprej, in kljub slabim potom vendar še zadostno število članov.

Po pozdravu je ugotovil predsednik dr. Pivko na podlagi § 20. društvenih pravil sklepčnost in prešel takoj na dnevni red. V svojem govoru ni imel namena podati kritike niti smernic; hotel je le opozoriti, da je tekom občnega zbora treba rektifikacije pravil, ki imajo zastarelo besedilo, katero naj se času primerno formulira. Nato omeni izredni občni zbor, na katerem je bil radi smrti rav. Schreinerja izvoljen za predsednika. Končno opraviči sklicanje občnega zbora v velikonočnem času, dasi je bil doslej običaj, da se je vršil občni zbor vedno v božičnem času. To pa je bilo treba storiti največ radi računov, ki jih v preteklem Božiču še ni bilo mogoče skleniti, in tudi radi drugih okolščin (zastanek dela v tiskarni itd.), radi česar odbor svojih del še ob Novem letu 1922 ni imel završenih.

Tajnik dr. Kovačič je poročal, da so bila na občnem zboru, ko je bil izvoljen novi predsednik, izpopolnjena namesto umrlih odbornikov tudi njihova odborniška mesta, in sicer so stopili v odbor kot odbornika prof. Mar. Štupca in rav. Ant. Dokler, kot namestniki vseučil. prof. dr. K. Ozvald, višji šolski nadzornik E. Gangl in šolski nadzornik Pavel Flere, kot pregledovalci računov pa učitelja Vend. Sadar in Al. Kecelj. — Članov je štelو društvo v zadnjem poslovnem letu 2553, in sicer 14 ustanovnih in 2539 rednih; njih število se je tedaj zvišalo v zadnji poslovni dobi za 407 rednih članov. Smer, ki je bila podana odboru na zadnjem občnem zboru, je bila pridržana; ni bilo mogoče le prirejati skupnih počitniških potovanj in to radi prometnih težkoč ter radi ogromnih nepremagljivih stroškov, ki bi nastali iz njih. V literarnem oziru je odbor izpolnil vse, kar mu je bilo na zadnjem rednem občnem zboru naročenega. Ko je bil podan še na kratko program za prihodnjo dobo, je bila izrečena zahvala ministrstvu prosvete, poverjeništvu za prosveto in vere, zdravstvenemu odseku za Slovenijo in ljubljanskemu magistratu za izdatne podpore, končno pa tudi slovenskim časnikom za priobčevanje društvenih objav, predvsem „Učiteljskemu Tovarišu“. — Ko je podal predsednik k tajnikovim izvajanjem še nekaj pojasnil, je bilo tajnikovo poročilo odobreno.

Blagajnik ravnatelj Dimnik je poročal, da je bilo v zadnji poslovni dobi dohodkov 242.848,09 K, izdatkov 241.420,19 K, ali skupnega denarnega prometa 484.268,28 K, torej krog pol milijona kron; 31. decembra 1921 je bilo prebitka 4.627,90 K. Vendar je bil prebitek le navidezen, ker je Učiteljska tiskarna predložila po sklepu računov še troškovnike za tisk knjig za leto 1921; nekaj te svote je že poplačane, vendar ima še društvo vedno dolgove v znesku 11.480 Din. Po nekaterih pojasnilih, da društvo kljub temu ni pasivno, ker ima še veliko knjižno zalogo, ki je mnogo več vredna nego navedeni dolg; da se dolg poplača gotovo tekom leta 1922. z izredno prodajo knjig, kolikor se da prekalikulirati iz dosedanega odjemanja knjig; da Učiteljska tiskarna eventualno prevzame del knjižne zaloge s 25%nim popustom, s čimer bi se dolg kril, se blagajnikovo poročilo odobri.

Pregledovalci računov so predlagali blagajniku odvezo; sprejeto.

Dodatno k blagajnikovemu poročilu poroča višji šolski nadzornik Gangl, da vlada ponekod nerazpoloženje za slučaj, da bi se letnina zvišala. Zato poziva na izdatno in vztrajno agitacijo, pri čemer naj se povdarja veliki pomen Matičinega dela. Nato je bil sprejet njegov predlog, da se po potrebi zviša letnina, vendar največ na letnih 20 Din.

Pred volitvami so bila času in razmeram primerno rektificirana pravila. Popravljenе določbe se glase v novi stilizaciji takole:

§ 1, 1. odstavek: Slov. Šol. Matica je pedagoško-književno društvo, ustanovljeno za vse slovensko ozemlje.

§ 2, b) Objava „Pedagoškega Zbornika“.

§ 8. Društvo upravlja kot upravni odbor predsednik in 8 odbor-nikov, ki se volijo za triletno dobo. Razen tega voli občni zbor tri odborniške namestnike. Če izstopi kakorkoli kak odbornik iz odbora, stopi njegov namestnik na njegovo mesto.

§ 20, 1. odstavek. Vsako tretje leto je redni občni zbor v I. polletju.

Ustanovnina je bila zvišana na 400 Din za nove ustanovnike, stari imajo doplačati enkrat 200 Din ali pa letno polovico letnine.

Pri volitvah je bil izvoljen stari odbor, le namesto prof. Mar. Štupčeve je stopil v odbor učitelj Pavel Plesničar.

Občnega zbora se je udeležil tudi delegat ministrstva prosvete, g. Jovanović, ki ga je predsednik pozdravil med živahno aklamacijo zborovalcev.

Ker se k slučajnostim ni nihče oglasil, je predsednik zahvalil zborovalce za poset občnega zbora, jim zaklical: „Na svidenje čez tri leta!“ in zaključil občni zbor.

Odborovi seji ste se vršili v letu 1922. dve, in sicer prva takoj po občnem zboru, druga pa 2. novembra 1922.

Na odborovi seji, ki je sledila občnemu zboru, se je novi odbor konstituiral tako-le: Predsednik: dr. Ljudevit Pivko, podpredsednik: Fran Gaberšek; tajnik: dr. Maks Kovačič; blagajnik: Pavel Plesničar; knjižničarka: Vita Zupančičeva; odborniki: Ljudevit Černej, Anton Dokler, Jakob Dimnik in Pavel Košir; odborniški namestniki: Pavel Flere, Engelbert Gangl in dr. Karl Ozvald; pregledovalca računov: Alojz Kecelj in Vendelin Sadar.

Od sklepov te seje bi bilo omeniti: Rokopise za Pedag. Zbornik morajo strokovnjaki, ki jih dobijo v oceno, predložiti društvenemu odboru, ki še le končno dovoli natis v Zborniku. — Rokopis šolskega nadzornika Finka z metodično razpravo o pouku slovenščine v šolah z nemškim učnim jezikom se odstopi uredništvu „Popotnika“. Sklep je bil izvršen. — Končno so se oddali strokovnjakom v oceno rokopisi: Botanični slovar, Pouk tujih jezikov (bivši šol. nadzornik M. Šijanec) in Ukoslovje matematike († L. Lavtar).

Iz poročil in ukrepov na seji dne 2. novembra 1922. posnemamo: Odbor je odobril zapisnik zadnjega občnega zbora in zadnje seje. — Temu so sledila poročila o publikacijah za leto 1922. Izmed njih bo Benkovičev „Botanični slovar“ pripravna pomožna knjiga, posebno še radi tega, ker Glowackega „Flore“, ki je izhajala svojčas v S. Š. M., ni mogoče končati, kajti rokopis so sorodniki Glowackega v Galiciji izgubili. — Blagajna je izkazovala od zadnje seje dohodkov 37.643'55 Din ter izdatkov 28.300'01 Din, tako da znaša prebitek 9343'54 Din. Dolgovi za publikacije leta 1921. so poplačani.

Društvo je po prijaznosti ljubljanskega mestnega šolskega sveta oziroma magistrata dobilo svojo lastno sobo v I. mestni deški osnovni šoli na Ledini v Ljubljani; tu sta spravljena društvena knjižna zaloga in društveni arhiv. — Za leto 1923. izidelo te-le knjige: „Telovadba“ — zaključni del II. stroke, Vales: „Poskusi iz rastlinstva in rudninstva“ ali pa Košir: „Šolsko vrtnarstvo in kmetijski pouk“, dr. J. Bezjak: „Dušeslovje in vzgojeslovje“ (knjiga, ki bo porabna tudi kot šolska knjiga na učiteljskih). I. zvezek „Pedagoških klasikov“: John Locke: Spisi (v prevodu prof. dr. Jerovška) ter Letopis. Pedagoški Zbornik za to leto izostane. Ker je treba iz spisov J. A. Komenskega napraviti izbor, se ni mogla začeti zbirka „Pedagoških klasikov“ z izdajo tega pisatelja, kakor je bilo svoj čas sklenjeno, nego bo sledil J. Locke-u še prevod Spencerjeve „Education“ (Vzgoja), tako da počnejo izhajati spisi Komenskega s publikacijami za leto 1927. — K temu še iz literar-

nega programa za poznejši čas: Zemljepis naše države najbrž v S. Š. M. ne izide, ker začneta učitelja Plesničar in Grum v kratkem z izdajo tozadevnega dela. — Natis metodike računstva † L. Lavtarja je za enkrat še tudi problematičen, spisuje pa, kakor se poroča, krajše in porabnejše ukoslovje računstva mariborski učit. prof. Vrščaj, ki ga bo menda prepustil S. Š. M. — Naprosil pa se je šol. nadzornik Fink, da pripravi 2. izdajo svojega „Ukoslovja v elementarnem razredu“ ter „Posebno ukoslovje slovenščine v osnovni šoli“, ker naklada teh knjig že pohaja. — Končno se je zvišal po ključu „Društva leposlovcev“ pisateljem času primerno honorar, in sicer na originalne spise 375 Din za tiskovno polo, za prevode 250 Din, za poročila v Letopisu 200 Din.

Tajnik dr. M. Kovačič.

D. Zaznamek

dozdaj izdanih in založenih knjig „Slovenske Šolske Matice“.

1901.

Prodajalna cena

1. Pedagoški Letopis, I. zvezek¹ Vsebina: I. Pedagoško slovstvo. a) Zgodovina pedagogike, obča pedagogika in pomožne vede (H. Schreiner) b) Latinsčina (dr. J. Tominšek), c) Prirodopis (J. Koprivnik). d) Prirodoslovje (Fr. Hauptmann). e) Risanje (Jož. Schmoranz). f) Ženska ročna dela (P. pl. Renzenberg). II. Teme in teze pedagoških poročil o priliki uradnih učiteljskih skupščin. III. Poročilo o društvenem delovanju. IV. Imenik društvenikov. 2. Ilesič dr. Fr.: O pouku slovenskega jezika.¹ Njega dosedanje smeri in bodoča naloga 3. Apih J.: Zgodovinska učna snov za ljudske šole. 1. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudskošolske učitelje. I. del.)	Din — „ — „ 5—

1902.

1. Pedagoški Letopis, II. zvezek¹ Vsebina: I. Pedagoško slovstvo. a) Nemščina kot drugi deželni jezik (dr. J. Bezjak). b) Grščina (dr. Jos. Tominšek). c) Računstvo (L. Lavtar). d) Zemljepisje (Fr. Orožen). e) Prostoročno risanje (Jož. Schmoranz). II. Razprava. Kernova teorija o osebnosti in povedku (dr. J. Bezjak). III. Statistika ljudskih šol l. 1870., 1880. in 1890. Po uradnih izveštjih statističnega osrednjega urada sestavil M. J. Nerat. IV. Teme in teze pedagoških poročil pri društvenih in uradnih učiteljskih skupščinah l. 1902. V. Poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Matice“ l. 1902. VI. „Slovenske Šolske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov. 2. Učne slike k ljudskošolskim berilom, I. del: Učne slike k berilom v Začetnici in v Abecednikih 3. Apih -Bežek, Zgodovinska učna snov za ljudske šole, 2. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudskošolske učitelje, I. del.)	„ — „ 5— „ 5—

¹ Razprodano.

1903.

Prodajalna cena

1. **Pedagoški Letopis**, III. zvezek¹ Din —
 Vsebinska: I. Pedagoško slovnstvo. a) Računstvo (L. Lavtar). b) Telovadba (dr. Jos. Tomišek). II. Razpravi. a) Kernova teorija o predmetu in prislovju (dr. J. Bezjak). b) O šolskih izprehodih, izletih in potovanjih (J. Koprivnik). III. Teme in teze pedagoških poročil pri društvenih in uradnih učiteljskih skupščinah l. 1903. IV. Poročilo o delovanju „Slov. Šolske Matice“ l. 1903. V. „Slovenske Šolske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov.
2. **Učne slike k ljudskošolskim berilom**, II. del, I. snopič: Učne knjige k berilom v Schreiner-Hubadovi Čitanki za obče ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del, in v Josin-Ganglovem Drugem berilu „ 5—
3. Schreiner H., **Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovni proces učenja**. Nauk o formalnih stopnjah „ 6—
4. Apih-Bežek, **Zgodovinska učna snov za ljudske šole**, 3. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudskošolske učitelje. I. del.) „ 5—

1904.

1. **Pedagoški Letopis**, IV. zvezek „ 6—
 Vsebinska: I. Pedagoško slovnstvo. a) Verouk (A. Kržič). b) Zgodovina (Jožef Fistravec). c) Nazorni pouk (Dragotin Pribil). d) Prostoročno risanje (Josip Schmorranzer). e) Petje (H. Družovič). II. Razpravi. a) Še nekaj o Kernovi teoriji in o nekaterih drugih slovniških vprašanjih (dr. J. Bezjak). b) Najnovejša struja o metodi prirodopisnega pouka (J. Koprivnik). III. Teme in teze pedagoških poročil pri društvenih in uradnih učiteljskih skupščinah l. 1904. IV. Poročilo o delovanju „Slovenske Šol. Matice“ l. 1904. V. „Slovenske Šolske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov.
2. **Učne slike k ljudskošolskim berilom**, II. del, 2. snopič: Učne slike k berilom v Schreiner-Hubadovi Čitanki za obče ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del in v Josin-Ganglovem Drugem berilu „ 5—
3. Apih-Bežek, **Zgodovinska učna snov za ljudske šole**, 4. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudskošolske učitelje. I. del.) „ 5—

1905.

1. **Pedagoški Letopis**, V. zvezek „ 6—
 Vsebinska: I. Pedagoško slovnstvo. a) Začetni pouk v čitanju in pisanju (Fr. Gabršek). b) O slovnstvu za mla-

¹ Razprodano.

- dino (Josip Brinar). II. Razpravi. a) Umetniška vzgoja (Josip Schmoranz). b) O oprabi in oplodbi pri rastlinah javnocvetkah, semenčnicah ali semenoplođnicah. (Phanerogamae, Spermatophyta.) (Janez Koprivnik). III. Teme in teze pedagoških poročil pri društvenih in uradnih učiteljskih skupščinah l. 1905. IV. Poročilo o delovanju „Slovenske Šol. Matice“ l. 1905. V. „Slovenske Solske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov.
2. **Učne slike k ljudskošolskim berilom**, II. del, 3. snopič: Učne slike k berilom v Schreiner-Hubadovi Čitanki za obče ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del, in v Josin-Ganglovem Drugem berilu Din 5.—
3. Majcen Gabriel, **Nazorni nauk za prvo šolsko leto**, 1. snopič. (Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. I. del.) „ 5.—
4. Apih-Režek in Potočnik dr. M., **Zgodovinska učna snov za ljudske šole**, 5. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudskošolske učitelje. I. del.) „ 5.—

1906.

1. **Pedagoški Letopis**, VI. zvezek „ 6.—
Vsebina: I. Pedagoško slovstvo. a) Zgodovina pedagogike; obča pedagogika in njene pomožne vede (H. Schreiner. b) Začetni pouk v čitanju in pisanju (Konec.) (Fr. Gabršek.) II. Razprave. a) O pouku latinskega jezika (dr. Jos. Tominšek). b) Javen telovadni nastop (I. Kren, poslovenil I. Bajželj.) III. Teme in teze pedagoških in drugih poročil za l. 1906. IV. Poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Matice“ l. 1906. V. „Slovenske Solske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov. VI. Letno izvestje „Društva slovenskih profesorjev“ za l. 1906.
2. Bezjak dr. J., **Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli**, 1. snopič. (Didaktika [Obče in posebno ukoslovje] I. del) „ 6.—
3. Druzovič Hinko, **Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli**. (Didaktika. [Obče in posebno ukoslovje.] II. del.) „ 6.—
4. Majcen Gabriel, **Nazorni nauk za prvo šolsko leto**, 2. snopič (konec I. dela). (Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. I. del.) „ 5.—
5. Potočnik dr. Matevž, **Zgodovinska učna snov za ljudske šole**, 6. snopič (konec). (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudskošolske učitelje. I. del.) „ 5.—

1907.

1. **Pedagoški Letopis**, VII. zvezek Din 6.—
Vsečina: I. Pedagoško slovstvo. a) Prijegled savremene hrvatske omladinske književnosti (Rudolfo Franjin Magjer). II. Razprave. a) O fonetiki v ljudski šoli (H. Družovič). b) Potopis — najprimernejša oblika pri podajanju zemljepisne stvarine v ljudski šoli (M. Lichtenwallner). c) Gimnazijske študije v dobi našega preporoda (priobčil dr. Fran Ilešič). III. Teme in teze poročil pri društvenih in uradnih učiteljskih skupščinah leta 1907. IV. Poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Matice“ l. 1907. V. „Slovenske Šolske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov. VI. Letno izvestje „Društva slovenskih profesorjev“.
2. Bezjak dr. J.: **Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli**, 2. snopič (konec). (Didaktika [Obče in posebno ukoslovje] I. del.) „ 8.—
3. Černej Ljudevit, Stupica B. in Schreiner Ljudmila, **Nazorni nauk za drugo in tretje šolsko leto**, I. snopič. Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. II. del „ 5.—
4. Pribil Dragotin, **Šola in dom s posebnim ozirom na roditeljske večere**, I. Teoretični del „ 6.—

1908.

1. **Pedagoški Letopis**, VIII. zvezek „ 6.—
Vsečina: I. Pedagoško slovstvo. a) Prirodoslovje (Fran Hauptmann). b) Prijegled hrvatskih pedagoških časopisa u godini 1908. (Rudolfo Franjin Magjer). II. Razprave. a) Prvi avstr. shod za otroško varstvo (Franc Milčinski). b) Preosnova avstrijskih srednjih šol (dr. Jos. Tominšek). c) Hrvatski narodni vezovi (Jelica Belović-Bernadzikowska). III. Teme in teze poročil pri društvenih in okrajnih učiteljskih skupščinah l. 1908. IV. Poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Matice“ leta 1908. V. „Slovenske Šolske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov.
2. Gabršek Fr., Dimnik J. in Heric Jos., **Nazorni nauk za drugo in tretje šolsko leto**, 2. snopič. (Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. II. del.) „ 5.—
3. Pribil Dragotin, **Šola in dom s posebnim ozirom na roditeljske večere**, II. Praktični del „ 6.—
4. Lichtenwallner M., **Prosto spise v ljudski šoli**, 1. snopič „ 6.—
5. Poljudnoznanstvena knjižnica, I. zvezek. (Čadež dr. Fran, **Skrivnost radioaktivnosti**) „ 5.—

1909.

1. **Pedagoški Letopis**, IX. zvezek Din 6.—
Vsečina: I. Pedagoško slovstvo. Pouk francoščine in modernih jezikov sploh (Friderik Juvančič). II. Razprave. a) O glasbeni vzgoji s posebnim ozirom na ljudsko šolo (H. Družovič). b) Prve učiteljske skupščine na Slovenskem (dr. Fr. Ilešič). III. Teme in teze poročil pri društvenih in okrajnih učiteljskih skupščinah l. 1909. IV. Poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Matice“ za l. 1908. V. „Slovenske Šolske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov.
2. **Nazorni nauk za drugo in tretje šolsko leto**, 3. snopič. (Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. II. del.) „ 5.—
3. **Lavtar Luka, Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli**, (Navodilo „Računicam za ljudske šole. Spisal Luka Lavtar.“) — (Didaktika. [Obče in posebno ukoslovje.] III. del.) „ 5.—
4. **Lichtenwallner M., Prosto spisje v ljudski šoli**, 2. snopič „ 6.—
5. **Poljudnoznanstvena knjižnica**, II. zvezek. (Pivko dr. Ljudevit, **Zgodovina Slovencev**, 1. snopič) „ 6.—

1910.

1. **Pedagoški Letopis**, X. zvezek „ 6.—
Vsečina: I. Pedagoško slovstvo. a) Zgodovina (Fr. Fink). b) Dečja književnost srpska (dr. Milan Šević). II. Razprave. a) O seksualni vzgoji (H. Schreiner). b) O glasbeni vzgoji z ozirom na učiteljska in srednje šole (H. Družovič). c) Narečje in književni jezik v šoli (dr. Fr. Ilešič). III. Teme in teze poročil pri društvenih in okrajnih učiteljskih skupščinah l. 1910. IV. Poročilo o IV. občnem zboru „Slovenske Šolske Matice“. V. Poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Matice“. VI. Upravni odbor in imenik društvenikov „Slovenske Šolske Matice“.
2. **Lavtar Luka, Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli**, 2. snopič. (Navodilo „Računicam za ljudske šole. Spisal Luka Lavtar.“) — (Didaktika. [Obče in posebno ukoslovje.] III. del „ 5.—
3. **Vales Alfons, Kemični poizkusi s preprostimi sredstvi** „ 5.—
4. **Poljudnoznanstvena knjižnica**, III. zvezek. Pivko dr. Ljudevit, **Zgodovina Slovencev**, 2. snopič „ 6.—

1911.

1. **Pedagoški Letopis**, XI. zvezek „ 6.—
Vsečina: I. Pedagoško slovstvo. a) Vzgojeslovne novine (dr. Karel Ozvald). b) Prirodopisje (A. Vales). c)

Prostorčno risanje (J. Schmoranz). II. Razprave. a) Šola delavnica (M. Lichtenwallner). b) Praktična vzgojna skrb brez vzgojnokrbnega zakona (Fran Milčinski). c) Osmi štajerska deželna učiteljska konferenca (Ludovik Černe). III. Teme in teze poročil pri društvenih in okrajnih učiteljskih skupščinah l. 1911. IV. Poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Matice“. V. Upravni odbor in imenik društvenikov „Slovenske Šolske Matice“.

2. Ukoslovje računanja, 3. snopič, spisal prof. L. Lavtar	D n	5—
3. Zgodovina Slovencev v 19. stol., spisal dr. Ljud. Pivko	"	6—
4. Zrakoplovstvo, spisal prof. J. Zupančič	"	5—

1912.

1. Pedagoški Letopis, XII. zvezek	"	6—
Vsebina: I. Pedagoško slovstvo. a) Verouk (Anton Kržič). b) Špisi za mladino (Josip Brinar). c) Zemljepis (prof. M. Pirc). d) Prostorčno risanje (J. Schmoranz). II. Razprava. Pedagoško in psihološko izobraževanje bodočih učiteljev (dr. K. Ozvald). III. Poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Matice“ za leto 1912. IV. Poročilo o V. občnem zboru „Slovenske Šolske Matice“. V. Upravni odbor in imenik društvenikov „Slovenske Šolske Matice“.		
2. Posebno ukoslovje prirodošlovnega pouka. Spisal šolski svetnik prof. France Hauptmann	"	8—
3. Domoznanstveni pouk v ljudski šoli. Sestavila Eliza Kukovec	"	6—
4. Flora slovenskih dežel. Sestavil Julij Glowacki, uredil dr. L. Poljanec	"	5—

1913.

1. Pedagoški Letopis, XIII. zvezek	"	6—
Vsebina: I. Pedagoško slovstvo. a) Prirodošlovje (Fr. Hauptmann). b) Špisi za mladino (Josip Brinar). II. Razprave. a) Eksperimentalna psihologija in eksperimentalna pedagogika (dr. K. Ozvald). b) Predavanja pri prvem počitniškem tečaju v Ljubljani leta 1912 (dr. Gvidon Sajovic). III. Teme in teze poročil pri društvenih in okrajnih učiteljskih skupščinah l. 1912-13. IV. Poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Matice“ leta 1913. V. Upravni odbor in imenik društvenikov „Slovenske Šolske Matice“.		
2. Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom. I. zvezek. Druga izdaja. Sestavil Viktor Bežek	"	10—
3. Obče in posebno ukoslovje računanja. 4. snopič. Spisal prof. Luka Lavtar	"	5—
4. Flora slovenskih dežel. II. Sestavil Julij Glowacki, uredil dr. J. Poljanec	"	5—

1914.

1. **Pedagoški Letopis**, XIV. zvezek Din 6'—
Vsebina: Svetovna vojna in „Slovenska Šolska Matica“, I. Pedagoško slovstvo. a) Učiteljska knjižnica o delovni šoli (Pavel Flerè). II. Razprave. a) Sodobno stanje vzgojeslovnega in dušeslovnega prizadevanja v Nemcih (dr. K. Ozvald). b) Kako naj se navaja mladina, da bo tudi po izstopu iz šole rada in s pridom čitala? (L. Černej). c) Zrak in njegove sestavine (J. Bračun). III. Poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Matice“ l. 1914. IV. Upravni odbor in skupni pregled društvenikov „Slovenske Šolske Matice“.
2. **Občno vzgojeslovje** z dušeslovnim uvodom. 2. zvezek. Sestavil Viktor Bežek¹ „ —'—

1915.

1. **Pedagoški Letopis**, XV. zvezek „ 6'—
Vsebina: I. Sodelovanje slovenskega učiteljstva pri svetovni vojni (sestavil Jos. Schmoranzner). II. Mladinsko skrbstvo oziroma mladinska zavetišča (sestavil H. Schreiner). III. Poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Matice“ l. 1915. IV. Skupni pregled društvenikov „Slovenske Šolske Matice“.
2. **Občno vzgojeslovje** z dušeslovnim uvodom. 3. zvezek. Sestavil Viktor Bežek „ 10'—

1916 — 1918.

1. **Pedagoški Letopis**, XVI. zvezek „ 6'—
Vsebina: I. Preosnova jugoslovanskega vzgojstva v zmislu demokratizma (sestavil H. Schreiner). II. Odličnim Matičarjem v spomin. III. Občni zbor S. Š. M. IV. „Slovenske Šolske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov.
2. **Občno ukoslovje** z umoslovnim uvodom. I. del, Sestavil Viktor Bežek „ 10'—

1919.

1. **Pedagoški Letopis**, XVII. zvezek Din 6'—
Vsebina: I. Novo življenje — nove naloge (dr. Karel Ozvald). II. „Slovenske Šolske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov.
2. **Občno ukoslovje** z umoslovnim uvodom. II. del. Sestavil Viktor Bežek „ 6'—

¹ Razprodano.

3. **Skrbstvena vzgoja.** Uredil H. Schreiner¹ Din —
 Vsebina: Predgovor. a) O pomenu in vzgoji gluho-
 nemih (Fr. Grm). b) Vzgoja slepcev (Minka Škaberné).
 c) Načelni podatki o vzgoji zanemarijene mladine (Fran
 Povše). d) Skrbstvena vzgoja mladine (Adolf Sadar).
 e) Vzgojevališče za zanemarijeno mladino (Adolf Sadar).
 f) Pomožna šola za manjnadarijene (Anica Lebar).

1920.

1. **Pedagoški Letopis**, XVIII. zvezek " 6—
 Vsebina: I. Članki: Jan Amos Komensky (dr. K.
 Ozvald). Henrik Schreiner (Jos. Schmoranzner). H.
 Schreiner kot prirodo pisec in prirodoslovec (A. Vales).
 Nekol ko osebnih spominov na ravnatelja Schreinerja
 (Ljud. Černe). Bežek slovenski psiholog (dr. France
 Weber). Ivan Machar (dr. R. Molè). Ivan Krulec (Jakob
 Dimnik). II. Učni načrt za šolsko telovadbo nižje
 stopnje (dr. Ljudevit Pivko). III. Občni zbor S. Š. M.
 2. Fr. Fink: **Posebno ukoslovje slovenskega učnega je-**
zika v osnovni šoli " 8—
 3. Dr. Ljudevit Pivko - Adolf Schaup: **Telovadba. 1. snopič** " 10—
 4. Jakob Dimnik: „Imenik društvenikov“ in Zaznamek za-
 loženih knjig „Slovenske Šolske Matice“ " 1—

1921.

1. **Pedagoški Zbornik (Letopis)**, XIX. zvezek " 10—
 Vsebina: † Kralj Peter I., Osvoboditelj. I. Razprave.
 Prirodoslovna izobrazba in vzgoja (dr. Simon Dolar).
 Vpliv matematike na duševno življenje narodov (Ri-
 hard Zupančič). O humanistični izobrazbi (dr. Janko
 Bezjak). Milje — njegova moč in meje (dr. K. Ozvald).
 L. N. Tolstoj pa njegova filozofija o življenju (Franjo
 Žgeč). II. Poročila. Novejše slovstvo za mladino (Josip
 Brinar). Individualna, socialna, delovna pedagogika —
 troje sodobnih gesel (Pavel Flerè). Na Vidov dan
 (Silvo Kranjec). III. Ocene novih učbenikov.
 2. Fr. Fink: **Posebno ukoslovje pouka v elementarnem**
razredu osnovnih šol.¹ (Prireja se druga izdaja) " —
 3. Dr. Pivko - Schaup: **Telovadba. 2. snopič** " 10—
 4. J. Dimnik: **Letno poročilo za leto 1921** " 1—

1922.

1. **Pedagoški Zbornik (Letopis)**, XX. zvezek " 12—
 Vsebina: I. Članki in razprave. a) K. Ozvald: Kdo je
 izobražen? b) Dr. Stane Rapè: Učitelj in univerzitetna

¹ Razprodano.

- izobrazba. e) Alojzija Štebi: Zamorjene sile. č) Franjo Čibej, stud. phil.: Pota in razpotja v sodobnem „mladinskem gibanju“. d) Fr. Fink: Metodične smernice za pouk slovenščine pri Neslovencih. II. Kuiturni pregled. a) Franjo Žgeč, stud. phil.: Akademski socialno-pedagoški krožek na univerzi v Ljubljani. b) K. Ozvald: Zbornik za pučko prosvjeto. c) K. Ozvald: Hrišćanska zajednica mladih ljudi. č) Dr. L. Poljanec: Današnje stanje meščanskih šol v Sloveniji. d) K. Ozvald: Ob tridesetletnici „Nastavnog Vjestnika“. e) K. O.: Prvi doktor pedagogike.
2. Fr. Fink: Posebno ukoslovje zemljepisnega pouka na osnovnih šolah Din 10'—
 3. Dr. Ljudevit Pivko - Adolf Schaup; Telovadba. II. stroka. Orodne vaje „ 12'—
 4. Al. Benkovič: Slovensko-latinsko-nemški rastlinski imenik slovenskih dežel „ 8'—

Posebej je izdala in založila „Slovenska Šolska Matica“:

1. Navodilo k 1. zvezku „Računice za obče ljudske šole, sestavil A. Črničec“. — Priredil A. Črničec, dr. Fr. Ilešič in J. Janežič. V Ljubljani 1902. Din 3'—
2. Spominski list za učence, oziroma učenke „ 0'50
3. Javen telovadni nastop za ljudske šole višje stopnje ali meščanske šole, sestavil in ilustriral I. Kren, poslovenil I. Bajželj. V Ljubljani 1906. (Ponatis iz „Pedagoškega Letopisa“, VI. zv. 1906) „ 2'—
4. Staršem šolske mladine,¹ nemški spisal H. Trunk, slovenski priredil J. Dimnik. V Ljubljani 1917 „ —'—
5. Dr. Ljudevit Pivko: Dramatsko pesništvo. 1921 „ 2'—
6. Hinko Družovič: Črtice k zgodovini glasbene umetnosti. 1921 „ 2'—
7. Fr. Fink: Zbirka važnejših novih odredb in naredb za ljudske in meščanske šole in učiteljišča v Sloveniji, I. zvezek (1918 - 20) „ 10'—
8. Proste vaje v slikah. Priloga k I. zvezku „Telovadbe“. 1921 „ 2'—
9. Dr. Ljudevit Pivko: Učni načrt za šolsko telovadbo nižje stopnje „ 1'—

* * *

Posamezne knjige se oddajajo članom in nečlanom po določeni prodajalni ceni, učiteljišniki imajo 25% popusta.

¹ Razprodano.

Naznanilo.

Vsak društvenik „Slovenske Šolske Matice“ prejme za leto 1922 četrto knjig, ki so:

1. Pedagoški zbornik, XX. zvezek.
2. Fr. Fink: Posebno ukoslovje zemljepisnega pouka na osnovnih šolah.
3. Dr. Ljudevit Pivko - Adolf Schaup: Telovadba. II. stroka. Orodne vaje.
4. Al. Benkovič: Slovensko-latinsko-nemški rastlinski imenik slovenskih dežel.

Te štiri knjige prejmejo društveniki po svojih poverjenikih.

Po § 7. društvenih pravil plačajo stroške za pošiljanje knjig društveniki sami; zato pa naj p. n. poverjeniki te stroške primerno razdele na svoje člane in jih izterjajo od njih.

Vsakemu zavoju so pridejane nabiralne pole in položnice za l. 1923.

Po § 5. društvenih pravil je plačati letnino v prvi polovici vsakega leta. Zato naj p. n. poverjeniki poskrbe, da pošljejo nabiralne pole in letnino odboru pravočasno, in sicer za vse svoje člane skupno, ker povzročajo posamezne pošiljatve odboru preveč posla. Letnina znaša 20 Din, ustanovna pa 400 Din. Stari ustanovniki doplačajo enkrat za vselej 200 Din ali pa vsako leto polovico članarine. Na nabiranih polah naj se označijo člani v abecednem redu. Izvirnik obdrži poverjenik doma, prepis pa pošlje odboru.

Na naročbo brez denarja se odbor ne ozira. Pri naročbah posameznikov naj se označi vselej poverjeniški kraj.

Vsa pisma, denarne in druge pošiljatve naj se pošiljajo pod naslovom: „Slovenska Šolska Matica“ v Ljubljani, Komenskega ulica 8.

V Ljubljani, meseca decembra 1922.

Odbor.

